

ΚΙΝΑ ΧΡΟΝΙΚΟ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1989

Από τη φοιτητική έκρηξη
στη λαϊκή εξέγερση
και στη σφαγή.
Τα γεγονότα, τα ντοκουμέντα,
οι αντιδράσεις.

ΕΙΔΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΕΙΡΑΧ
ΔΡΧ 200

Σήμερα, η επανάσταση

Ε

ΙΝΑΙ Η ΜΟΙΡΑ

της Κίνας, ακόμα κι όταν συνταράζεται από τα πιο σημαντικά γεγονότα, να μένει κλειστή στον «έξω κόσμο», και η ιστορία της να φτάνει στη Δύση σαν ένας απόηχος, μυθοποιημένος ή διαστρεβλωμένος. Σ' αυτό δε φταίει ούτε η απόσταση, ούτε η μυστηριακή φύση του «ανατολίτη λαού» της. Φαίνεται, όμως, ότι πολλά που συμβαίνουν τις τελευταίες δεκαετίες στη χώρα αυτή χαλάνε τις έτοιμες συνταγές των «ειδικών», τους δυσκολεύουν να εφαρμόσουν τις δουλεμένες θεωρίες τους. Έτσι και φέτος. Δεν φταίει βέβαια η απόσταση που η ανέκδοτη λαϊκή εξέγερση του Πεκίνου και των άλλων πόλεων της Κίνας, χρησιμοποιήθηκαν κατά κόρον σαν αποδεικτικό επιχείρημα της θεωρίας ότι «έχει φτάσει το τέλος των επαναστάσεων». Άλλωστε, αυτή τη φορά η Κίνα ήταν πολύ κοντά μας. Μέσα στο σπίτι μας. Το «ιμπεριαλιστικό» δορυφορικό κανάλι CNN αποτύπωσε όλη την πορεία του «κινέζικου Μάη». Και όμως δεν έλειψαν ούτε αυτή τη φορά οι «αναλυτές», που έσπευσαν να μας εξηγήσουν ότι αυτό που βλέπαμε να εκτυλίσσεται μπροστά στα μάτια μας ήταν όχι μια σύγχρονη επανάσταση, αλλά η άρνηση της επανάστασης.

Είναι αλήθεια ότι διάλεξαν άσχημη εποχή οι κινέζοι φοιτητές κι εργάτες για την εξέγερσή τους. Η φετινή επέτειος των διακοσίων χρόνων από τη γαλλική επανάσταση θεωρήθηκε από τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης στον «ελεύθερο κόσμο» μια πρώτης τάξεως ευκαιρία. Όλα τα περιοδικά, οι εφημερίδες και τα δίκτυα συνέπεσαν φέτος σ' ένα κοινό αφιέρωμα: η εποχή των επαναστάσεων ανήκει στην (προ)ιστορία. Με αφορμή το 1789, τα κείμενα αυτά μιλούσαν για το σήμερα. Η λογική τους είναι τετράγωνη. Στον αιώνα της πληροφορικής ο άνθρωπος (πρέπει) να έχει άλλες μεθόδους κοινωνικής δράσης απ' αυτές που μέχρι τώρα σώρευαν μόνο δεινά στην ανθρωπότητα. Και δεν είναι μόνο η ρωσική επανάσταση που δέχεται όπως παλιότερα τα πυρά των διανοητών της Δύσης. Αν μιλάνε

φέτος τόσο πολύ για τη γαλλική επανάσταση, το κάνουν κυρίως για να τονίσουν την εποχή της τρομοκρατίας, ή για να αμφισβητήσουν τις ίδιες τις ιδέες του διαφωτισμού. Φαίνεται ότι αισθάνονται επιτέλους τόσο ισχυροί στην πάλη των ιδεών ώστε να λένε τα πράγματα με τ' όνομά τους.

Η κινέζικη εξέγερση παρ'όλο που χαλάσει αυτή την εκστρατεία (που ολοκληρώνεται φυσικά στα μέσα Ιουλίου). Μια τόσο μαζική, ενθουσιώδης, αγωνιστική έκρηξη έθαζε απ' τα πράγματα σε αμφισβήτηση το θεωρητικό μοντέλο. Κι όχι μόνο αυτό. Έμπαινε ταυτόχρονα σε δοκιμασία το άνοιγμα του καθεστώτος Ντενγκ προς τη Δύση, προς οικονομικά μοντέλα διαχείρισης που μέχρι και ο κ. Παπανδρέου τα κατατάσσει στο χώρο της «συντήρησης». Η λύση βρέθηκε γρήγορα: οι κινέζοι φοιτητές και εργάτες εξεγείρονται κατά του κομμουνισμού. Στόχος τους η «δημοκρατία», ελπίδα τους οι ΗΠΑ, έμβλημά τους το άγαλμα της ελευθερίας. Μ' άλλα λόγια, αυτό που κάνουν δεν είναι «επανάσταση» αλλά «αντεπανάσταση». Όσοι διαβλέπουν εδώ κάποια κοινά σημεία με την επιχειρηματολογία του Ντενγκ και του Τσιόα Σι ας μην είναι ανυπόμονοι.

Ας είναι. Δε θα επιμεινουμε άλλο. Μπορεί, άλλωστε, μετά από κάποια χρόνια, ο διάδοχος του Ντενγκ (και του Μπους) να αποκαταστήσει την τιμή των χιλιάδων νεκρών του Πεκίνου. Μέχρι τότε, ας επιχειρήσουμε κάποιες συγκρίσεις. Η εικόνα των διωσμένων για «δυτική ελευθερία» φοιτητών που ποζάρουν με την κόκα κόλα και το τζιν παντελόνι δε μας ξενίζει. Όλες οι νεολαιστικές εκρήξεις της παγκόσμιας πρόσφατης ιστορίας έχουν παρόμοια εξωτερικά χαρακτηριστικά. Είναι βέβαια διάφανος ο λόγος που τα δυτικά μέσα ενημέρωσης επέμεναν σ' αυτό το στοιχείο. Εκείνο που ξεχωρίζει στην περίπτωση της Κίνας είναι η έκταση που πήρε αυτή η κινητοποίηση, η τεράστια δυναμική της, το πέρασμα από το χώρο των φοιτητών στους εργάτες και τους νέους ανέργους, η κατάργηση των επίσημων μορφών κοινωνικής οργάνωσης και η εγκατάσταση ενός μεγάλου δικτύου αυτοοργάνωσης και αυτοδιοίκησης. Όσο για τους περίφημους «ταπεινούς» ή «γενικόλογους» ή «ηθικούς» στόχους που έθετε στην αρχή, θα θυμίσουμε το απελπιστικά αυτονόητο ότι οι επαναστατικές εκρήξεις δεν ξεκινούν με στόχο την...

...επανάσταση. Και βέβαια στο στόμα του κινέζου αγωνιστή η λέξη «δημο-

κρατία» συνδέεται με εντελώς άλλα πράγματα απ' αυτά που υπονοεί ο κ. Μπίκερ, όταν προτρέπει συγκαταβατικά την κινέζικη κυβέρνηση να λύσει το πρόβλημα χωρίς προσφυγή στη βία. Αντίθετα απ' αυτή την παραμορφωμένη εικόνα, αυτό που είδαμε ήταν μια διαπλοκή οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών στόχων που όταν επιτυγχάνονταν εν μέρει έδιναν τη θέση τους σε άλλους, πιο προωθημένους, κι αυτά όλα σε σχέση με την οργανωτική συγκρότηση που είχε επιτευχθεί κάθε στιγμή. Μ' άλλα λόγια, η «αντεπανάσταση» του Πεκίνου έδωσε ένα πραγματικό μάθημα τόσο στους «φιλόλογους των 200 χρόνων», όσο και σ' αυτούς που έσπευσαν να την περιγράψουν σα μια χαζοχαρούμενη συσπείρωση φιλοαμερικάνων. Το μακελειό της πλατείας όχι μόνο αποκάλυψε την πραγματική φύση του καθεστώτος, αλλά και έδειξε την πραγματική έκταση και το βάθος της εξέγερσης. Το γεγονός ότι έσβησε κι ο τελευταίος σπινθήρας κάτω απ' τις ερπύστριες των τανκς, δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι δεν θα προβάλουν σύντομα πυρηνές αντίστασης, ή ότι ξεπεράστηκε η βαθιά κρίση του καθεστώτος. Σε κάθε περίπτωση, η ηρωική αντίσταση των κινέζων αγωνιστών αντέρεψε μόνη της όλη την εικόνα που χιζόταν επί δυο μήνες στο όνομά της.

Σ' αυτό το σημείο είναι βέβαια που σιωπούν όλοι οι αναλυτές. Λαλίστατοι μέχρι σήμερα υποστηρικτές του ανοιγματος Ντενγκ έχουν καταπεί τη γλώσσα τους, μουρμουρίζοντας μόνο ότι τα γενναία οικονομικά μέτρα έπρεπε να συνοδεύονται από μέτρα πολιτικής φιλελευθεροποίησης. Λες και τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να μειώσουν την καλπάζουσα ανεργία, ή να εξαλείψουν τις νέες κοινωνικές αντιθέσεις που τα ίδια έχουν δημιουργήσει. Λες και δεν ξέρουμε ότι ακριβώς αυτή η πολιτική της «απελευθέρωσης της αγοράς» απαιτεί μέτρα περιστολής των ελευθεριών. Κάτι έχουμε μάθει από την εμπειρία της Λατινικής Αμερικής, ή, έστω της κ. Θάϊσερ...

Σε αντίθεση με τις άλλες χώρες της Δύσης όπου ανήκουμε, ο ελληνικός τύπος δεν θεώρησε σημαντικό το θέμα και το αγνόησε, μέχρι που

το αιμάτινο ποτάμι του τράβηξε λίγο την προσοχή από την ιστορική καθάρτηρία αποστολή του. Όχι μόνο δεν θεωρήθηκε σκόπιμο να σταλεί κάποιος για να καλύψει δημοσιογραφικά το γεγονός, αλλά κι αυτά τα μίζερα μονοστηλάκια θεωρήθηκαν στην αρχή περιττά. Άλλωστε, η φετινή εκστρατεία για την ιστορική αναθεώρηση όλων των επαναστάσεων, συμπεριλαμβανομένης και της γαλλικής, δεν έχει φτάσει - ακόμα - στη χώρα μας, παρά μόνο στους πιο ευαίσθητους εισαγωγείς. Μετά το Σαββατοκύριακο της σφαγής κατάλαβαν όλοι ότι κάτι αληθινά συμβαίνει εκεί και φρόντισαν να καλύψουν τουλάχιστον το ανθρωποκυνηγητό.

Κάπου εδώ είναι που μπαίνει και η στάση της Αριστεράς. Ποιας Αριστεράς; Όσων τελωσπάντων αναφέρονται επισήμως σ' αυτό το όνομα. Σ' αυτούς αφιερώνουμε την ειδική τούτη έκδοση. Η δική τους βραδυφλεγής αντίδραση, η προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν τα γεγονότα με τη γλώσσα της υψηλής διπλωματίας και των διακρατικών συμβάσεων, δεν μπορεί να καλύψει τη σημασία της εξέγερσης. Αποκαλύπτει μόνο τη δική της κρίση και την αμηχανία της μπροστά σε μια αυθεντική λαϊκή έκρηξη. Από την άλλη μεριά, καταρρέει όλο το οικοδόμημα του «πρωτότυπου σοσιαλισμού» του Ντενγκ, που οι ίδιοι είχαν στηρίξει. Είναι πράγματι θλιβερό, σε μια ιστορική στιγμή που η τεχνολογία έφερε τόσο κοντά μας το άλλο μισό του πλανήτη, να μην μπορούμε να προσφέρουμε στους κινέζους αγωνιστές το άλλο μισό της καρδιάς μας. Φαίνεται ότι ο διεθνισμός είναι μια ξεπερασμένη.

Μ' αυτές τις σκέψεις προχωρήσαμε στην έκδοση αυτή. Η προσπάθειά μας ήταν να συλλέξουμε και να κωδικοποιήσουμε το ειδησεογραφικό υλικό και τα ντοκουμέντα της εξέγερσης, προσφέροντας στον έλληνα αναγνώστη ένα όσο το δυνατόν ολοκληρωμένο ιστορικό και τη δυνατότητα να κρίνει ο ίδιος. Ξέρουμε ότι το διάβημα αυτό θα ξενίσει όσους, λίγες μέρες μετά τις εκλογές, έχουν πέσει με τα μούτρα στη μαγειρική. Η χαμένη αυτοδυναμία του κ. Μητσοτάκη επικυρώνει όλα τα πιθανά σενάρια και επιτρέπει τρελά όνειρα. Δεν θα τα διακόψουμε. Είναι όμως γνωστό ότι από την αρχή της έκδοσής του ο Σχολιαστής διεκδικεί το δικαίωμα στην παραφώνια.

Δημήτρης ΨΑΡΡΑΣ

Υ.Γ. για τους αμετανόητους: θυμίζουμε ότι το (μετεκλογικό) τεύχος 78 του Σχολιαστή κυκλοφορεί την Παρασκευή 7 Ιουλίου.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΔΡΧ. 200

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 2 Ο ΜΗΝΑΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ**
- 4 Γιατί κάνουμε απεργία**
- 6 ΛΑΪΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ**
- 8 Θα αγωνιστούμε μέχρι τέλους**
- 10 Η Αυτόνομη Ένωση Εργατών**
- 12 ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΣΦΑΓΗΣ**
- 14 Ο Ντενγκ σχεδιάζει τη σφαγή**
- 18 Ο ΤΡΟΜΟΣ ΠΑΝΩ ΑΠ' ΤΗ ΚΙΝΑ**
- 19 Μαρτυρία της Τσάι Λινγκ**
- 21 Οι 21 καταζητούμενοι**
- 23 ΑΝΑΛΥΣΗ**
- 24 Συζήτηση της Ρ. Ροσάντα με την Μισέλ Λουά**
- 25 Ντενγκ = Στάλιν + Θάτσερ**
- 26 Η ηγεσία του κόμματος**
- 27 Η λειτουργία του στρατού**
- 28 ΑΝΤΙΑΡΑΣΕΙΣ**
- 28 Η ώρα της αλήθειας**
- 29 Το βαρόμετρο των αντιδράσεων**
- 30 Εν ου παικτοίς**

Στην έκδοση συνεργάστηκαν: Ο Τάσος Κωστόπουλος συνέταξε το χρονολόγιο με βάση τα δημοσιεύματα του ξένου τύπου και τις ανταποκρίσεις των πρακτορείων. Τη σημασία των γεγονότων και τις αντιδράσεις σχολίασαν ο Γιώργος Μητραλιάς, ο Δημήτρης Καρύδας, ο Νίκος Ξηρουδάκης και ο Μιχάλης Μητσός. Στην επιλογή του υλικού συνεργάστηκαν η Αγγέλικα Ψαρρά, ο Χριστόφορος Σακελαρόπουλος και ο Γιώργος Καρατζόγλου. Τη σελιδοποίηση έκανε η Άννα Ταχτή.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ειδική έκδοση. **ΕΚΔΑΕΤΑΙ** από την αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «Σχολιαστής». Τυπολόγος Φιλήμονος 13, Αθήνα 115 21, τηλ. 64.69.827 - 64.61.380. **ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ** από επιτροπή. **ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:** Κ. Βουρνάς, Γ. Κόκκινος, Τ. Κωστόπουλος, Χ. Μαχαίρας, Γ. Πιτουρόπουλος, Δ. Ψαρράς. **ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ:** ΛΕΧΙΚΟΝ Ο.Ε. Διότου 26. **ΦΩΤΟΒΡΟΧΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ:** RAY ΕΠΕ, Διότου 26. **ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ:** Τσακίρης ΑΒΕΕ, τηλ. 51.245.78

Ο μήνας των φοιτητών

Δι' ασήμαντον αφορμήν

Στις 15 Απρίλη πεθαίνει ο Χου Γιομπάνγκ, γενικός γραμματέας του Κόμματος απ' το 1980 μέχρι το Γενάρη του 1987, όταν απομακρύνθηκε απ' τη θέση του σαν αποδιοπομπαίος τράγος για τις φοιτητικές κινητοποιήσεις του προηγούμενου διμήνου. Τυπικός εκπρόσωπος της φιλοδυτικής, μεταρρυθμιστικής πτέρυγας του Κ.Κ. Κίνας (βλ. λεπτομέρειες σε διπλανή στήλη), ο αποθανών είχε μια μάλλον αμφιλεγόμενη στάση απέναντι στο ζήτημα των δημοκρατικών ελευθεριών - χαρακτηριστικός ο ρόλος του στη σταλινικότατη εκστρατεία του 1983 «ενάντια στην πνευματική μόλυνση». Ωστόσο, η καθαίρεσή του το 1987 τον μετατρέπει στα μάτια της φοιτητικής νεολαίας σε σύμβολο του πολυπόθητου εκδημοκρατισμού. Λίγες ώρες μετά την ανακοίνωση του θανάτου του, οι πρώτες εφημερίδες τοίχου εμφανίζονται στους τοίχους του Μπείντ, του Πανεπιστημίου του Πεκίνου, ζητώντας την πολιτική αποκατάστασή του. Καθώς νυχτώνει, κάποιοι αφήνουν άσπρα γαρύφαλα, δείγμα πένθους, στη βάση του Μνημείου των Ηρώων στην πλατεία Τιεν Ανμέν.

Η πρώτη δημόσια εμφάνιση του κινήματος γίνεται το απόγευμα της Δευτέρας, 17 Απρίλη, όταν μερικές εκατοντάδες φοιτητές καταφθάνουν συντονισμένα στο Μνημείο για να καταθέσουν στεφάνια. Τα μεσάνυχτα, μια δεύτερη πορεία ξεκινά απ' το Μπείντ και κατευθύνεται προς την Τιεν Ανμέν. Όταν στις 5 το πρωί η διαδήλωση φτάνει στην πλατεία, συμμετέχουν σ' αυτή γύρω στα 2.000 άτομα. Ένας ομιλητής παίρνει το λόγο, εκθέτοντας τα αιτήματα των συγκεντρωμένων:

«Πρώτον, πλήρης μετά θάνατον πολιτική αποκατάσταση του συντρόφου Χου Γιομπάνγκ. Δεύτερον, η κυβέρνηση ν' αναγνωρίσει τα σφάλματά της. Τρίτο, παραίτηση της κυβέρνησης».

Η πορεία θα διαλυθεί τα ξημερώματα, ολόκληρη τη μέρα όμως διάφορες ομάδες φοιτητών από πολλές σχολές του Πεκίνου θα συνεχίσουν να συρρέουν στην πλατεία, αποθέτοντας λουλούδια και χαρτιά με αυτοσχέδια ποιήματα στα πόδια του Ηρώου. Η προσέλευση θα συνεχί-

στεί και τις επόμενες μέρες, σε μια όλο και πιο μαζική κλίμακα.

Πρόκειται για ένα φαινόμενο αυθόρμητο, ή για τη δημόσια αντανάκλαση της εσωκομματικής πάλης για την ηγεσία του Κινέζικου Κ.Κ.; Δύσκολο να εκτιμήσει κανείς. Επισημαίνοντας την προσέλευση πολλών επαρχιακών κομματικών στελεχών στην πλατεία, ο ανταποκρι-

τής της Le Monde στο Πεκίνο γράφει στις 21 Απρίλη:

«Αναρωτιόμαστε, έκτοτε, σε ποιο βαθμό αυτή η διαρκής διαδήλωση είναι ολοκληρωτικά αυθόρμητη. Αν λάβει κανείς υπόψη του την εσκεμμένη σιωπή της εξουσίας απέναντι στην αναταραχή, νιώθει μάλλον ένα πολιτικό ρεύμα αποφασισμένο να πάρει θέσεις για τη μετά-Ντενγκ

εποχή η οποία, αυτό είναι φανερό, αρχίζει να παίζεται εδώ».

Απ' την άλλη πλευρά ο αυθόρμητος χαρακτήρας ορισμένων τουλάχιστον απ' τις κινητοποιήσεις είναι αδιαμφισβήτητος. Το ίδιο και τα συνθήματά τους κατά της διαφθοράς των κομματικών και κρατικών στελεχών - αξίζει να σημειωθεί ότι ένας απ' τους κύριους στόχους των σχετικών κατηγοριών είναι η οικογένεια του Ζάο Ζιγιάνγκ, γενικού γραμματέα του κόμματος κι επικεφαλής της «μεταρρυθμιστικής» πτέρυγας του. Το πιθανότερο είναι ότι η φράση του Ζάο, που μετά την ολόπλευρη εκδήλωση της οικονομικής κρίσης φαινόταν να χάνει το εσωκομματικό παιχνίδι, επιχείρησε να εκμεταλλευτεί την αρχικά αυθόρμητη φοιτητική αναταραχή αποφεύγοντας να πάρει μέτρα για την καταστολή της - με αποτέλεσμα να ανοίξει τους ασκούς του Αιόλου για το καθεστώς στο σύνολό του...

Οι πρώτες αναμετρήσεις

Το βράδυ της Τρίτης, 18 Απρίλη, μια πορεία 10.000 ατόμων με επικεφαλής το πιο δυναμικό κομμάτι των φοιτητών κατευθύνεται στο μέγαρο της Λαϊκής Εθνοσυνέλευσης, όπου καταθέτει ένα «μανιφέστο 7 σημείων» με τα αιτήματα του κινήματος. Ανάμεσα στα τελευταία, δίπλα στην πολιτική αποκατάσταση του Χου Γιομπάνγκ, κάνει την εμφάνισή της η απαίτηση για διαφάνεια στους τραπεζικούς λογαριασμούς και τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία των στελεχών και των οικογενειών τους. Λίγο αργότερα, η αστυνομία επεμβαίνει και απομακρύνει το πλήθος.

Ένα τμήμα της διαδήλωσης ανασυντάσσεται και βαδίζει προς το Ζονγκ Νανχάι, το τεράστιο κτιριακό συγκρότημα που περιλαμβάνει τα κεντρικά γραφεία του Κόμματος και τις κατοικίες των ηγετικών στελεχών του. Για ένα τετράωρο τουλάχιστον, έξω απ' τις πύλες αυτής της νέας «Απαγορευμένης Πόλης» πάνω από 3.000 νέοι τραγουδάν τη «Διεθνή» και φωνάζουν συνθήματα, ζητώντας διάλογο με τις αρχές. Στις 4.15 π.μ., τα megafones προειδοποιούν τους φοιτητές «να μην παρσύρονται από ύποπτους ταραχο-

ποιούς που εκμεταλλεύονται το ελλειπές πένθος τους» και υπενθυμίζουν ότι οι διαδηλώσεις απαγορεύονται. Αμέσως μετά, ακολουθεί νέα επίθεση από χιλιάδες αστυνομικούς. Η συγκέντρωση διαλύεται. Θα επαναληφθεί το επόμενο βράδυ, με περισσότερο πάθος και χωρίς βίαιη αστυνομική επέμβαση. Κάποιοι ρίχνουν το σύνθημα: «Κάτω η Δικτατορία!».

Την Παρασκευή η «Λαϊκή Ημερησία», όργανο του Κόμματος, δημοσιεύει πρωτοσέλιδο το πρώτο άρθρο εναντίον «εκείνων που επιτίθενται, καταστρέφουν, κλέβουν και πυρπολούν τα κομματικά και κρατικά κτίρια». Καμιά τέτοια βίαιη αναταραχή δεν έχει ακόμα ξεσπάσει πουθενά, όμως η προειδοποίηση είναι σαφής: «Οποιοσδήποτε επιχειρεί να υπονομεύσει την ενότητα και τη σταθερότητα κάτω από οποιοδήποτε πρόσχημα θα τιμωρηθεί αυστηρά, σύμφωνα με το νόμο. (...) Προς το παρόν, η κυβέρνηση υποδέχτηκε μια στάση ανοχής απέναντι στις παράνομες ενέργειες μιας απειροελάχιστης φούχτας ατόμων. Αν κάποιοι παίρνουν αυτή την ανοχή για αυταρχία και θέλουν να τραβήξουν το σχοινί, θα υποστούν τις συνέπειες των αδικημάτων τους».

Την ίδια μέρα, η αστυνομία του Πεκίνου δημοσιεύει δυο οδηγίες για την κηδεία του Χου, που πρόκειται να γίνει το Σάββατο με τιμές αρχηγού κράτους. Πρώτον, η νεκρώσιμη πομπή δεν πρόκειται να περάσει μπροστά απ' το Ζονγκ Νανχάι. Δεύτερον, τις πρωινές ώρες του Σαββάτου θα απαγορευτεί η κυκλοφορία στην Τιεν Ανμέν και τους τριγύρω δρόμους. Ταυτόχρονα, ανακοινώνεται ότι η κρατική τηλεόραση θα με-

ΧΟΥ ΓΙΟΜΠΑΝΓΚ

ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΕΝΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΗ

Γεννημένος το 1915 στο Λιουγιάνγκ της επαρχίας Χουνάν, ο Χου Γιομπάνγκ υπήρξε ένας κλασικός εκπρόσωπος της μεταμορφωτικής, «μεταρρυθμιστικής» κινεζικής ηγεσίας. Στενός συνεργάτης του Ντενγκ Σιαοπίνγκ απ' το 1941, όταν βρέθηκαν μαζί στο Σύνδεσμο Κομμουνιστικής Νεολαίας, επικεφαλής του Συνδέσμου αργότερα (1952-1964), δεν έκρυψε ποτέ το θαυμασμό του για τη Δύση. Ήταν ο πρώτος από τα ηγετικά στελέχη του Κόμματος που εγκατέλειψε το χακί μαοϊκό αμπέχωνο για να φορέσει κοστούμι και γραβάτα, ενώ κατά τη διάρκεια περιόδους του στην Εσωτερική Μογγολία το 1984 έγινε διάσημος προπαγανδίζοντας τη χρήση μηχανοπήρουνων για το φαγητό, αντί για τα παραδοσιακά κινέζικα ξυλάκια.

Η προσήλωσή του στα δημοκρατικά ιδεώδη υπήρξε μάλλον αμφίβολη: κυνηγημένος ο ίδιος κατά την διάρκεια της Πολιτιστικής Επανάστασης, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στις εκκαθαρίσεις του κόμματος απ' τους μαοϊκούς το 1978-80, με την ιδιότητά του ως γραμματέα Οργανωτικού της Κ.Ε. Πρόεδρος του ΚΚΚ το 1980-1982, θα επιβλέψει την καταστολή του «κινήματος του Τοίχου της Δημοκρατίας». Εκλέγεται γενικός γραμματέας μετά το 12ο Συνέδριο, το 1982, θα παραμείνει σ' αυτό το πόστο μέχρι την καθαίρεσή του, στις 16 Γενάρη 1987. Μέχρι τότε, θα έχουν προηγηθεί αρκετές γκάφες διπλωματικού χαρακτήρα, αποτέλεσμα της περιορισμένης ικανότητάς του για ελιγμούς και της τάσης του να λέει τα πράγματα με τ' όνομά τους, καθώς και η εντυπωσιακή ανοχή του απέναντι στο φοιτητικό κίνημα του Δεκεμβρίου του 1986. Κάποια άλλα «λάθη» του δίχως άλλο δοθήσαν στην πτώση του: η εμμονή του στη δίωξη ορισμένων αξιωματούχων (ανάμεσά τους κι ο στενός συνεργάτης του Χου Τσιαομού), που είχαν εκτεθεί υπερβολικά σε υποθέσεις διαφθοράς.

Άσπλοι στρατιώτες κάθονται αμήχανοι μπροστά στους φοιτητές.

ταδώσει ζωντανή ολόκληρη τη νεκρώσιμη τελετή. Ο στόχος προφανής: να αποθαρρυνθεί όσο το δυνατόν περισσότερος κόσμος απ' τη συμμετοχή στην κηδεία και να κάτσει σπίτι του αντί να θγει στους δρόμους.

Το βράδυ, η κατάσταση στην πλατεία της Ουράνιας Γαλήνης οξύνεται, καθώς η συγκέντρωση μεγάλων αστυνομικών δυνάμεων αυξάνει την ένταση και η ηγεσία των φοιτητών μετά θίας καταφέρνει να εμποδίσει την έφοδο μερικών εκατοντάδων εξοργισμένων νεαρών κατά του κτιρίου της Εθνοσυνέλευσης. Τελικά, η κάθοδος δεκάδων χιλιάδων απλών πολιτών, που λειτουργούν σα μαξιλάρι ανάμεσα στους διαδηλωτές και τα σώματα καταστολής, αποτρέπει τη σύγκρουση κι επιτρέπει στις φοιτητικές ομάδες περιφρούρησης να ελέγξουν την κατάσταση. Αξιοσημείωτη λεπτομέρεια: η εμφάνιση χιλιάδων νέων εργατών που σπάνε τους κλοιούς της αστυνομίας κι έρχονται να ενωθούν με τους φοιτητές, παραμένοντας όλη τη νύχτα στην πλατεία. Η «πρώτη μάχη της Τιεν Ανμέν» έχει κερδηθεί.

Το Σάββατο, ένα εκατομμύριο λαού παρατάσσεται στα πεζοδρόμια για να παρακολουθήσει την κηδεία του Χου, σε μια έρμηση εκδήλωση αποδοκιμασίας προς την κυβέρνηση. Στη Σανγκάι, όπου οι πρώτες διαδηλώσεις, στις 16 Απρίλη, προηγήθηκαν απ' την εμφάνιση του κινήματος στο Πεκίνο, 10.000 φοιτητές συγκεντρώνονται στην Πλατεία Λαού κι επιχειρούν πορεία προς το κτίριο του τοπικού Κοινοβουλίου. Τα κορδόνια της αστυνομίας θα τους φράξουν το δρόμο.

Αλλού, τα πράγματα εξελίσσονται

λιγότερο ειρηνικά. Στο Σιάν, πρωτεύουσα της επαρχίας Σανσί, η παρουσία μερικών χιλιάδων άνεργων νέων μετατρέπει τη φοιτητική διαδήλωση σε πεδίο μάχης με την αστυνομία. Οι διαδηλωτές επιτίθενται στο κτίριο της επαρχιακής κυβέρνησης, καταστρέφουν τις προθήκες μαγαζιών πολυτελείας και σπάζουν τα τζάμια λεωφορείων με ξένους τουρίστες. Το επίσημο ειδησεογραφικό πρακτορείο Σινχουά αναφέρει 130 τραυματίες αστυνομικούς, προσθέτοντας αινιγματικά ότι «δεν επισημάνθηκε κανένας νεκρός». Φοιτητές από το Σιάν που θα φτάσουν στα τέλη Μάη στην Τιεν Ανμέν, θα δώσουν έναν απολογισμό έντεκα τουλάχιστον διαδηλωτών σκοτωμένων στις ταραχές της 22ας Απρίλη.

Στο Τσανγκτσάι, πρωτεύουσα του Χουνάν (γενέτειρας του Μάο), την πορεία των φοιτητών διαδέχονται επίσης συγκρούσεις με την αστυνομία. Το Σινχουά απαριθμεί 22 μαγαζιά καταστραμμένα και καμιά εκατοστή συλληφθέντες που θα περάσουν δικαστήριο. Ένας απ' αυτούς θα καταδικαστεί σε θάνατο.

Το θερμόμετρο ανεβαίνει

Με την κηδεία του Χου Γιαομπάνγκ κλείνει ο πρώτος κύκλος των φοιτητικών κινητοποιήσεων και το κίνημα μπαίνει σε μια ποιοτικά ανώτερη φάση. Συγκροτείται οργανωτικά, διαμορφώνει τους στόχους και χαράζει τη στρατηγική του ξεχνώντας ολοκληρωτικά το γεγονός που αποτέλεσε την αφορμή για τη γέννησή του.

Στις 23 Απρίλη, οι φοιτητές πέντε πανεπιστημίων του Πεκίνου (ανάμεσά τους τα Μπειντά και Τσινγκχούα) αποφασίζουν αποχή από τα μαθήματά τους μέχρι οι αρχές να αρχίσουν διάλογο μαζί τους. Στη συνέλευση παρίστανται και εκπρόσωποι των φοιτητών του πανεπιστημίου Φουντάν της Σανγκάης. Διεκδικώντας την ενημέρωση ολόκληρου του πληθυσμού της χώρας για όσα διαδραματίζονται στην πρωτεύουσα και τα άλλα μεγάλα αστικά κέντρα, προσθέτουν στα αιτήματά την κάλυψη του κινήματος από τα κρατικά μέσα ενημέρωσης.

Η αποχή αρχίζει την επομένη την ίδια μέρα, συνέλευση 5.000 φοιτητών στο Μπειντά καταλήγει στην ίδρυση της *Αυτόνομης Ένωσης των Φοιτητών του Πεκίνου* και εκλέγει 17μελή προπαρασκευαστική επιτροπή για την επαφή με τις υπόλοιπες σχολές και τη ρύθμιση των λεπτομερειών. Στους δρόμους, 3.000 φοιτητές του Ινστιτούτου Μειονοτήτων διαδηλώνουν με κύριο σύνθημα «Το ράδιο κι η τηλεόραση διηγούνται τριχες» και ζητούν την επαναπρόσληψη του Τσιν Μπενλί, διευθυντή της εβδομαδιαίας *World Economic Herald* της Σανγκάης, που απολύθηκε επειδή δημοσίευσε ρεπορτάζ από το κίνημα.

Την Τετάρτη 26, 4, και ενώ ο αριθμός των φοιτητών που απέχουν φτάνει τις 60.000 (σε σύνολο 160.000 στο Πεκίνο), η «Λαϊκή Ημερησία» εξαπολύει ολομέτωπη επίθεση εναντίον εκείνων που «ιδρύουν παράνομες οργανώσεις, οργανώνουν παράνομες διαδηλώσεις, επισκέπτονται τα εργοστάσια, τα χωράφια και τα σχολεία προκειμέ-

νου να διαγειρούν τον πληθυσμό σε διαμαρτυρίες κατά της κυβέρνησης». Ακόμα σοβαρότερο: το άρθρο χαρακτηρίζει το κίνημα σα μια «προσχεδιασμένη συνωμοσία που έρχεται, επί της ουσίας, να αρνηθεί τον καθοδηγητικό ρόλο του κόμματος και το σοσιαλιστικό σύστημα». Κρατώντας τα προσχήματα απέναντι στη μεγάλη μάζα των διαδηλωτών, στην οποία αναγνωρίζει «εilikρίνεια», η «Λαϊκή Ημερησία» βάζει στο στόχαστρό της «μια μικρή συμμορία ατόμων απ' το Πεκίνο» που «επεξεργάστηκαν φήμες κατά των ηγετών του κόμματος και του κράτους». «παρουσιάστηκαν χωρίς άδεια και με την ιδιότητα εργατικών οργανώσεων, προκειμένου να διενέμουν αντιδραστικές προκηρύξεις» και τα οποία «συνεχίζουν να καταφεύγουν στη δημαγωγία προκειμένου να δημιουργήσουν ακόμα περισσότερες φασαρίες». Και το άρθρο κλείνει με μια έκκληση προς «το σύνολο του κόμματος και του έθνους» για πειθαρχία. «να αναγνωρίσουν τη σοβαρότητα της κατάστασης και να ενωθούν ενάντια στις δημόσιες αναταραχές, ώστε να προστατευθεί η πολιτική σταθερότητα».

Προειδοποίηση αρκετά σαφής: Σαφέστερη ακόμα μετά την πραγματοποίηση, το απόγευμα της Τετάρτης, συγκέντρωσης 10.000 κομματικών στελεχών τα οποία ο γραμματέας της ΚΕ, Λι Σιμίνγκ, καλεί να πείσουν τα παιδιά τους να αποσυρθούν απ' το κίνημα «υπενθυμίζοντας παράλληλα ότι διαδηλώσεις που γίνονται χωρίς την έγκριση της αστυνομίας είναι παράνομες. Έχει προηγηθεί, το πρωί της Τρίτης, συνάντηση του Ντενγκ Σιαοπίνγκ με τον πρωθυπουργό Λι Πενγκ και τον πρόεδρο Γιανγκ Σανγκούν, εκπροσώπους της «σκληρής» πτέρυγας του ΚΚΚ –ο διαλλακτικότερος Ζαο Ζιγιάνγκ, γεν. γραμματέας του κόμματος, λείπει σε επίσημη επίσκεψη στη Βόρεια Κορέα. Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνάντησης, που διανεμήθηκαν αργότερα στα κομματικά στελέχη, ο Ντενγκ εισηγείται τη λήψη «αποφασιστικών μέτρων» κατά της αναταραχής: «Χρειάζεται βαθιά τομή με κοφτερό μαχαίρι»...

Στις σχολές, οι φοιτητές –που από μέρες προετοιμάζουν μια μεγάλη διαδήλωση για την επομένη– προσπαθούν να απαντήσουν στις απειλές με τα megάφωνα. Τονίζουν ιδιαίτερα ότι μόνο τα δικαστήρια είναι αρμό-

δια να αποφανθούν για τη νομιμότητα του Ανεξάρτητου Συνδικάτου τους. Η δήλωση της Δημαρχίας του Πεκίνου ότι προτίθεται να δώσει στη δημοσιότητα πληροφορίες για τα περιουσιακά στοιχεία των στελεχών της δε βοηθά και πολύ στην εκτόνωση της έντασης, πολύ περισσότερο αφού 20.000 στρατιώτες που έχουν μεταφερθεί απ' τη γειτονική επαρχία Χεπέι το Σάββατο, εξακολουθούν να παραμένουν στα περίχωρα της πρωτεύουσας. Καθώς πέφτει η νύχτα, πολλοί φοιτητές, αδέσποιοι για το τι θα συμβεί τις επόμενες ώρες, συντάσσουν τις διαθήκες τους.

«Αν όλοι κάποτε πεθαίνουν»

Καθώς ξημερώνει, ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις αναπτύσσονται σε όλα τα κεντρικά σημεία του Πεκίνου. Ωστόσο, δεν έχουν μαζί τους όπλα, ούτε καν γκλομπς –μονάχα δερμάτινους ζωστήρες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σα μαστίγια. Έξω απ' το Μπειντά, τα megάφωνα της αστυνομίας καλούν τους φοιτητές «να μην ακούσουν εκείνους που θέλουν να επωφεληθούν από τη μνήμη του Χου Γιαομπάνγκ για να σκορπίσουν την αναταραχή». Ωστόσο, ο πρώην γενικός γραμματέας του κόμματος έχει προ πολλού ξεχαστεί απ' τους φοιτητές. Το κίνημα, τώρα, διεκδικεί τη στοιχειώδη δημοκρατική ελευθερία: το δικαίωμα να διαδηλώνει.

Η πορεία αρχίζει στις 8.30 το πρωί απ' το Μπειντά. Δέκα χιλιάδες φοιτητές σπάνε τον αστυνομικό κλοιό και κατφορίζουν προς το κέντρο της πόλης. Μπροστά, πηγαίνει ένα πανώ με τα λόγια κάποιου ποιητή του 13ου αιώνα: «Αν όλοι οι άνθρωποι κάποτε πεθαίνουν, αυτό που έχει σημασία είναι ν' αφήσει κανείς μια καλή εικόνα για την Ιστορία». Το επόμενο, απαριθμεί τις παραγράφους του Συντάγματος που αναγνωρίζουν την ελευθερία έκφρασης, συνάθροισης και συνεταιρισμού. Το τρίτο, ασπρόμαυρο, γράφει μονάχα: «Θέλουμε ειλικρινή διάλογο».

Καθώς προχωρεί προς την Τιεν Ανμέν, η διαδήλωση μεγαλώνει με

-Ο γιος του Μάο σκοτώθηκε στη μάχη.
Ο γιος του Λιν Πιάο επιχείρησε πραξικόπημα.
Ο γιος του Ντένγκ Σιαοπίνγκ τσεπώνει τα λεφτά των εράνων.
Οι γιοι του Ζάο Ζιγιάνγκ κάνουν λαθρεμπόριο τηλεοράσεων.
(τραγουδάει των διαδηλωτών, Libération 22-23/4/89)

ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ. ΕΙΝΑΙ

η συμμετοχή μπλοκ απ' όλες τις σχολές της πρωτεύουσας -ακόμα και του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, που τελεί υπό τον έλεγχο του υπουργείου Ασφαλείας. Σε όλο το μήκος της διαδρομής, εκατοντάδες χιλιάδες λαού στριμώνχονται στα πεζοδρόμια για να παρακολουθήσουν την πορεία. Πολλοί χειροκροτούν, άλλοι παραμένουν σιωπηλοί. Ειδικές ομάδες φοιτητών μοιράζουν προκηρύξεις: ορισμένες απ' αυτές, προοριζόμενες για τους ξένους δημοσιογράφους, είναι γραμμένες στα αγγλικά. Μία, μιλάει για ένα νεκρό κατά τη διάλυση των φοιτητών απ' την αστυνομία έξω απ' το Ζονγκ Νανχάι, την περασμένη βδομάδα.

Για περισσότερες από δώδεκα ώρες, η διαδήλωση διασχίζει γύρω στα 40 χιλιόμετρα μέσα στην πόλη, μεγαλώνοντας διαρκώς: το απόγευμα ξεπερνά τα 100.000 άτομα, ίσως και τα 150.000. Άφoga οργανωμένοι, με μπλοκ κατά σχολές, με ομάδες περιφρούρησης που διακρίνονται από τα κόκκινα περιβραχίονια, οι φοιτητές τραγουδούν τη «Διεθνή» και, αυτοί του γαλλικού τμήματος του Ινστιτούτου Ξένων Γλωσσών, τη «Μασσαλιώτιδα». Στο δρόμο τους, θα σπάσουν δέκα τουλάχιστον φράγματα της αστυνομίας χωρίς να συναντήσουν μεγάλη αντίσταση. Μπροστά στο χείμαρρο των διαδηλωτών, το καθεστώς αναδιπλώνεται. Το βράδυ, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος δηλώνει απ' την τηλεόραση ότι «το κόμμα κι η κυβέρνηση πάντοτε υπήρξαν υπέρ του διαλόγου με τις μάζες» και προτείνει στους φοιτητές την έναρξη συνομιλιών. Δυο προϋποθέσεις γι' αυτό: η επιστροφή των φοιτητών στα μαθήματά τους κι η διεξαγωγή του διαλόγου μέσα απ' τα κανάλια των επίσημων νεολαιίστικων οργανώσεων.

Πόλεμος ελιγμών

Η επόμενη βδομάδα θα είναι και για την κυβέρνηση και για το κίνημα, μια φάση ελιγμών. Στις 28 Απρίλη συνεδριάζει το Πολιτικό Γραφείο του Κόμματος, για να εξετάσει τη νέα κατάσταση: ταυτόχρονα, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος αναγνωρίζει τον «ειλικρινή» και «πατριωτικό» χαρακτήρα των φοιτητικών κινητοποιήσεων ενώ το Σινχουάι, περιγράφοντας την «επιστροφή των σχολών στην ηρεμία», αποφεύγει να επαναλάβει τους επιθετικούς χαρακτηρισμούς του επίμαχου άρθρου της «Λαϊκής Ημερησίας» και αναγνωρίζει το μαζικό χαρακτήρα των διαδηλώσεων.

Το Σάββατο, 29/4, η τηλεόραση μεταδίδει ζωντανή τη συζήτηση ανάμεσα στον κυβερνητικό εκπρόσωπο Γιαν Μου και 45 «εκπροσώπους» των φοιτητών. Ωστόσο, οι «εκπρόσωποι» αυτοί έχουν επιλεγεί απ' την επίσημη φοιτητική ομοσπονδία, δεν περιλαμβάνουν κανέναν απ' τους γνωστούς ηγέτες του κινήματος και ο (θεωρούμενος ως

κατεχόμενη διαλλακτικός) Γιαν Μου δε δυσκολεύεται καθόλου να τους «κολλήσει στον τοίχο»: όταν τους υπόσχεται ότι «*οι αρχές δεν πρόκειται να εισάγουν άλλα πολυτελή αυτοκίνητα για επίσημη χρήση*» ή ότι, αντίθετα απ' ό,τι γίνεται κάθε χρόνο, η ηγεσία της χώρας δεν πρόκειται να μεταβεί στις παραλίες για καλοκαιρινές διακοπές, αυτοί τον χειροκροτούν με ενθουσιασμό. Απομένει η ουσία: η κυβέρνηση εξακολουθεί να απορρίπτει κάθε αναγνώριση του ανεξάρτητου φοιτητικού συνδικάτου, έστω και έμμεση. Στις σχολές, τα νιατζίμπάο ξεσπαθώνουν: «*Αυτό δεν είναι διάλογος. Είναι φάρσα...*»

Την Κυριακή, επιστρέφει απ' τη Β. Κορέα ο Ζάο Ζιγιάνγκ και τη

ΟΙ 7 ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

1. Να επανεκτιμηθεί η δράση του συντρόφου Χου Γιαομπίνγκ και να αποδοκιμαστεί η άποψή του για τη μεγάλη αρμονία που συνδέει τη δημοκρατία με την ελευθερία.

2. Να τιμωρηθούν όσοι επέτρεχαν στους φοιτητές και τις μάζες. Όσοι έχουν ευθύνες, να εκθέσουν στους φοιτητές τις δικαιολογίες και τη συγνώμη τους.

3. Να επιταχυνθεί η δημοσίευση του νόμου περί Τύπου, να επιτραπεί η έκδοση εφημερίδων σε πολίτες, να εξασφαλιστεί η ελευθερία του Τύπου.

4. Οι ηγέτες του κράτους να δημοσιοποιήσουν στο λαό και όλη τη χώρα, το ύψος των εισοδημάτων τους και των περιουσιών τους, καθώς και των οικογενειών τους. Να ερευνηθούν όλες οι καταχρήσεις και να δημοσιευτούν όλες οι σχετικές λεπτομέρειες.

5. Οι ηγέτες του κράτους που ευθύνονται για τα σφάλματα στην εκπαιδευτική πολιτική να κάνουν την επίσημη αυτοκριτική τους μπροστά σ' όλο το λαό. Να συζητηθούν σημαντικά οι προτάσεις για την εκπαίδευση, και να ανέλθουν οι μισθοί των εκπαιδευτικών.

6. Να επανεκτιμηθεί η εκστρατεία εναντίον «του αστικού φιλελευθερισμού», να αποκατασταθούν απόλυτα οι πολίτες που υπέστησαν αδικίες.

7. Απαιτούμε με έντονο τρόπο να μας απαντήσουν με αμεροληψία και σύμφωνα με την πραγματικότητα αυτού του δημοκρατικού και πατριωτικού κινήματος.

Οργανωτική Επιτροπή των φοιτητών του Πανεπιστημίου του Πεκίνου
21 Απριλίου 1989

Δευτέρα η Πρωτομαγιά γιορτάζεται χωρίς, για πρώτη φορά, να εμφανιστούν στην Τιεν Ανμέν τα πορτραίτα των Μαρξ, Ένγκελς, Λένιν και Στάλιν. Ενισχύοντας τις σχετικές αμφιβολίες, το Σινχουάι μεταδίδει ότι η έλλειψη τους «*δε συνιστά αλλαγή πολιτικής στάσης απέναντι στο μαρξισμό*».

Την Τρίτη, 2 Μάη, ξαναρχίζουν οι κινητοποιήσεις. Στη Σανγκάη, 10.000 φοιτητές διαδηλώνουν κατά των προνομίων και της κερδοσκοπίας των επιστημών, ζητώντας «ελευθερία και δημοκρατία», κι απαιτώντας την άμεση επαναπρόσληψη του Τσιν Μπενλί. Η αστυνομία μεριμνά για την απομάκρυνση όλων των μη φοιτητικών στοιχείων ελέγχοντας τις ταυτότητες όσων προσέρχονται στο χώρο της διαδήλωσης. Στο Πεκίνο, η ηγεσία του κινήματος παραδίδει στην Εθνοσυνέλευση επιστολή, με την οποία ζητά την άμεση έναρξη διαπραγματεύσεων με το ανεξάρτητο συνδικάτο. Αν μέχρι το μεσημέρι της Τετάρτης δεν έχουν πάρει απάντηση, απειλούν, θα υπάρξει νέα πορεία την Πέμπτη, με την ευκαιρία της επετείου των 70 χρόνων απ' την πρώτη φοιτητική εξέγερση της νεότερης κινέζικης ιστορίας.

Η απάντηση της κυβέρνησης είναι να σκληρύνει ξανά - αν όχι στο βαθμό που έκανε την προηγούμενη εβδομάδα. Σε συνέντευξη τύπου, που μεταδίδεται από όλα τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα της χώρας, ο Γιαν Μου αποκλείει κάθε σκέψη για διάλογο με «παράνομους» οργανώσεις και κατηγορεί τους διαδηλωτές ότι, εν αγνοία τους, υποκινούνται από πράκτορες της αντικομμουνιστικής «Δημοκρατικής Συμμαχίας της Κίνας», που έχει την έδρα της στις ΗΠΑ και χρηματοδοτείται απ' την Ταϊβάν. Όταν τον ρωτούν γιατί δε λαμβάνονται ισχυρότερα κατασταλτικά μέτρα, απαντά: «*Δε γίνεται, γιατί οι καλοί κι οι κακοί είναι ανακατωμένοι κι έτσι δε μπορούμε να απομονώσουμε τους υποκινητές που κινούν τα νήματα απ' το παρασκήνιο. Θα ήταν ηλίθιο από μέρους μας να τους συλλάβουμε τώρα...*»

Λεπτομέρεια: την ίδια στιγμή που ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κατηγορεί την ηγεσία του φοιτητικού κινήματος σαν πράκτορες της Ταϊβάν, η κυβέρνηση του Πεκίνου ετοιμάζεται να υποδεχθεί επίσημα την ταϊβανή υπουργό οικονομικών, Σίρλεϊ Κούο, στα πλαίσια της ετήσιας συνόδου της Ασιατικής Αναπτυξιακής Τράπεζας.

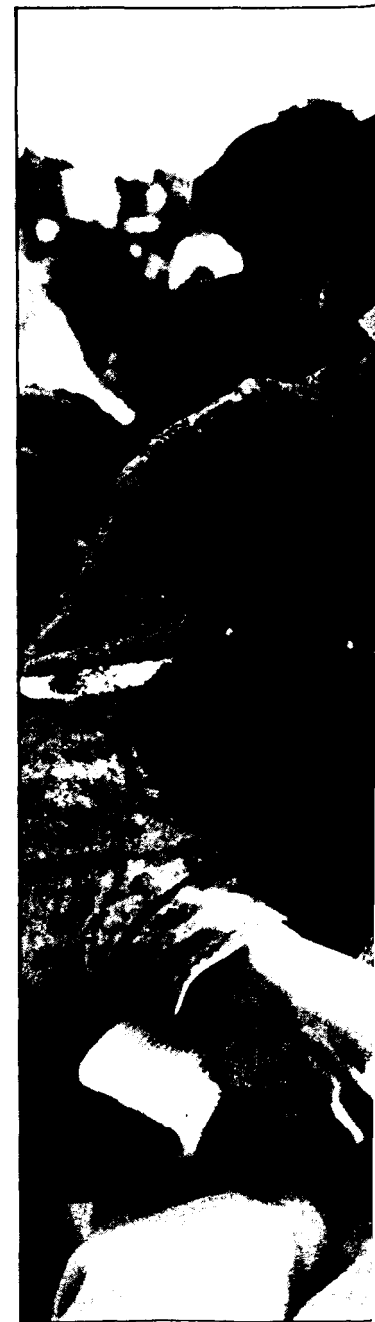
Στο ίδιο μήκος κύματος, ο Ζάο Ζιγιάνγκ απευθύνεται προς τη νεολαία του κόμματος: «*Αν χάσει η σταθερότητα, κανείς πια δε θα μπορεί να πετύχει τίποτα...* Μια Κίνα γεμάτη ελπίδα, μ' ένα λαμπρό μέλλον, θα μετατραπεί σε μια απελτισμένη Κίνα (...) Ολόκληρο το κόμμα, όλος ο λαός κι η νεολαία θα πρέπει να παλαίψουν ενάντια στο χάος, ώστε να διατηρήσουμε την ειρήνη και τη σταθερότητα που τόσο σκληρά έχουμε κερδίσει. Από το 1840, η Κίνα

δεν έχει γνωρίσει παρά μόνο 20 χρόνια ειρήνης. Αρκετή κοινωνική αναταραχή δεν είχαμε μέχρι τώρα».

Μάταιος κόπος. Το ίδιο απόγευμα, η συνέλευση των εκπροσώπων όλων των σχολών του Πεκίνου συνέρχεται στο Μπείντά κι αποφασίζει την πραγματοποίηση της διαδήλωσης της Πέμπτης.

Καθένας την επέτειό του...

Όπως και στις 27 Απρίλη, η πορεία ξεκινά στις 8 π.μ. απ' το Μπείντά και, διασχίζοντας το κέντρο του Πεκίνου, φτάνει το απόγευμα στην Τιεν Ανμέν. Η οργάνωση είναι εκπληκτική: εκτός απ' τη γνωστή υπηρεσία περιφρούρησης υπάρχουν καντίνες με νερό, ομάδες για συγκέντρωση οικονομικής υποστήριξης και μια υπηρεσία συγκέντρωσης απωλεσθέντων ειδών (κυρίως παπούτσια, μετά το σπρώξιμο με την αστυνομία και το σπάσιμο των κλειών...) με τρίκυκλα ποδήλατα. Το πλήθος είναι κάπως μικρότε-

ΦΑΡΣΑ...

ρο απ' ό,τι την προηγούμενη Πέμπτη (αν κι οι εκτιμήσεις ποικίλουν: πάνω από 50.000 σύμφωνα με τους Financial Times, πάνω από 100.000 σύμφωνα με τους New York Times, 300.000 για το Γαλλικό Πρακτορείο και περισσότεροι για τη Libération...), το ίδιο και η ένταση. Το σημαντικότερο, ωστόσο, είναι η μαζική συμμετοχή πολλών χιλιάδων νέων εργατών στην ουρά της διαδήλωσης, πίσω απ' τα μπλοκ των φοιτητών. Χωρίς πανό, χωρίς οργάνωση - ένα αυθόρμητο μαζικό φαινόμενο...

Ακόμα μεγαλύτερη αίσθηση προκαλεί το μπλοκ των 500 περίπου δημοσιογράφων από τα κρατικά μέσα ενημέρωσης, ακόμα κι απ' το Σινχουά και την άκρως επίσημη «Λαϊκή Ημερησία». Κρατούν πανώ με συνθήματα όπως: «Η πληροφόρηση πρέπει να 'ναι αληθινή», «Η συσκοπτική στον τύπο δεν ευνοεί τη σταθερότητα», φωνάζουν στους φοιτητές ότι θα θέλανε να λένε την αλήθεια και τους ζητούν να μην τους αντιμετωπίζουν εχθρικά. Την επομένη, ο τύπος θα καλύψει πλήρως τη διαδήλωση, χωρίς αρνητικά σχόλια.

Έξω απ' το Πεκίνο, οι περισσότερες μεγάλες πόλεις συγκλονίζονται από φοιτητικές κινητοποιήσεις: Στη Σανγκάη διαδηλώνουν γύρω στις 25.000, με πανώ υπέρ της ελευθερίας του τύπου· στο Τσανγκτσούν είναι 10.000, στο Σιάν 4.000, στο Νταλιάν 2.000, στο Βουχούιν πολλές χιλιάδες. Στο Τσανγκτσά, πάνω από 1.000 εργάτες ενώνονται με τους 6.000 φοιτητές. Διαδηλώσεις σημειώνονται επίσης στο Νανκίν, το Χαρμπίν, το Σενγκιάνγκ και αλλού. Ολόκληρη η Κίνα αρχίζει να θράζει...

Την ίδια μέρα, αρχίζει στο Πεκίνο η ετήσια σύνοδος της Ασιατικής Αναπτυξιακής Τράπεζας. Στην εισήγησή του προς τους συγκεντρωμένους 2.000 τραπεζίτες και λοιπούς επιχειρηματίες, ο Ζάο Ζιγιάνγκ παραδέχεται ότι στην Κίνα υπάρχει ανάγκη για «διαφάνεια», αλλά παράλληλα κάνει μια αισιόδοξη (για τον ίδιο) εκτίμηση: «Παρόλο που οι διαδηλώσεις στο Πεκίνο κι ορισμένες άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας συνεχίζονται, οι διαδηλωτές σε καμιά περίπτωση δεν αντιτίθενται στο καθεστώς. Εξακολουθώ να πιστεύω ότι δεν θα υπάρξουν μεγάλες ταραχές κι ότι οι διαδηλώσεις θα ηρεμήσουν βαθμιαία...»

Το μέλλον επρόκειτο να τον διαψεύσει.

Αναδίπλωση;

Το βράδυ της Πέμπτης, ο Ουέρ Καϊσί, ηγετικό στέλεχος του κινήματος, ανακοινώνει την απόφαση των φοιτητών να επιστρέψουν από την επομένη στα μαθήματά τους. Ο Ουάνγκ Ζισίν, γενικός γραμματέας του Αυτόνομου Συνδικάτου εξηγεί τους λόγους που υπόγραψαν αυτή την αναδίπλωση: η νέα ελαστική στάση της κυβέρνησης δημιουργεί ένα νέο κλίμα και το κίνημα κινδυνεύει, αν φανεί παράλογα αδιάλλακτο, να καταστρέψει το απόθεμα λαϊκής υποστήριξης που διαθέτει. Στο εξής, προσθέτει, οι φοιτητές θα πρέπει να ρίξουν βάρος στην οργανωτική ανάπτυξη και τη νομιμοποίηση της Ένωσής τους και παράλληλα να αναδιαμορφώσουν τα αιτήματά τους, προτάσσοντας αυτά που είναι ευκολότερα να κερδηθούν - έτσι ώστε να διευκολυνθεί ο διάλογος με τις αρχές.

Πιο μαχητικός, ο Ουάνγκ Ντιαν, απ' το Μπείντά, δηλώνει: «Επιστρέφουμε στα μαθήματα αλλά θα ξανακάνουμε αποχή, αν αυτό καταστεί αναγκαίο». Αναγνωρίζει σα νίκες του κινήματος τη δημιουργία του συνδικάτου και την απόσπαση ευρύτερης λαϊκής υποστήριξης.

Ωστόσο, υπάρχουν και οι διαφωνούντες. Το βράδυ της Παρασκευής, κάπου 300 φοιτητές περιφέρονται στο Μπείντά, καλώντας τους φοιτητές σε συνέχιση του αγώνα: «Θα πρέπει να εξακολουθήσουμε την αποχή μέχρι να πετύχουμε πραγματικό διάλογο με την κυβέρνηση. Αυτός που μας έχουν προσφέρει ως

ώρα, είναι απάτη...»

Στις 7 Μάη, οι εκπρόσωποι των φοιτητών του Μπείντά ανακοινώνουν τη συνέχιση του αγώνα για πέντε τουλάχιστον μέρες και βάζουν 4 όρους για την επιστροφή τους στα μαθήματα: αναγνώριση των ανεξάρτητων φοιτητικών συλλόγων, επαναπρόσληψη του δημοσιογράφου Τσιν Μπενλί, τροποποίηση της νομοθεσίας του Πεκίνου που περιορίζει τις διαδηλώσεις, έγγραφη αυτοκριτική της «Λαϊκής Ημερησίας» για τις συκοφαντίες που είχε δημοσιεύσει κατά του κινήματος.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η «Λαϊκή Ημερησία» απαξιώνει να απαντήσει: απαντά όμως η αγγλόφωνη China Daily, με ένα άκρως απολογητικό κείμενο. Αφού επισημαίνει σαν κακά της κοινωνίας «τη γραφειοκρατία, τη διαφθορά, τις παραδοσιακές μεθόδους λήψης των αποφάσεων» και την «έλλειψη ενός μηχανισμού επίθεσης απ' το κοινό», υποστηρίζει ότι «είναι σχεδόν αναπόφευκτο η κινέζικη κυβέρνηση να κάνει λάθη που θα προκαλέσουν την επικριση της από μέρους του κοινού. Αυτά τα λάθη δε σημαίνουν ωστόσο ότι η αντιπροσωπευτικότητά της αμφισβητείται. Όσο για τις επικρίσεις, όσο έντονες κι αν είναι, δεν προδίδουν απαραίτητα την ύπαρξη ανακυβερνητικής συνωμοσίας (...). Η ηγεσία θα έκανε πολύ καλύτερη δουλειά αν μιλούσε ειλικρινά για την κατάσταση αντί να την καλύπτει με σιωπή σα να μη συνέβαινε τίποτα και τίποτα να μη μπορούσε να συμβεί».

Την ίδια μέρα, υποδεχόμενος τον τούρκο σοσιαλδημοκράτη Ερντάλ Ινονού, ο Ζάο δηλώνει ότι το φοιτητικό κίνημα μπορεί να βοηθήσει στον εκδημοκρατισμό της Κίνας, εφόσον βρεθεί για τις διεκδικήσεις του μια λύση «σύμφωνη με το νόμο». Απ' την πλευρά του, εκπρόσωπος του Γραφείου Γενικών Υποθέσεων της ΚΕ του Κόμματος ανακοινώνει ότι πολλά ανώτερα στελέχη, ανάμεσά τους και υπουργοί, επισκέπτονται τις τελευταίες μέρες διάφορες σχολές για συνομιλίες με τους φοιτητές.

Την Τρίτη, πραγματοποιείται η πρώτη καθαρά μη-φοιτητική κινητοποίηση: δημοσιογράφοι παραδίδουν στο επίσημο συνδικάτο τους (που ελέγχεται από την ΚΕ του ΚΚΚ) έκκληση, υπογραμμένη από περισσότερους από χίλιους συναδέλφους τους, με την οποία ζητούν διευκρινίσεις για την απόλυση του Τσιν Μπενλί και διάλογο με τις αρχές. Σχολιάζοντας τη δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου ότι «στην Κίνα, ο τύπος είναι απόλυτα ελεύθερος», το κείμενο των δημοσιογράφων αναφέρει: «Σκεπτόμαστε ότι αυτό δεν αντιστοιχεί καθόλου στην πραγματικότητα που υφίσταται στο χώρο του κινέζικου τύπου».

Την Τετάρτη, 5.000 φοιτητές πραγματοποιούν πορεία με ποδήλατα σε ένδειξη συμπαράστασης προς τον αγώνα των δημοσιογράφων κα-

Γιατί κάνουμε απεργία πείνας

«Υπάρχει κάτι που όλοι σκέφτονται, αλλά κανείς δεν ομολογεί: αν η απεργία πείνας συνεχιστεί απόψε τη νύχτα και αύριο, τότε για μερικούς από μας ο κίνδυνος του θανάτου θα είναι πολύ μεγάλος. Όμως έχουμε πάρει μια την απόφασή μας. Δεν θα σταματήσουμε την απεργία γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι τέτοιο. Η τελική λέξη ανήκει αποκλειστικά στην κυβέρνηση που είναι και θα είναι υπεύθυνη για τα πάντα». Τα λόγια είναι του Ουάγκ Ουέν, υπεύθυνου της απεργιακής επιτροπής των φοιτητών, ο οποίος στα μέσα Μαΐου είχε μια σύντομη συζήτηση με τον απεσταλμένο της ιταλικής εφημερίδας Repubblica στο Πεκίνο.

— Ουάγκ γιατί αποφασίσατε να καταφύγετε σε αυτή την ακραία μορφή διαμαρτυρίας;

— Γιατί δεν είχαμε άλλο δρόμο. Ακόμη και στο ζήτημα αυτό δεν είμαστε εμείς που είχαμε την ευχέρεια της επιλογής, αλλά η ίδια η κυβέρνηση με την άρνησή της να διαπραγματευθεί.

— Συγκεκριμένα, ποιες ενέργειες της κυβέρνησης θα σας έκαναν να αναστείλετε την απεργία πείνας;

— Δύο κινήσεις θα οδηγούσαν στην αναστολή της απεργίας. Να αναγνωρίσει η κυβέρνηση τον θετικό και πατριωτικό χαρακτήρα της διαμαρτυρίας μας, με το να παραδεχθεί ότι έκανε λάθος στις προηγούμενες κρίσεις της. Και στη συνέχεια να προχωρήσει σε ένα πραγματικό διάλογο που να μεταδοθεί οπωσδήποτε από την τηλεόραση.

— Σε ποια θέματα πρέπει να επικεντρωθεί ο διάλογος που ζητείτε από την κυβέρνηση;

— Σε δύο έννοιες: τη δημοκρατία και την ελευθερία. Γι' αυτές αγωνιζόμαστε. Συγκεκριμένα, ζητούμε ελευθερία επιλογής στις εκλογές και ελευθερία του τύπου. Ο λαός έχει δικαίωμα να εκλέγει εκπροσώπους που ξέρει ότι μπορεί να τους εμπιστευτεί. Και οι εφημερίδες πρέπει να θγαίνουν χωρίς τη λογοκρισία της εξουσίας.

— Στα αιτήματά σας περιλαμβάνετε την απομάκρυνση των γηραιών ηγετών της χώρας από την εξουσία;

— Μιλάμε για δημοκρατία. Δεν έχουμε διάθεση να μας αναμείζουν σε πολιτικούς χειρισμούς που δεν ελέγχουμε. Επομένως δε θέλουμε να στείλουμε στο σπίτι του κανένα. Αλλά κι εμείς δεν πρόκειται να πάμε στα σπίτια μας. Η απεργία θα συνεχιστεί όσο κι ο τελευταίος από εμάς στέκεται στα πόδια του.

τά της λογοκρισίας. Φιλικότατη, η αστυνομία τους βοηθάει στη ρύθμιση της κυκλοφορίας, ενώ χιλιάδες περαστικοί τους χειροκροτούν. Την ίδια μέρα, αναφέρονται για πρώτη φορά διαδηλώσεις στην πόλη Ταϊγιουάν, μεγάλο βιομηχανικό κέντρο νοτιοδυτικά του Πεκίνου. Αίτημα, κι εδώ, η έναρξη διαλόγου με τις αρχές.

Την Παρασκευή, η εικόνα αλλάζει. Δύομιση χιλιάδες μουσουλμάνοι φοιτητές διαδηλώνουν (με την άδεια των αρχών) στην Τιεν Ανμίν, ζητώντας την απαγόρευση του βιβλίου «Σεξουαλικά έθιμα» που κυκλοφορεί στη Σανγκάη το Μάρτη και κατηγορείται σαν «βλάσφημο» επειδή παρομοιάζει τους μιναρέδες με φαλλικά σύμβολα. Πέρα απ' το γελοίο της υπόθεσης που φέρνει στο νου την «υπόθεση Ρουσντί» (και, σίγουρα, εμπνέεται απ' αυτήν), η

διαδήλωση γίνεται αφορμή για να τεθούν και κάποια προοδευτικότερα αιτήματα: «Θρησκευτική ελευθερία», «προστασία των μειονοτήτων». (Μπορεί ο έξω κόσμος στην πλειοψηφία του να το αγνοεί, όμως στην Κίνα υπάρχουν 14 εκατομμύρια μουσουλμάνοι και δεκάδες εθνικές μειονότητες, για τη μοίρα των οποίων κλασικό παράδειγμα αποτελεί το Θιβέτ). Δύο μέρες αργότερα, το βιβλίο θα απαγορευτεί.

Το ίδιο απόγευμα, μια μικρή ομάδα φοιτητών ανακοινώνει την πρόθεσή της να αρχίσει το πρωί του Σαββάτου απεργία πείνας στην πλατεία Τιεν Ανμίν, ενόψει της προγραμματισμένης επίσκεψης του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ. Η φοιτητική εξέγερση έχει φτάσει μια στο σημείο της συνάντησής της με τις μεγάλες λαϊκές μάζες - και με την Ιστορία.

Λαϊκή εξέγερση

Η απεργία πείνας πυροδοτεί την κοινωνία

ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΜΑΗ

● Χίλιοι φοιτητές του Πεκίνου συγκεντρώνονται στην πλατεία Τιεν Ανμέν, δίπλα στο Μνημείο των Ηρώων, κι αρχίζουν απεργία πείνας με αίτημα την άμεση έναρξη δημοσίου διαλόγου ανάμεσα στις αρχές και το νεοσύστατο αυτόνομο φοιτητικό συνδικάτο. Δίπλα στο Ηρώο στήνεται πρόχειρο ιατρείο, κάτω από τα αντίστοιχα εκστρατείας για την παροχή πρώτων βοηθειών σε όσους απεργούς παρουσιάσουν προβλήματα ιατρικών επιπλοκών την περίθαλψή τους εξασφαλίζει φοιτητική υγειονομική υπηρεσία από διάκσιους περίπου φοιτητές της ιατρικής και των νοσηλευτικών σχολών.

Την ίδια μέρα εκπρόσωποι του φοιτητικού κινήματος παραδίδουν στη σοβιετική πρεσβεία επιστολή με την οποία καλούν τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ όταν επισκεφθεί την κινεζική πρωτεύουσα τις ερχόμενες μέρες, να τους δώσει διάλεξη σχετικά με την «περιστροφή».

Ο Ζάο Ζιγιάνγκ ανακοινώνει ότι «το κόμμα κι η κυβέρνηση μελετούν σοβαρά τις διεκδικήσεις των φοιτητών» και προετοιμάζουν «μέτρα εκδημοκρατισμού, βελτίωσης του νομικού συστήματος και κάθαρσης απ' τη διαφθορά».

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΜΑΗ

● Ο αριθμός των απεργών πείνας φτάνει τις 2.000, ενώ γύρω τους μαζεύονται άλλοι φοιτητές κι απλοί πολίτες. Αργά το βράδυ, ο αριθμός τους θα ξεπεράσει τις 100.000. Κρατούν διγλωσσα πάνω, στα κινέζικα και στα ρώσικα: «Η δημοκρατία είναι το κοινό μας ιδανικό», «καλώς ήρθες πραγματικό μεταρρυθμιστή, Μιχαήλ Γκορμπατσόφ», «θέλουμε Γκλάσνοστ». Ένας απεργός πείνας δηλώνει: «Με την άφιξη του Γκορμπατσόφ, η κυβέρνηση δεν μπορεί να συνεχίσει να μας αγνοεί, όπως κάνει εδώ κι ένα μήνα. Θα εκωφεληθούμε απ' αυτή την ευκαιρία, για να ακουστήμε».

Οι φοιτητές εγκαθιστούν στην πλατεία ένα σύστημα μεγαφώνων, σε αντίθεση προς τα επίσημα μεγάφωνα που είναι μονίμως εγκατεστημένα έξω απ' το κτίριο της Εθνο-

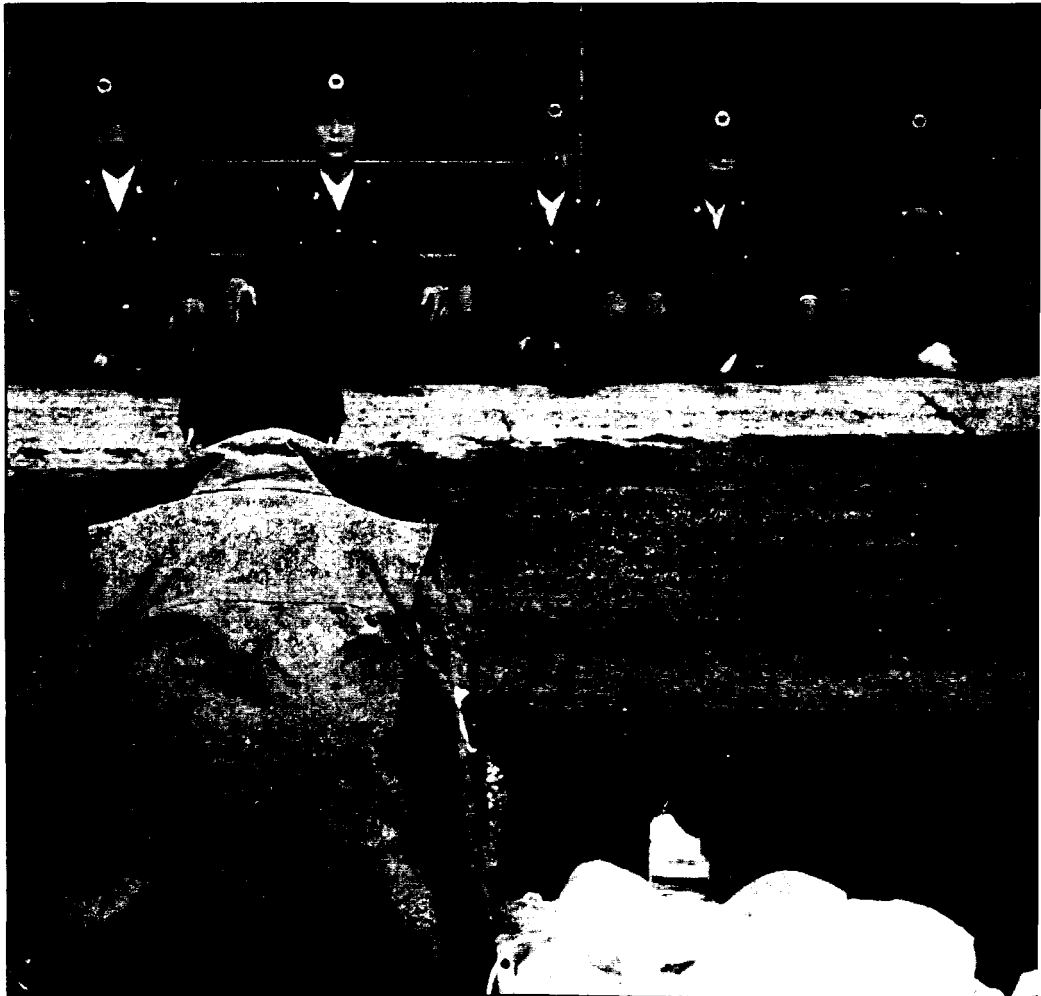
νυλευσης, γνωστό ως το Μεγάλο Μέγαρο του Λαού. Ομάδες προπαγάνδας διασχίζουν την πόλη με ποδήλατα, οργανώνοντας τις λαϊκές εκδηλώσεις υποστήριξης προς την απεργία. Μέσα στη νύχτα, ασθενοφόρα πηγαινοέρχονται οι πρώτοι απεργοί πείνας που υπέκυψαν στην πείνα και τη ζέστη μεταφέρονται στα νοσοκομεία. Όταν συνέλθουν θα επιστρέψουν στην πλατεία για να συνεχίσουν τον αγώνα.

Ήδη, η κινητοποίηση των φοιτητών προκαλεί τις πρώτες ενδείξεις υποχωρητικότητας απ' την πλευρά του καθεστώτος. Διαλλακτικότερος, ο πρωθυπουργός Λι Πενγκ παραδέχεται ότι το φοιτητικό κίνημα «ανακινεί προβλήματα που υπάρχουν στην κοινωνία και τη δράση του κόμματος και της κυβέρνησης» και υπόσχεται «επιτάχυνση των πολιτικών μεταρρυθμίσεων ταυτόχρονα με την εκ νέου προώθηση της οικονομικής μεταρρύθμισης».

Το απόγευμα σημειώνεται η πρώτη σημαντική υποχώρηση του καθεστώτος, όταν οι Λι Τιενγίνγκ, (υπουργός Παιδείας και μέλος του Π.Γ.), Γιαν Μινγκφού (μέλος της γραμματείας της ΚΕ) και Ουέι Τζιανσίνγκ (υπουργός Επιτήρησης) ανακοινώνουν την πρόθεσή τους για διάλογο με την ηγεσία του αυτόνομου φοιτητικού συνδικάτου. Λίγο αργότερα, ο Λι Τιενγίνγκ, ο δήμαρχος του Πεκίνου Τσεν Σιτόνγκ κι ο Λι Σιμίνγκ, επικεφαλής της κομματικής Επιτροπής Πόλης της πρωτεύουσας, επισκέπτονται τους απεργούς πείνας της Τιεν Ανμέν. Οι τελευταίοι, ωστόσο, αρνούνται τις συνομιλίες με δευτερεύοντα στελέχη κι απαιτούν διάλογο με την κορυφή της επίσημης ηγεσίας: «Ο Ζάο κι ο Λι Πένγκ να θγουν έξω και να μιλήσουν μαζί μας, όπως ο Τσου Εν-λάι τόλμησε να κάνει με τους Κόκκινους Φρουρούς κατά την Πολιτιστική Επανάσταση...»

ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΜΑΗ

● Είναι η μέρα της άφιξης του Γκορμπατσόφ στο Πεκίνο - η πρώτη φορά, μετά από χρόνια, που σοβιετικός ηγέτης επισκέπτεται την Κίνα. Όλη τη νύχτα της Κυριακής προς Δευτέρα, 20-30.000 λαού παραμένουν στην Τιεν Ανμέν, προστατεύοντας τους απεργούς πείνας από ενδεχόμενη προσπάθεια της αστυνομίας να τους απομακρύνει από εκεί, «καθαρίζοντας» το χώρο για την επίσκεψη. Η Ασφάλεια επιχειρεί να πείσει το πλήθος να αδειάσει την πλατεία πριν από τις 4 μ.μ., ώρα που προβλέπεται να αρχίσει εκεί η επίσημη τελετή υποδοχής του Γκορ-

Μόνος του ο απεργός πείνας μπροστά στους φρουρούς του Ζονγκ Νανχάι, της έδρας του Κ.Κ.Κ.

μπατσόφ. Ωστόσο, οι φοιτητές αρνούνται επίμονα να παραχωρήσουν στις αρχές σιδήποτε άλλο περά από το μισό της Τιεν Ανμέν. Κάνοντας την ανάγκη φιλότιμο, οι τελευταίες ανακοινώνουν τελικά τη μετάθεση της εκδήλωσης στο αεροδρόμιο.

Το πρωί, κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες ομάδες πολιτών που υποστηρίζουν την απεργία πείνας. Στις 4 το απόγευμα, την ώρα που κανονικά θα έπρεπε να γίνεται η τελετή της υποδοχής (και ενώ ο σοβιετικός ηγέτης φυγαδεύτηκε εσπευσμένα απ' το αεροδρόμιο στις κατοικίες των ξένων επισήμων, στο αριστοκρατικό προάστιο), μια πορεία πολλών δεκάδων χιλιάδων πολιτών με επικεφαλής τα πάνω των επίσημων οργανώσεων των διανοούμενων, μπαίνει στην Τιεν Ανμέν. Το απόγευμα, το πλήθος ξεπερνά τις 150.000 και φήμες κυκλοφορούν για απεργίες συμπαράστασης στη χαλθουργία του Πεκίνου.

Το βράδυ, το εθνικό ραδιοφωνικό δίκτυο μεταδίδει έκκληση της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος προς τους φοιτητές «να νοιαστούν για την εθνική αξιοπρέπεια» της Κίνας και να σταματήσουν αμέσως την απεργία. Ωστόσο, το μόνο που καταφέρνει αυτή η κίνηση είναι να

ρίξει λάδι στη φωτιά - κάνοντας όλο τον πληθυσμό της χώρας να συνειδητοποιήσει τη σημασία όσων διαδραματίζονται στην πλατεία της Ουράνιας Γαλήνης.

ΤΡΙΤΗ 16 ΜΑΗ

● Απ' το πρωί, εκατοντάδες χιλιάδες διαδηλωτές διασχίζουν το Πεκίνο κατευθυνόμενοι προς την Τιεν Ανμέν. Για πρώτη φορά είναι τόσο καλά οργανωμένοι, σε μπλοκ κατά ομάδες εργασίας (Danwei), η ταυτότητα των οποίων υποδηλώνεται από πρόχειρα πανώ. Περιλαμβάνουν κάθε λογής εργαζομένους: από τους δικηγόρους και τους υπαλλήλους της εθνικής αεροπορικής εταιρείας μέχρι τους φύλακες της Απαγορευμένης Πόλης. Ακόμα πιο εκπληκτικό: στην αρχή της πορείας βρίσκονται καμιά τρακοσαριά στελέχη της επίσημης Συνδικαλιστικής Ομοσπονδίας, διεκδικώντας πραγματική αυτονομία των συνδικάτων απέναντι στο κόμμα-κράτος. Κάθε μπλοκ των διαδηλωτών φωνάζει και τα δικά του, αντικυβερνητικά πάντα, συνθήματα. Οι περισσότεροι ζητούν την παραιτήση των προϊσταμένων τους υπουργών και

υφυπουργών, κι όλοι μαζί την παραιτήση του Λι Πενγκ. Όσο για τις επιθέσεις κατά του Ντενγκ, γίνονται όλο και πιο συχνές. Φοιτητές, ντυμένοι με την παραδοσιακή ενδυμασία των μανδρινών, μεταφέρουν πλακάτ με τη φωτογραφία του «υπέρτατου ηγέτη» και τις λεζάντες «Σιωπή!» και «Στην άκρη!»...

Το απόγευμα, στη συνάντησή του με τον Ζάο Ζιγιάνγκ, ο Γκορμπατσόφ προσπαθεί να κρατήσει αποστάσεις από τα πλήθη που διαδηλώνουν επικαλούμενα το όνομά του. «Στην ΕΣΣΔ», λέει στον κινέζο ομολόγό του, «έχουμε κι εμείς τους θερμοκέφαλους μας που θέλουν ν' αλλάξουν το σοσιαλισμό απ' τη μια μέρα στην άλλη». Προσθέτει, ωστόσο, ότι τα συνθήματα των φοιτητών «αντιστοιχούν στους στόχους του ΚΚΚ» και «εκφράζει την ελπίδα ότι οι κινέζοι σύντροφοι θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν μ' επιτυχία την τωρινή κρίση».

Απ' την πλευρά του, ο Ζάο προχωρεί σε μια καταπληκτική στο είδος της δήλωση για το ποιος κυβερνά στην πραγματικότητα την Κίνα: «Εδώ και δυο χρόνια, η Κεντρική Επιτροπή ενέκρινε μια απόφαση που μέχρι τώρα ποτέ δεν έχει δοθεί στη δημοσιότητα. Αποφασίστηκε ότι

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΓΚΑΛΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΕΚΙΝΟΥ

Επαναστατική έκρηξη

ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΜΑΗ

● Τα ξημερώματα, φτάνει στους φοιτητές μήνυμα του Ζάο, συνυπογραφόμενο απ' όλα τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου, ότι «*δεσμεύονται να πάρουν συγκεκριμένα μέτρα για τη διεύρυνση της δημοκρατίας και του νόμου, την καταπολέμηση της διαφθοράς, την εγκαθίδρυση μιας τιμίας και καθαρής κυβέρνησης και την επέκταση της διαφάνειας*». Ταυτόχρονα, αναγνωρίζοντας «*το πατριωτικό πνεύμα των μαχόμενων φοιτητών*», η ηγεσία του κόμματος τους υπόσχεται ότι «*δεν πρόκειται ποτέ να ξεκαθαρίσει μαζί τους κανενός είδους λογαριασμούς απ' ης στιγμής αποκατασταθεί η ομαλότητα*». Στο φύλλο της ίδιας μέρας, η ισπανική εφημερίδα El Pais δημοσιεύει την πληροφορία ότι το 38ο Σώμα Στρατού, που εδρεύει στο Πεκίνο, αρνήθηκε να καταστείλει την εξέγερση κι ότι οι ευέλπιδες της Κεντρικής Στρατιωτικής Ακαδημίας της πρωτεύουσας έστειλαν στους φοιτητές μήνυμα συμπαράστασης. Κι όμως, δεν είναι παρά μόνο η αρχή. Η Τετάρτη, 17 Μάη θα μείνει στην κινέζικη ιστορία σαν η μέρα που ο πληθυσμός του Πεκίνου, κατεβαίνοντας στους δρόμους, μετέτρεψε το κίνημα μερικών δεκάδων χιλιάδων φοιτητών σε μια πραγματική παλλαϊκή επανάσταση...

ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ θα εξακολουθήσει να είναι ο τιμονιέρης μας κι ότι τα πιο σημαντικά ζητήματα θα επιλύονται αφού θα έχουμε συνεννοηθεί μαζί του».

Πολιτικός επικήδειος προς ένα ηγέτη που ετοιμάζεται ν' αποχωρήσει απ' το προσκήνιο, όπως υποστηρίζαν εκείνες τις μέρες εν χορώ τα δυτικά μέσα ενημέρωσης; Τα κατοπινά γεγονότα απέδειξαν πως όχι. Απομένει η εκτίμηση ότι ο Ζάο, χάνοντας το εσωκομματικό παιχνίδι, επιχείρησε να εξωτερικεύσει την κρίση αποποιούμενος (έμμεσα μιν, δημόσια δε) την ευθύνη για τη μη έναρξη διαλόγου με τους διαδηλωτές. Το επόμενο εικοσιτετράωρο θα αποδείκνυε ότι η κινέζικη κοινωνία έπασσε το μήνυμα πολύ καλύτερα απ' ό,τι οι «επαίοντες» των διεθνών mass media.

Από τις πρώτες πρωινές ώρες, οι δρόμοι της πρωτεύουσας γεμίζουν από τα πλήθη των διαδηλωτών. Παρόλο που οι επίσημα κυρηγούμενες απεργίες παραμένουν μάλλον σποραδικές, μια κατάσταση de facto γενικής απεργίας απλώνεται στην πόλη, καθώς εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι εγκαταλείπουν τις δουλειές τους για να κατευθυνθούν, οργανωμένα, προς την Τιεν Ανμέν. Οι αναρίθμητες πορείες που, ξεκινώντας από κάθε κατεύθυνση, συναντιούνται, διασταυρώνονται ή αναμιγνύονται, κάνουν το κέντρο του Πεκίνου κυριολεκτικά απροσπέλαστο.

Οι έξι λωρίδες της λεωφόρου Σανγκάν, που διασχίζει την πρωτεύουσα απ' άκρου εις άκρο περνώντας απ' την Τιεν Ανμέν, πλημμυρίζουν από κόσμο κάθε ηλικίας κι επαγγέλματος, πίσω από πανώ και κόκκινες σημαίες.

Μαζικότεροι από κάθε άλλη φορά, οι βιομηχανικοί εργάτες παρελαύνουν πίσω από ένα τεράστιο κόκκινο πανώ, πάνω στο οποίο είναι γραμμένο το σύνθημα: «*Η εργατική τάξη είναι τα μετώπια του φοιτητικού κινήματος*». Έρχονται από παντού: απ' τη χαλυβουργία, την υπόλοιπη μεταλλουργία, την αυτοκινητοβιομηχανία, τους σιδηροδρόμους, την ωρολογοποιία, την ηλεκτρονική βιομηχανία, από τους κλάδους της υφαντουργίας, του ηλεκτρισμού και των κατασκευών... Έρχονται απ' τους τόπους δουλειάς, εργοστάσια και βιοτεχνίες, ανεβαμένοι σε φορτηγά. Δίπλα τους, μαθητές και καθηγητές, υπάλληλοι του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, έμποροι και άνεργοι νεολαίοι. Το απόγευμα, το Σινχουά εκτιμά τους διαδηλωτές περισσότερους από ένα εκατομμύριο.

Γεγονός εξίσου σημαντικό, καθώς δοκιμάζει τη συνοχή του σκληρού πυρήνα του κρατικού και κομματικού μηχανισμού: στην τεράστια, πολυκεφαλή και πολυπλόκαμη διαδήλωση κάνουν την εμφάνισή τους και ομάδες όχι μόνο δημοσιογράφων των επίσημων κρατικών μέσων ενημέρωσης, αλλά και μεσαία κομματικά στελέχη, ακόμα και χίλιοι φαντάροι από τις υπηρεσίες του Γενικού Επιτελείου, της Επιμελητείας και του Πολιτικού Τμήματος του στρατού. Ταυτόχρονα, οι πρόεδροι των πανεπιστημίων του Πεκίνου, η Ομοσπονδία των καλλιτεχνικών και λογοτεχνικών συλλόγων, η Ομοσπονδία Γυναικών, τα επίσημα συνδικάτα, ο Σύνδεσμος Κομμουνιστικής Νεολαίας, οι επίσημες Πανεκινέζικες Ομοσπονδίες Φοιτητών και Νεολαίων, ακόμα και τα μικροσκοπικά, δορυφορικά προς το ΚΚ νόμιμα κόμματα, καλούν την κυβέρνηση και την κομματική ηγεσία να αρχίσουν αμέσως διάλογο με τους απεργούς πείνας. Στην πρόσοψη της επιστημονικής Ακαδημίας Κοινωνικών Επιστημών, ένα αναρτημένο πανώ διακηρύσσει: «*Η καρδιά μας είναι με τους φοιτητές*».

Ξεπερνώντας τον αρχικό σκοπό (ή μήπως αφορμή;) της αλληλεγγύης προς τους απεργούς πείνας, η ανθρωποθάλασσα που έχει καταλάβει το κέντρο του Πεκίνου ρίχνει ανοιχτά το σύνθημα της ανατροπής της κυβέρνησης και της κομματικής ηγεσίας, ζητώντας την παραίτηση

του Λι Πενγκ και του Ντενγκ Σιαοπίνγκ. Σε ποιο βαθμό όλη αυτή η κίνηση είναι πραγματικά αυθόρμητη; Οι ενδείξεις διάρρηξης του κρατικού και κομματικού μηχανισμού οφείλονται άραγε απλά και μόνο στην πίεση από τα κάτω ή μήπως αποτελούν αντανάκλαση της εσωκομματικής πάλης στα ανώτατα κλιμάκια του ΚΚ; Οι ανταποκριτές του ξένου τύπου καταθέτουν την αδυναμία τους να απαντήσουν με βεβαιότητα. Ένα μόνο είναι σίγουρο: ότι η δυναμική της λαϊκής εξέγερσης ξεπερνά κατά πολύ ακόμα και την πιο προωθημένη εκδοχή των μεταρρυθμιστικών λογικών του Ζάο Ζιγιάνγκ - που γίνεται κι αυτός στόχος των συνθημάτων του πλήθους: «*Ζάο Ζιγιάνγκ, δείξε λίγη αξιοπρέπεια*». Ντενγκ Σιαοπίνγκ, ήρθε η ώρα σου... «ο γάτος μετατράπηκε σε ποντίκι»... «συλλογική ηγεσία, συλλογική παραίτηση»...

Πέρα απ' την πρωτεύουσα, η εξέγερση απλώνεται σε όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα της επαρχίας. Στη Σανγκάη 20.000 διαδηλωτές συγκεντρώνονται γύρω από τους 70 πρώτους απεργούς πείνας της πόλης. Χιλιάδες διαδηλωτές κατακλύζουν το Νανκίν, το Τσιαντζίν, το Βονγκάν, το Χαρμίν, την Καντώνα, συνολικά 21 από τις 27 επαρχιακές πρωτεύουσες. Στο Χονγκ-Κονγκ, που βάσει της συμφωνίας του 1984 θα παραδοθεί στη Λ.Δ. Κίνας το 1997 (διατηρώντας ταυτόχρονα ακέραιο το πολιτικό και κοινωνικό του σύστημα), 6.000 φοιτητές διαδηλώνουν την αλληλεγγύη τους προς τους κινέζους συμπατριώτες τους: δεκαπέντε απ' αυτούς, αρχίζουν απεργία πείνας έξω απ' τα γραφεία του Σινχουά. Στο Πεκίνο, παρά τις εκατοντάδες λιποθυμίες, ο αριθμός των απεργών πείνας έχει ανέβει στις 3.000...

ΠΕΜΠΤΗ 18 ΜΑΗ

● Τα χαράματα, συνεδριάζει η μόνιμη επιτροπή του Πολιτικού Γραφείου του Κόμματος, που αποτελείται απ' τους Ζαο Ζιγιάνγκ, Λι Πενγκ, Τσιάο Σι (υπεύθυνο Ασφαλείας), Χου Τσιλι (υπεύθυνο Προπαγάνδας) και Γιάο Γιλίν (υπεύθυνο Σχεδιασμού). Μετά από πρόταση του Ζάο, οι τέσσερις πρώτοι επισκέπτονται τους νοσηλευόμενους στα νοσοκομεία φοιτητές. Γραφική λεπτομέρεια: όλοι εκτός από τον Χου Τσιλι έχουν πετάξει τα δυτικά κοστούμια και φορούν χακί μαοϊκά αμπεχώνα. Όταν ένας από τους φοιτητές τους επισημαίνει ότι αιτία για την εξέγερση είναι η διαφθορά ενός μέλους των μελών του κόμματος, ο

«διαλλακτικός» Χου Τσιλι κι ο «αδιάλλακτος» Τσιάο Σι σπεύδουν να συμφωνήσουν με μια φωνή. Κατά τα άλλα, αυτή η καθυστερημένη επίδειξη ενδιαφέροντος για την υγεία των φοιτητών καταλήγει χωρίς αποτέλεσμα. Στην Τιεν Ανμέν, εκπρόσωπος των απεργών δηλώνει: «*Πιστεύουμε πως αυτή η χειρονομία δεν είναι αρκετή. Πρέπει να 'ρθουν στην πλατεία για να δικαιολογηθούν*».

Όλη την ημέρα, παρά την καταρακτώδη βροχή, οι διαδηλώσεις εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών συνεχίζονται στο Πεκίνο, ενώ στη Σανγκάη δεκάδες χιλιάδες άτομα υποδέχονται το Μιχαήλ Γκορμπατσόφ εκδηλώνοντας την υποστήριξή τους προς την εξέγερση του Πεκίνου. Μόλις το αεροπλάνο του σοβιετικού ηγέτη εγκαταλείπει τη Σανγκάη για τη Μόσχα, το μέχρι τότε διακριτικότατο ΤΑΣΣ μεταδίδει λακωνικότητα: «*Φαίνεται πως η κινέζικη κυβέρνηση έχει χάσει πλήρως τον έλεγχο του Πεκίνου*».

Στην ίδια την πρωτεύουσα, οι αρχές καλούν τους φοιτητές σε διάλογο. Οκτώ ηγέτες του κινήματος (από αυτούς τους οι Ουέρ Κάισι και Ουάνγκ Νιαν) συναντούν το Λι Πενγκ, τον Τσεν Σιτόνγκ και τον Γιουάν Μινφού, σε μια τελευταία προσπάθεια για την εξεύρεση κάποιας λύσης. Πατερναλιστικότατος, ο Λι Πενγκ επιχειρεί να επιβληθεί με το κύρος της εξουσίας του στους νεαρούς αντάρτες, χωρίς να κάνει καμία ουσιαστική υποχώρηση: αυτοί, επιμένουν στα δύο βασικά αιτήματά τους: έναρξη συνομιλιών επί ίσους όρους, για όλα τα καυτά κοινωνικά ζητήματα, και ζωντανή αναμετάδοση των συζητήσεων. Ο διάλογος είναι εντονότατος:

Λι Πενγκ: «Έχω κι εγώ ένα γιο στην ηλικία σας. Συγγνώμη που δε σας δέχτηκα νωρίτερα».

Ουέρ Κάισι: «Ας μιλήσουμε στο ψητό της υπόθεσης. Να μιλήσουμε για τα ουσιαστικά ζητήματα γιατί εκεί πέρα, στην πλατεία υπάρχουν σύντροφοι που υποφέρουν».

Λι Πενγκ: «Δε με ενδιαφέρει αν με ακούτε ή όχι. Το Πεκίνο ζει αυτές τις μέρες σε μια κατάσταση αναρχίας κι εγώ, ως πρωθυπουργός της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, έχω καθήκον να προστατέψω την τάξη».

Ουάνγκ Νιαν: «Αν υπάρχει διασάλευση της δημόσιας τάξης, η ευθύνη θα ανήκει στην κυβέρνηση κι όχι σ' εμάς. Την αναταραχή δεν την έχει προκαλέσει το φοιτητικό κίνημα, αλλά η τωρινή πολιτική κατάσταση».

Ουέρ Κάισι: «Ζητάμε απ' την κυ-

«Δε με ενδιαφέρει αν ο γάτος είναι άσπρος, μαύρος ή γκριζός, αρκεί να πάνει ποντίκια».

(Ντενγκ Σιαοπίνγκ)

Δε μας ενδιαφέρει αν ο γάτος είναι άσπρος, μαύρος ή γκριζός, αρκεί να ζέρει πότε να τα παρατάει».

«Ο γάτος μετατράπηκε σε ποντίκι».

(Πανώ των διαδηλωτών, 17.5.89)

ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

Ο γενικός γραμματέας του κόμματος Ζάο Ζιγιάνγκ διαπραγματεύεται με τους φοιτητές.

Οι φοιτητρίες ανέλαβαν να πείσουν τους στρατιώτες να μην προχωρήσουν

βέρνηση και το κόμμα να αποκηρύξουν δημόσια το άρθρο της «Λαϊκής Ημερησίας» που έλεγε ότι συνωμοτούμε για να ανατρέψουμε το σοσιαλιστικό σύστημα».

Λι Πενγκ: «Ουδέποτε είπαμε ότι οι σύντροφοι φοιτητές προκάλεσαν διασάλευση της δημόσιας τάξης. Πάντα θεβαίωσαμε τον πατριωτικό τους ενθουσιασμό. Πολλές απ' τις διεκδικήσεις σας τις συμμερίζομαστε και είναι ενθάρρυνση στη δουλειά μας για αντιμετώπιση των προβλημάτων...»

Καθώς η θεατρικότητα αυτή συνομιλία δεν οδηγεί πουθενά, το βράδυ συνέχεται εκ νέου η Μόνιμη Επιτροπή του Π.Γ. για να μελετήσει την κατάσταση. Ο Ζάο, που είχε αρνηθεί να πάρει μέρος στη σύζηση με τους εκπροσώπους των φοιτητών, διαχωρίζοντας έτσι τις ευθύνες του από μια πολιτική πολύ λιγότερο ευέλικτη απ' ό,τι αυτός θα ήθελε, προτείνει μια ριζική αλλαγή πορείας: επίσημη «διόρθωση» του επιμαχού άρθρου και την εξαγγελία δημόσιας έρευνας για τη διαφθορά, αρχής γενομένης από την ηγεσία του Κόμματος. Οι υπόλοιποι τέσσερις διαφωνούν κάθεται. Τότε, ο γενικός γραμματέας του ΚΚΚ αποφασίζει να κατέβει στην πλατεία και να μιλήσει πρόσωπο με πρόσωπο με τους φοιτητές. Αφού επιχειρεί μάταια να τον μεταπειλεί, ο Λι Πενγκ αποφασίζει να τον συνοδεύσει.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19 ΜΑΗ

● Η επίσκεψη των δυο ηγετών στο Μνημείο των Ηρώων γίνεται στις 4.45 π.μ. Ντυμένος με το χακί αμιέχωνο, με τον τηλεβόα στο χέρι, ο Ζάο εκλιπαρεί τους φοιτητές να σταματήσουν το «καταστροφικό» κίνημά τους:

«Υπάρξα κι εγώ νέος και σας καταλαβαίνα καλά. Γνωρίζω το ζήλο σας. Αλλά όταν είμαστε νέοι, δεν σκεφτόμαστε το μέλλον. Για να λυθούν τα προβλήματα, χρειάζεται χρόνος (...) Δεν ήταν εύκολο για τη χώρα και για τους γονείς σας να πληρώσουν για τις σπουδές σας. Κοιτάξτε τώρα τους εαυτούς σας, σε τι κατάσταση βρίσκεστε (...) Πόσο καιρό ακόμα θα περιμένετε; Εννιά, δέκα μέρες;»

Μπροστά στην ανυποχώρητη στάση των απεργών, ο γενικός γραμματέας του κόμματος καταθέτει τα όπλα: «Ήρθαμε πολύ αργά...» Απομακρύνεται, αφού πρώτα υπογράφει διάφορα αυτόγραφα. Σημεία των καιρών... Ο Λι Πενγκ, σιωπηρός, περιορίζεται σε τυπικές χειραψίες.

Ακολουθεί νέα σύσκεψη της Μόνιμης Επιτροπής. Ο Λι Πενγκ εισηγείται τη λήψη άμεσων μέτρων για την εκκένωση της πλατείας και την καταστολή του κινήματος. Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, ο μόνος που διαφωνεί είναι ο Ζάο, που καταθέτει την παραιτήσή του - ή εξαναγκάζεται σ' αυτήν.

Στους δρόμους, η κατάληψη του

κέντρου της πόλης από τα πλήθη των διαδηλωτών συνεχίζεται. Οι δυνάμεις της εξέγερσης τροφοδοτούνται επιπλέον καθημερινά με νέες φουρνιές νέων που καταφθάνουν με τα τραίνα απ' την επαρχία: 50.000 την ημέρα, σύμφωνα με την ημεπίσημη China Daily. Το απόγευμα, ένα τεράστιο πανώ μήκους 70 μέτρων κρεμιέται στις σκάλες του Μεγάρου του Λαού. Γράφει: «Ζητάμε την άμεση καθαίρεση του Ντενγκ Σιαοπίνγκ και του Λι Πενγκ και την επείγουσα σύγκληση της Λαϊκής Εθνοσυνέλευσης». Με η δίχως το «αόρατο χέρι» της φιλελεύθερης φράξιας του Κόμματος, οι στόχοι της εξέγερσης φαίνονται ν' αποκτούν ένα όλο και πιο συγκεκριμένο περιεχόμενο.

Στο μεταξύ, κλιμακώνονται οι διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό της ηγεσίας. Η «Λαϊκή Ημερησία» δημοσιεύει ομιλία του Ουάν Λι, προέδρου της Εθνοσυνέλευσης, στην οποία τονίζεται ο «πατριωτικός χαρακτήρας» του φοιτητικού κινήματος. Παράλληλα, διανοούνται στενά συνδεδεμένοι με το ΚΚΚ και μέλη της Ακαδημίας Κοινωνικών Επιστημών κυκλοφορούν μανιφέστο στο οποίο δηλώνουν: «Υπακούμε μονάχα στην κεντρική διεύθυνση του Κόμματος και στο Πολιτικό του Γραφείο. Δεν αποδεχόμαστε τη διεύθυνση κανενός υπεράνω αυτών των οργάνων, γι' αυτό και δεν αναγνωρίζουμε τον Ντενγκ Σιαοπίνγκ σαν ηγέτη του Κόμματος».

Στις 7 μ.μ., η ηγεσία του φοιτητικού κινήματος (που έχει πληροφορηθεί από φιλικά προσκείμενους δημοσιογράφους της «Λαϊκής Ημερησίας» για την αλλαγή στη στάση του καθεστώτος) προτείνει τον τερματισμό της απεργίας πείνας και την παραμονή των φοιτητών στο χώρο της πλατείας. Στην ψηφοφορία που ακολουθεί ανάμεσα στους 67 εκπροσώπους των σχολών του Συνδικάτου, 52 ψηφίζουν υπέρ της αναστολής, 14 κατά κι ένας απέχει.

Στις 8 μ.μ., τα megafona της κυβέρνησης μεταδίδουν μήνυμα προς τους διαδηλωτές: «Η κυβέρνηση της Λ.Δ. Κίνας ζητά τη συνεργασία σας και σας παρακαλεί, για τη διατήρηση της τάξης και για τη δικιά σας ασφάλεια, να εγκαταλείψετε εντός ολίγου την πλατεία». Ο κόσμος αγνοεί την έκκληση. Στις 11, χιλιάδες φοιτητές ξεκινούν οργανωμένα απ' το Μπείντζα για την Τιεν Ανιέν.

Τανκς και
λαϊκή
εξουσία

ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΜΑΗ

● Τα μεσάνυχτα, η κρατική τηλεόραση διακόπτει το πρόγραμμά της: στην οθόνη εμφανίζονται όμορφα τοπία, συντριβάνια και λιμνούλες, ενώ η μπάντα παίζει κλασική μουσική. Οι τηλεπαρουσιαστές ζη-

τούν απ' τον κόσμο να παραμείνουν στους δέκτες του, για να ακούσει «μια σημαντική ανακοίνωση». Στην Τιεν Ανιέν, τα megafona των φοιτητών πληροφορούν τον κόσμο ότι 150 καμιόνια του στρατού κατευθύνονται απ' τα προάστια προς το κέντρο της πόλης και τον καλούν να αντιδράσει με ψυχραιμία.

Τρία τέταρτα μετά τα μεσάνυχτα, μεταδίδεται το διάγγελμα του Λι Πενγκ. Ο πρωθυπουργός, ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης αλλά και του κόμματος, ανακοινώνει τη λήψη «αποφασιστικών και ισχυρών μέτρων για τον τερματισμό του χάους στην πρωτεύουσα». Ακολουθεί λόγος του Γιανγκ Σανγκούν, αρχηγού του κράτους, που υποστηρίζει ότι η καταφυγή στο στρατό έγινε λόγω της... εξάντλησης των αστυνομικών της πρωτεύουσας από την πολυήμερη ορθοστασία κι έλλειψη ύπνου. Χαρακτηριστική λεπτομέρεια: στην αίθουσα της δημαρχίας του Πεκίνου, όπου εκφωνούνται τα διαγγέλματα, παρευρίσκονται όλα τα μέλη της μόνιμης επιτροπής του Π.Γ. πλην του Ζάο Ζιγιάνγκ.

Στην Τιεν Ανιέν, οι ηγέτες των φοιτητών καλούν τους 3.000 συναδέλφους τους να σταματήσουν την απεργία πείνας. Αυτοί αρνούνται και συγκεντρώνονται στη βάση του Μνημείου των Ηρώων. Σκηνές έντονης συγκίνησης, ακόμα και πανικού. Αρκετοί απ' τους συγκεντρω-

μένους λιποθυμούν, και τα ασθενοφόρα θα συνεχίσουν να πηγαίνονται όλη νύχτα. Καθώς προχωρά η ώρα, χιλιάδες επαρχιώτες φοιτητές και πλήθος καμιόνια γεμάτα με εργάτες καταφθάνουν το ένα μετά το άλλο στην πλατεία, για να συμπαρασταθούν στους απεργούς. Σε απόσταση τριών χιλιομέτρων, στη διασταύρωση Γκονγκ Ζουφέν, χιλιάδες διαδηλωτές μπλοκάρουν μια σαρανταριά φορτηγά του στρατού, φορτωμένα απρόθυμους στρατιώτες. «Είσαστε στρατιώτες του λαού», τους φωνάζουν «κι ο λαός είμαστε εμείς». Δάκρυα και σκηνές συναδέλφωσης. Στο μεταξύ, γίνεται γνωστό ότι 150 οχήματα της 27ης Στρατιάς κινούνται απ' τα δυτικά προάστια προς την πλατεία. Μετά από διαβουλεύσεις, η ηγεσία του φοιτητικού συνδικάτου ανακοινώνει την επίσημη επανάληψη της απεργίας πείνας και καλεί το λαό σε γενική απεργία για να μην περάσει η κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Σε ολόκληρο το Πεκίνο, εκατοντάδες χιλιάδες λαού θγαίνουν στους δρόμους μέσα στη νύχτα, στήνουν οδοφράγματα, φράζουν με τα σώματά τους την προέλαση των τανκς, καλούν τους στρατιώτες να μην χρησιμοποιήσουν τα όπλα τους ενάντια σ' ένα πληθυσμό ολοκληρωτικά άοπλο. Οι τελευταίοι, έκπληκτοι μάλλον, φαίνονται εντελώς απρόθυμοι να καταφύγουν στη θία

Θα αγωνιστούμε

Μετά τον Πόλεμο του Οπίου του 1839, η Κίνα έχει υποστεί κάθε είδους εισβολές, η οικονομία της έχει φτωχύνει δραματικά, και η κοινωνία έχει βυθιστεί στο χάος. Αυτά και άλλα προβλήματα έχουν πληγώσει βαθιά ένα άλλοτε υγιές έθνος.

Στα σαράντα χρόνια που το ΚΚΚ είναι στην εξουσία έχουν σημειωθεί κάποιες επιτυχίες στον προγραμματισμό. Αυτές όμως, έχουν κοστίσει πολύ: Η θέση των διανοούμενων έχει ολέθρια υποβαθμιστεί, η οικονομική ανάπτυξη έχει καθυστερήσει και εξακολουθεί να μένει πίσω καθημερινά. Και το πιο σημαντικό, ο λαός έχει αποστερηθεί τη δημοκρατία, την ελευθερία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κάθε Κινέζος, ειδικά η νέα γενιά διανοούμενων στη χώρα, εύχεται να δει μια ακμάζουσα και αναπτυσσόμενη χώρα. Ωστόσο εμείς πιστεύουμε αν δεν αρχίσει αμέσως μια πολιτική μεταρρύθμιση είναι απίθανο η Κίνα να κινηθεί στο δρόμο του εκσυγχρονισμού. Βεβαίως, η μεταρρύθμιση της πολιτικής δομής θα διζεί τα θεμελιώδη συμφέροντα του κρατούντος κόμματος. Με δεδομένα όμως τα κεκτημένα δικαιώματά του, το ΚΚΚ είναι πολύ δύσκολο να αναμορφωθεί. Και πράγματι δεν έχει κινηθεί καθόλου σ' αυτή την κατεύθυνση. Όντας σ' αυτή την κατάσταση, εμείς δεν μπορούμε παρά να νιώσουμε την ανάγκη να ξεκινήσει ένα δημοκρατικό κίνημα από τα κάτω, να διαφωτίσουμε τις μάζες. Αυτό θα προκαλέσει ένα τεράστιο δημοκρατικό κύμα, το οποίο μια κυβέρνηση που βασίζεται στο λαό, δεν μπορεί να αντιμετωπίσει.

Αυτό το σχέδιο έχει συζητηθεί μεταξύ των «φιλελεύθερων» και έχει βαθμιαία ωριμάσει μέσα στα τελευταία χρόνια. Συμπατριωτικά το 1989 είναι η 70η επέτειος του κινήματος της 4ης Μάη και η διακοσμοστή της Γαλλικής Επανάστασης.

Η λαχτάρα του λαού για δημοκρατία, επιστήμη, ανθρώπινα δικαιώματα, ελευθερία, που λείπουν εξολοκλήρου από την Κίνα, έχει για άλλη μια φορά ανάψει.

Το νέο κίνημα διαφωτισμού που ξεκίνησε στη χώρα, αντανάκλα την προσπάθεια των διανοούμενων να προωθήσουν μια δημοκρατική καμπάνια που θα εμπνεύσει το λαό. Η προσπάθεια αυτή ήταν μέχρι στιγμής τόσο αποτελεσματική, ώστε πολλοί άνθρωποι να αναρωτιούνται: Πώς μπορούμε να φέρουμε τη Δημοκρατία στην Κίνα;

Τα δημοκρατικά κινήματα στη χώρα έχουν συχνά ξεκινήσει από τυχαία γεγονότα. Ο θάνατος του Χου Γιορμπάνγκ για παράδειγμα υπήρξε

ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΕΡΓΙΑ

ο σπινθήρας που άναψε τον ενθουσιασμό και το θάρρος των νεαρών διανοούμενων. Έτσι ξεκίνησε το πατριωτικό δημοκρατικό κίνημα, το οποίο έχει αρχίσει να προσελκύει την παγκόσμια προσοχή με την έκρηξη του τελευταίου μήνα στα Πανεπιστήμια όλης της χώρας.

Δεν επιχειρούμε να αποκρύψουμε τους στόχους του σημερινού φοιτητικού κινήματος που είναι η άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση ώστε να προωθήσει την ανάπτυξη της δημοκρατίας. Ούτε θέλουμε να κρύψουμε το γεγονός ότι οι πολιτικές μας απόψεις διαφέρουν σε πολλά σημεία από αυτές της κυβέρνησης και του κόμματος.

Διακηρύσσουμε ανοιχτά αυτό που διεκδικούμε: Πλήρη ελευθερία λόγου, ελεύθερες ενώσεις, ελευθεροτυπία. Οικοδόμηση πολιτικών μηχανισμών «Δυτικού Τύπου», απομάκρυνση των απηρχαιωμένων πολιτικών ιδεολογιών. Πιστεύω ότι το τωρινό φοιτητικό κίνημα έχει τουλάχιστον ένα σκοπό: να μπορούμε στο μέλλον να δηλώνουμε «Ναι, υποστηρίζουμε τους «αντιφρονούντες»».

Σαν οργανωτής και ενεργό μέλος αυτού του φοιτητικού κινήματος, γνώω ότι μπορώ να πω πως έχω καθαρή συνείδηση. Γιατί, αυτό το κίνημα έχει δώσει στο κόμμα να καταλάβει την πραγματική άποψη του κόσμου, και, για πρώτη φορά μέσα σε 40 χρόνια, το λαό να συνειδητοποιήσει τη δύναμή του. Πιστεύω ότι αυτό και μόνο αρκεί για να υποστηρίξουμε ότι το φοιτητικό κίνημα έχει συνεισφέρει πάρα πολλά στην ανάπτυξη του δημοκρατικού κινήματος στην Κίνα.

Τρέφω μεγάλο σεβασμό σε όλους εκείνους τους συναδέλφους στο εξωτερικό, που διαδηλώνουν και αγωνίζονται για εκδημοκρατισμό στην Κίνα. Εκ μέρους των σπουδαστών στο εσωτερικό, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μας για την υποστήριξή τους.

Την ίδια ώρα, θα ήθελα να εκφράσω τη συμπαράστασή μου σε κάθε μαχητή που παλεύει για την τελική νίκη της δημοκρατίας σ' όλο τον πλανήτη. Ελπίζω ότι θα υποστηρίξετε το κίνημα για δημοκρατία στη χώρα μας με ακόμα μεγαλύτερο ενθουσιασμό. Σας βεβαιώνουμε ότι θα αγωνιστούμε μέχρι το τέλος για την πραγμάτωση της Δημοκρατίας στην Κίνα.

Ουάνγκ Ντιαν

(Ο συγγραφέας είναι φοιτητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Πεκίνου και ένας από τους οργανωτές και ηγέτες του δημοκρατικού φοιτητικού κινήματος στην Κίνα. Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Washington Post στις 17.5).

και καταβροχθίζουν κυριολεκτικά τις εφημερίδες που τους προσφέρουν οι πολίτες. Σύμφωνα με όσα λένε, τις τελευταίες τρεις μέρες τους είχε επιβληθεί ολοκληρωτικός αποκλεισμός απ' τον υπόλοιπο κόσμο.

Στις 9 το πρωί, το ράδιο κι η τηλεόραση ανακοινώνουν την κήρυξη στρατιωτικού νόμου σε οκτώ περιοχές του Πεκίνου και το κλείσιμο της Απαγορευμένης Πόλης και του μαισώλειου του Μάο για το κοινό. Η απόφαση υπογράφεται απ' τον Λι Πενγκ, εν ονόματι της κυβέρνησης. Ταυτόχρονα, οι δημοτικές αρχές της πρωτεύουσας επιβάλλουν απαγόρευση κάθε διαδήλωσης, απεργίας και διανομής προκηρύξεων και προειδοποιούν τους κάθε λογής «ψιθυριστές» ότι κινδυνεύουν να διωχθούν για υπονόμευση της δημοσίας τάξης. Στους ξένους ανταποκριτές απαγορεύεται η συλλογή πληροφοριών έξω απ' τα επίσημα κανάλια, η λήψη φωτογραφιών και η κινηματογράφηση.

Περίεργος στρατιωτικός νόμος, που πέφτει σε αχρηστία μπροστά στη μαζική, ειρηνική αντίσταση των μαζών και την απροθυμία του στρατού να χύσει αίμα. Αν εξαιρέσει κανείς ένα κάπως βίαιο σπρωξίδι στη γέφυρα Ι Τζιάο στα νότια προάστια της πόλης, ο στρατός παραιτείται σχεδόν άμέσως απ' την προσπάθεια να διεισδύσει στο κέντρο της πόλης. Μπροστά στα ζωντανά οδοφράγματα που του εμποδίζουν να προελάσει προς την Τιεν Ανμέν κάνει μεταβολή και επιστρέφει στα περίχωρα του Πεκίνου κάτω από χιλιάδες επευφημίες, ενώ πολλοί φαντάροι σε μια ανοιχτή εκδήλωση αποδοκιμασίας προς την κυβέρνηση σχηματίζουν με τα δάχτυλα το σήμα της νίκης.

Ολόκληρη τη μέρα, στρατιωτικά ελικόπτερα θα πετούν πάνω απ' την πλατεία Τιεν Ανμέν και τους 200.000 φοιτητές κι εργάτες που είναι οχυρωμένοι μέσα σ' αυτή, σκορπίζοντας προκηρύξεις με το διάγγελμα του Λι Πενγκ. Χωρίς αποτέλεσμα, φυσικά.

Ενώ στη Σανγκάη οι κινητοποιήσεις συνεχίζονται όπως και πριν, στο Σιάν 300.000 άτομα διαδηλώνουν ζητώντας περισσότερη δημοκρατία. Στο Χονγκ Κονγκ, οι εκδηλώσεις αλληλεγγύης συγκεντρώνουν 30.000 άτομα σε πορεία στα γραφεία του Σινγκουά, ενώ στο Μακάο οι διαδηλωτές φτάνουν τους 15.000. Ανάλογες εκδηλώσεις σημειώνονται και στο Παρίσι, το Τόκιο, την Οζάκα, τη Νέα Υόρκη, την Φραντσίσκο και το Χιούστον, από μέλη της κινεζικής διασποράς.

Καθώς βραδιάζει, ο πληθυσμός του Πεκίνου θγαίνει ξανά στους

δρόμους να εμποδίσει τυχόν νέα απόπειρα του στρατού για διείσδυση στην πόλη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΜΑΗ

● Το ξημέρωμα βρίσκεται πάνω από 1.000.000 διαδηλωτές στα οδοφράγματα, αυτό όμως δεν εμποδίζει μικρές στρατιωτικές δυνάμεις να καταλάβουν κατά τη διάρκεια της μέρας τα γραφεία του Σινγκουά, της «Λαϊκής Ημερησίας», του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης - έτσι ώστε το καθεστώς να διατηρήσει τον έλεγχο των επίσημων καναλιών πληροφόρησης. Αργότερα, 1.500 στρατιώτες με πλήρη οπλισμό εγκαθίστανται στον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό της πρωτεύουσας.

Στην Τιεν Ανμέν, οι φοιτητές διακόπτουν την απεργία πείνας, για να διατηρήσουν τις δυνάμεις τους για την επερχόμενη σύγκρουση. Στους τοίχους αφίσες ζητούν την παραίτηση του Λι Πενγκ, του προέδρου Γιαν Σανγκούν και του Ντενγκ Σιαοπίνγκ. Ο τελευταίος, σύμφωνα με πληροφορίες, απουσιάζει απ' το Πεκίνο: Βρίσκεται στο Βουχάν, για να ελέγξει τη νομιμοφροσύνη της εκεί στρατιωτικής ηγεσίας.

Στη Σανγκάη, δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές πολιορκούν επί ώρες την τοπική έδρα του Κόμματος, ενώ το Χονγκ Κονγκ γνωρίζει τη μεγαλύτερη πολιτική συγκέντρωση της ιστορίας του: τουλάχιστον 400.000 άτομα.

Τη νύχτα στο Πεκίνο, ορισμένες στρατιωτικές φάλαγγες με τανκς επικεφαλής επιχειρούν να φτάσουν στην Τιεν Ανμέν απ' το ανατολικό τμήμα της πόλης. Για τρίτη συνεχής φορά, ο λαός θγαίνει στους δρόμους, στήνοντας οδοφράγματα με σιδηρόπτε θα μπορούσε να βρεθεί μπροστά του: λεωφορεία, φορτηγά, μεγάλους σκουπιδοτενεκέδες, τούβλα, φράγματα της τροχαίας, μπετονένιους αγωγούς της υπηρεσίας υδροδότησης, τηλεγραφόβυλα και περίπτερα. Η κυβέρνηση του Λι Πενγκ χάνει ακόμα μια φορά τη μάχη.

Ποιος κυβερνά αυτό τον τόπο;

ΔΕΥΤΕΡΑ 22 ΜΑΗ

● Ενώ στα παρασκήνια μαίνεται η εσωκομματική σύγκρουση ανάμεσα στη φράξια των «σκληρών» κι αυτή των «διαλλακτικών», πάνω από 100 ανώτεροι αξιωματικοί του στρατού παραδίδουν στη «Λαϊκή Ημερησία» επιστολή με την οποία γνωστοποιούν την αντίθεσή τους στη χρησιμοποίηση των ενόπλων δυνάμεων για την καταστολή της εξέγερσης. Γραμμένο από επτά ανώτατους στρατιωτικούς εν αποστρατεία (ανάμεσά τους ο πρώην υπουργός Άμυνας Ζάνγκ Αϊπίνγκ κι ο πρώην επιτελάρχης Γιανγκ Νιτζι), το κείμενο τονίζει: «Ο Λαϊ-

κός Απελευθερωτικός Στρατός ανήκει στο λαό. Δεν μπορεί να του αντιταχθεί, πολύ περισσότερο δεν μπορεί να τον καταπίσει και ποτέ δε θα ανοίξει πυρ εναντίον του. Για να μην επιδεινωθεί η κατάσταση, ο στρατός πρέπει να μη μπει μέσα στην πόλη».

Ο δεύτερος χώρος όπου επικεντρώνεται η προσπάθεια των υποστηρικτών του Ζάο για ανατροπή των μέχρι τώρα συσχετισμών είναι το Κοινοβούλιο. Μέλη της Εθνοσυνέλευσης συγκεντρώνουν υπογραφές για την ειδική συνεδρίαση της Μόνιμης Επιτροπής του Εθνικού Λαϊκού Συνεδρίου, για να εξετάσει τη νομιμότητα της κήρυξης του στρατιωτικού νόμου. Χρειάζονται 80 υπογραφές: ορισμένοι βεβαιώνουν ότι έχουν ήδη συγκεντρώσει οι 50. Κάποιοι, πιο αποφασισμένοι, ζητούν τη σύγκληση έκτακτης συνόδου της Ολομέλειας του Σώματος (που, κανονικά, συνεδριάζει μια φορά το χρόνο), για να αποφασίσει την καθάρση του Λι Πενγκ απ' το αξίωμα του πρωθυπουργού.

Το πρωί, σημειώνεται η πρώτη σοβαρή σύγκρουση από την επιβολή του στρατιωτικού νόμου. Αστυνομικοί και στρατιώτες επιτίθενται με γκλομπς και ζωστήρες ενάντια σ' ένα πλήθος αρκετών χιλιάδων που φράζει το δρόμο σε μια πομπή 72 τανκς και 300 άλλων οχημάτων. 25 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του Πεκίνου. Οι διαδηλωτές απαντούν με πέτρες και ξύλα και η σύγκρουση γενικεύεται με πολλούς τραυματίες, όχι όμως και με νεκρούς. Το επεισόδιο παραμένει μεμονωμένο.

Στην Τιεν Ανμέν, ο Τσεν Ουέι, στελέχος του κινήματος, ανακοινώνει ότι οι φοιτητές ευνοούν μια κάποια επιστροφή της πόλης στις καθημερινές της δραστηριότητες, ώστε να αποφευχθεί κλιμάκωση της σύγκρουσης με το στρατό. Πάντως, δεν τίθεται θέμα αποχώρησης από την πλατεία: «Δεν πρόκειται να φύγουμε πριν παραιτηθεί ο Λι Πενγκ».

Στην επαρχία, οι κινητοποιήσεις συνεχίζονται με μεγαλύτερη ένταση. Στη βιομηχανική ζώνη του Σεντσέν 100.000 άτομα, το ένα πέμπτο του πληθυσμού της πόλης, παίρνει μέρος σε διαδήλωση οργανωμένη απ' το εκεί φοιτητικό συνδικάτο. Μέχρι στιγμής, έχουν σημειωθεί μεγάλες διαδηλώσεις στις περισσότερες πόλεις της χώρας: 40.000 στο Τσενγκνγκντού, 30.000 στην Καντόνα, 15.000 στην εσωτερική Μογγολία, πάνω από 10.000 στις επαρχίες Γκανσού, Γκουανγκσί, Γκουϊζού, Χουνάν, Ζιλίν, Λιαονίνγκ, Τσινγκχάι, Σανσί και Ζελιάνγκ. Στην προσπάθειά της να διατηρήσει το μονοπώλιο της πληροφόρησης του επαρχιακού πληθυσμού, η κυβέρνηση του Πεκίνου αρχίζει, για πρώτη φορά απ' το 1979, να παρεμβάλλει παράσιτα στις (προπαγανδιστικές) εκπομπές του ραδιοσταθμού «Φωνή της Αμερικής».

Αργά το βράδυ, αρχίζει στο Μέγαρο του Λαού διευρυμένη σύνοδος

ΕΙΣΑΣΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ,

του Πολιτικού Γραφείου του Κόμματος. Ο Λι Πενγκ κι ο Γιαν Σανγκούν επιτίθενται δριμύτητα κατά του Ζάο Ζιγιάνγκ, κατηγορώντας τον ότι επιχείρησε να διασπάσει τις ένοπλες δυνάμεις σε φραξιονιστική βάση, ότι υποκίνησε τις φοιτητικές διαδηλώσεις κι ότι αποκάλυψε κροτικά απόρρητα κατά την επίσκεψη του Γκορμπασόφ. Η κατάσταση είναι ηλεκτρισμένη και ο πρώην πρόεδρος Λι Σιανιάν κάνει λόγο για «πάλη ανάμεσα σε δυο γενικά στρατηγεία». Απ' την πλευρά του, ο Ζάο Ζιγιάνγκ αντιστέκεται, αρνείται επίμονα να παραιτηθεί και να κάνει την αυτοκριτική του. Η συνεδρίαση αναβάλλεται για την επομένη.

ΤΡΙΤΗ 23 ΜΑΗ

● Για μια ακόμα φορά, εκατοντάδες χιλιάδες διαδηλωτές κατεβαίνουν στους δρόμους του Πεκίνου ζητώντας την παραίτηση του Λι Πενγκ. Ανάλογες σκηνές διαδραματίζονται και στη Σανγκάη, ενώ η κυκλοφορία των λεωφορείων στην πρωτεύουσα αποκαθίστανται εν μέρει.

Τα επίσημα μέσα ενημέρωσης αφήνουν να εννοηθεί ότι οι «διαλλακτικοί» κερδίζουν το εσωκομματικό παιχνίδι. Για πρώτη φορά μετά την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου, το Σινχουά αναφέρει σε τηλεγράφημά του το Ζάο Ζιγιάνγκ, και μάλιστα με τον τίτλο του, του γενικού γραμματέα του κόμματος. Λίγο αργότερα, το ίδιο πρακτορείο μεταδίδει λεπτομέρειες για τις διαδηλώσεις του Πεκίνου, αναφέροντάς τον (καθαρά υπερβολικό) αριθμό του 1.000.000 ατόμων και τονίζοντας ότι «η συντριπτική πλειοψηφία των συνθημάτων» στρέφονται κατά του πρωθυπουργού. Η απαγόρευση της ζωντανής δορυφορικής μετάδοσης σκηνών από τα γεγονότα αίρεται. Στην Ουάσιγκτον, ο πρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης, Ουάν Λι, αμέσως μετά τη συνάντησή του με τον Τζωρτζ Μπους ανακοινώνει την πρόθεσή του να διακόψει την περιοδεία του στις ΗΠΑ και να επιστρέψει στην Κίνα «για μια πολύ σημαντική συνάντηση». Καθώς πέφτει η νύχτα, για πρώτη φορά το τελευταίο πενήντημο ο φόβος της εισβολής του στρατού δεν πλανιέται πάνω από το Πεκίνο.

Το ίδιο βράδυ, στη διευρυμένη σύνοδο του Πολιτικού Γραφείου, ο Ζάο Ζιγιάνγκ χάνει τη μάχη.

ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΜΑΗ

● Ενώ ορισμένες εφημερίδες εξακολουθούν να αναφέρουν το Ζάο Ζιγιάνγκ σαν γενικό γραμματέα του κόμματος, τα μεσαία στελέχη του κόμματος ενημερώνονται μέσα απ' τα επίσημα κανάλια για την επικείμενη καθαίρεσή του. Οι ενδείξεις για την επερχόμενη σκληρυνση είναι πολλές: πρώτη-πρώτη, η νέα απαγόρευση της ζωντανής δορυφο-

ρικής τηλεοπτικής μετάδοσης των γεγονότων - μόλις ένα 24ωρο μετά την άρση της προηγούμενης.

Πολύ πιο εύγλωττη η επιστολή του Αρχηγείου του Γενικού Επιτελείου που δημοσιεύεται στην εφημερίδα του στρατού και καλεί τους φαντάρους να μελετήσουν ξανά την ομιλία του Λι Πενγκ για την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου:

«Η αναταραχή που δημιουργήσε ένας απειροελάχιστος αριθμός ανθρώπων δεν έχει ακόμα κοπάσει. Αν το σχέδιο τους πετύχει, τότε ο σκληρός αγώνας της τελευταίας δεκαετίας για τις μεταρρυθμίσεις, καθώς και η δουλειά για την εγκαθίδρυση και τον εκσυγχρονισμό του σοσιαλισμού, θα καταστραφούν μέσα σ' ένα λεπτό».

Το βράδυ, το αυτόνομο φοιτητικό συνδικάτο καταγγέλλει ανοιχτά το Λι Πενγκ ότι σχεδιάζει «αντεπαναστατικό πραξικόπημα» και την «αιματηρή καταστολή» του φοιτητικού κινήματος. Όντως, τα ζάρια έχουν παιχτεί...

ΠΕΜΠΤΗ 25 ΜΑΗ

● Είναι η μέρα του Λι Πενγκ. Μετά από μια κυριολεκτική εξαφάνιση μιας εβδομάδας από τα φώτα της δημοσιότητας, ο πρωθυπουργός κάνει ένα μπαράζ δημόσιων εμφανίσεων: δέχεται τα διαπιστευτήρια

τριών νέων πρεσβευτών, απευθύνει ανοικτή επιστολή προς τις ένοπλες δυνάμεις και, τέλος, θγαίνει το βράδυ στην τηλεόραση.

Απευθυνόμενος προς τους πρεσβευτές, ο Λι τους διαβεβαιώνει ότι «ο βασικός αρχιτέκτονας της κινέζικης μεταρρύθμισης και του ανοιγματος προς τον έξω κόσμο είναι ο σύντροφος Νιενγκ Σιαοπίνγκ και κανείς άλλος» φροντίζοντας να προσθέσει πως «ξένες χώρες, ιδίως αυτές που διατηρούν καλές σχέσεις με την Κίνα, δεν πρέπει να αναμειχθούν στα τρέχοντα γεγονότα». Το νόημα είναι απλό: σας εγγυώμαστε την πολιτική των «ανοικτών θυρών», αφήστε μας να ξεκαθαρίσουμε την κατάσταση όπως εμείς ξέρουμε...

Στην επιστολή του προς τα στρατεύματα που έχουν κυκλώσει το Πεκίνο, και τα οποία αριθμούν γύρω στις 150-200.000 άντρες, ο κινέζος πρωθυπουργός εκφράζει την ευχή «να μπορέσουν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν» και «να μπορέσουν να επιβάλλουν με επιτυχία το στρατιωτικό νόμο». Με την ομιλία του απ' την τηλεόραση, τέλος, έρχεται να ολοκληρώσει το σενάριο: υποστηρίζει ότι η πλειοψηφία των διαδηλωτών είναι νέοι με καλά κίνητρα, «αγνοούν όμως την αλήθεια για την υπόθεση». Το φάντασμα της καταστολής αρχίζει να

πλανιέται πάνω απ' την πλατεία της Ουράνιας Γαλήνης.

Και οι ενδείξεις πολλαπλασιάζονται: πρωτοσέλιδο σχόλιο των εφημερίδων χαρακτηρίζει ξανά (και για πρώτη φορά απ' τις 26 Απριλή) το φοιτητικό κίνημα σα «συνωμοσία που αποσκοπεί στην ανατροπή του καθοδηγητικού ρόλου του κόμματος»· μια «κομματική ομάδα» του Κοινοβουλίου, χωρίς καμιά απολύτως νομική υπόσταση, ανακοινώνει απόφαση με την οποία χαρακτηρίζεται «πρώωρη» κάθε κίνηση για έκτακτη συνεδρίαση του Αντιπροσωπευτικού Σώματος· ο ίδιος ο Ουάν Λι, πρόεδρος του Κοινοβουλίου, αμέσως μετά την επιστροφή του στην Κίνα από τις ΗΠΑ κλείνει σε νοσοκομείο της Σανγκάης για «ιατρική παρακολούθηση»· ανακοινώνεται η συνεδρίαση μιας «ομάδας εργασίας» της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΚ, με συμμετοχή επάρχων κι επαρχιακών γραμματέων του κόμματος τη νύχτα, η κυβέρνηση εκδίδει οδηγία προς τα στελέχη της επαρχίας, με την οποία τους ζητά να αποθαρρύνει τους εκεί φοιτητές να έρθουν στην πρωτεύουσα. Το όλο κλίμα (και ιδιαίτερα εκείνες οι συνεδριάσεις άτυπων, ανύπαρκτων ή «διευρυμένων» οργάνων) μυρίζει έντονα πραξικόπημα. Πολύ περισσότερο αφού ο εκπρόσωπος του υπουργείου εξωτερικών δηλώνει, απαντώντας σε ερωτήσεις δημοσιογράφων, ότι ο Ζάο Ζιγιάνγκ εξακολουθεί να παραμένει γενικός γραμματέας του Κόμματος (χωρίς να εμφανίζεται δημόσια...) κι ότι δεν έχουν γίνει αλλαγές στη σύνθεση της κομματικής και κρατικής ηγεσίας.

Στην Τιεν Ανμέν, η κατάσταση που επικρατεί χαρακτηρίζεται από μια όλο και μεγαλύτερη έλλειψη ενθουσιασμού και μαχητικότητας. Το πλήθος των συγκεντρωμένων φοιτητών δεν ξεπερνά τις 10-20.000, στην πλειοψηφία τους επαρχιώτες και για να κρατηθεί κάπως ψηλά το ηθικό χρειάζεται η πραγματοποίηση ροκ συναυλιών. Τη θέση του αυτόνομου συνδικάτου έχει πάρει τώρα η «Επιτροπή Αντίστασης της Τιεν Ανμέν», με ηγέτιδα την Τσάι Λινγκ, πρωτοσέλη του τμήματος Πολιτικών Επιστημών του Μπείνιν. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμιά διάθεση για αποχώρηση: το βράδυ της Πέμπτης, 162 από τους 200 εκπροσώπους σχολών και Ινστιτούτων ψηφίζουν υπέρ της συνέχισης του αγώνα.

Την ίδια μέρα ιδρύεται η Αυτόνομη Ένωση των Εργατών του Πεκίνου. Διακηρύσσει την απόλυτη ανεξαρτησία της από το κράτος κι οποιαδήποτε άλλη οργάνωση, θέτει σα βασική αποστολή της την άμεση υπεράσπιση των συμφερόντων της εργατικής τάξης κι επιφυλάσσει για τον εαυτό της ένα ρόλο «κοινωνικού ελεγκτή» πάνω στο ΚΚΚ. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η κινέζικη «Αλληλεγγύη» έχει γεννηθεί.

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Οι οργανώσεις των εργατών και των φοιτητών στην Κίνα έχουν αποφασίσει να οργανώσουν μια μεγάλη πλειοψηφία των εργατών και των φοιτητών στην Κίνα. Η μεγάλη πλειοψηφία των εργατών και των φοιτητών στην Κίνα έχουν αποφασίσει να οργανώσουν μια μεγάλη πλειοψηφία των εργατών και των φοιτητών στην Κίνα.

«Η μεγάλη πλειοψηφία των κινέζων εργατών απέδειξε την ισχυρή της επιθυμία να συμμετέχει πολιτικά στο πατριωτικό δημοκρατικό κίνημα που διεξάγουν οι φοιτητές από τα μέσα Απριλίου. Ταυτόχρονα, οι εργάτες αναγνώρισαν ότι σήμερα δεν υπάρχει ακόμα καμιά οργάνωση που να εκπροσωπεί πραγματικά την πλατιά εργατική τάξη. Γι' αυτό το λόγο θεωρούμε απαραίτητη την ίδρυση μιας αυτόνομης οργάνωσης που να μιλά στο όνομα των εργατών (...)

Σκοποί: 1. Η Οργάνωση ιδρύεται με την εθελοντική συμμετοχή των εργατών και με δημοκρατικές διαδικασίες. Είναι απολύτως ανεξάρτητη και δεν υπόκειται στον έλεγχο καμιάς άλλης οργάνωσης.

2. Θεμελιώδης αρχή της Οργάνωσης είναι να στηρίζεται στη θέληση της μεγάλης πλειοψηφίας των εργατών για να διατυπώσει τις πολιτικές και οικονομικές διεκδικήσεις

τους. Δε θέλει να γίνει απλώς μια οργάνωση κοινωνικής πρόνοιας.

3. Μια απ' τις βασικές λειτουργίες της Οργάνωσης είναι να ασκεί έλεγχο στο κόμμα της εργατικής τάξης - το Κ.Κ. Κίνας.

4. Η Οργάνωση έχει το δικαίωμα να εποπτεύει τις επιχειρήσεις ιδιοκτησίας του δημοσίου ή коллекτιβοποιημένες ως νομικά πρόσωπα και να εξασφαλίζει με όλα τα νόμιμα και αρμόζοντα μέτρα ότι οι εργάτες είναι να πραγματικά αφεντικά. Στις άλλες επιχειρήσεις η οργάνωση υπερασπίζει τα συμφέροντα των εργατών κόνοντας διαπραγματεύσεις με τους επιχειρηματίες, και με άλλα νόμιμα μέσα.

5. Η Οργάνωση προστατεύει τα νόμιμα δικαιώματα των μελών της στα πλαίσια του συντάγματος και των νόμων.

(Απόσπασμα, δημοσιευμένο στην Tageszeitung, 3.6)

Οδοφράγματα εμποδίζουν τα καμήνια του στρατού στα περίχωρα του Πεκίνου.

Δuo απ' τους ηγέτες των φοιτητών, ο Ουέρ Καϊ (αριστερά) και ο Ουάνγκ Νταν (με τη ντυντούκ), απευθύνονται στους συγκεντρωμένους της πλατείας.

ΚΙ Ο ΛΑΟΣ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ

Στην μέση ευφορίας πριν απ' την τελική επίθεση του στρατού

Τοπίο πριν από τη μάχη

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 26 ΜΑΗ

Εγκύκλιος της ηγεσίας του ΚΚΚ κυκλοφορεί ανάμεσα στα στελέχη, καταγγέλλοντας το Ζάο Ζιγιάνγκ για συγκρότηση «αντικομματικής κλίκας», υπόγεια ενθάρρυνση των διαδηλώσεων, αποκάλυψη μυστικών του κράτους (αυτά που είπε δημόσια στον Γκορμπάτσوف για τον Ντενγκ...) και υπεξαίρεση του τίτλου της «ψυχής των μεταρρυθμίσεων», που ανήκει στον Ντενγκ. Οι Χου Τσιλί, Τσιαν Τζιγιούν (μέλος του Π.Γ. κι αντιπρόεδρος της κυβέρνησης) και Τσιαν Τζιουέι (μέλος του Π.Γ. και υποργός Άμυνας) κατηγορούνται επίσης, σε μικρότερο βαθμό, για συμμετοχή στην «κλίκα». Ορισμένες φήμες τους θέλουν υπό κατ' οίκον περιορισμό, όπως και τον Ουάν Λι, τον πρόεδρο της Λαϊκής Εθνοσυνέλευσης. Άλλες φήμες,

πάλι, κάνουν λόγο για λίστα με 236 προγραφές υποστηρικτών του Ζάο ανάμεσα στα στελέχη του κρατικού και κομματικού μηχανισμού.

Η τηλεόραση μεταδίδει τη σύσκεψη της «Συμβουλευτικής Επιτροπής», σώματος που αποτελείται από υπέργηρα πρώην ηγετικά στελέχη, μ' επικεφαλής τον υπερσυντηρητικό Τσεν Ύν. Εγκρίνει την απόφαση του Π.Γ., το στρατιωτικό νόμο κι ανακοινώνει την υποστήριξη της στην κυβέρνηση Λι Πενγκ.

Στην Τιν Ανμέν, όλα αυτά τα σημάδια της σκληρύνσης στην κορυφή και της (αναπόφευκτης, πα) επερχόμενης καταστολής έχουν τον αντίκτυπό τους στο ηθικό του κό-

σμου, που μειώνεται σε λιγότερες από 10.000. Από το φόβο των επιλεκτικών συλλήψεων, οι σεσημασμένοι ηγέτες του κινήματος, όπως ο Ουέρ Καίσι, περνούν τις νύχτες σε απομακρυσμένα μέρη της πόλης αλλάζοντας κάθε βράδυ σπίτι. Την εξέγερση καθοδηγεί πια όχι το αυτόνομο φοιτητικό συνδικάτο αλλά η Επιτροπή Αντίστασης της Τιν Ανμέν, μ' επικεφαλής την εικοσάχρονη Τσάι Λινγκ, πρωτοετή του τμήματος Πολιτικών επιστημών του Μπείντά.

Πίσω, ωστόσο, απ' τη φαινομενική συρρίκνωση του κινήματος, υπάρχει οργασμός υπόγειας δραστηριότητας. Για ν' αντιμετωπίσουν το επίσημο μπαράζ της παραπληροφόρησης, ομάδες φοιτητών έχουν εγκαταστήσει στο Μπείντά ένα πρόχειρο τυπογραφείο που αποτελείται από μια γραφομηχανή και δυο χειροκίνητους πολύγραφους: κάθε επαρχιώτης φοιτητής που εγκαταλείπει την πρωτεύουσα για να επιστρέψει στην πόλη του, εφοδιάζεται με πακέτα έντυπου υλικού. Ημερομηνία-ορόσημο: η 20 Ιούνη, όταν πρόκειται να συνεδριάσει η Λαϊκή Εθνοσυνέλευση.

27 ΜΑΗ - 1 ΙΟΥΝΗ

Τις επόμενες μέρες, το κίνημα δίνει ακόμα περισσότερα εξωτερικά σημάδια συρρίκνωσης - χωρίς όμως αυτό να σημαίνει και πτώση της μαχητικότητάς του. Τη νύχτα της Κυριακής (28/5) προς τη Δευτέρα, λιγότερα από 2.000 άτομα ξενυχτούν στην Τιν Ανμέν: το επόμενο πρωί, 100.000 διαδηλωτές διασχίζουν ξανά το κέντρο του Πεκίνου, σε μία επίδειξη αποφασιστικότητας που πολλοί θλέπουν σαν το κύκνειο άσμα του «κινέζικου Μάη». Οι ηγέτες του φοιτητικού συνδικάτου καλούν τον κόσμο να εκκενώσει πια την πλατεία, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών, υψώνουν κοντά στο Μνημείο των Ηρώων ένα άγαλμα της «θείας της δημοκρατίας», ύψους 10 μέτρων, που μοιάζει πάρα πολύ με το άγαλμα της Ελευθερίας του λιμανιού της Νέας Υόρκης. Η κυβερνητική προπαγάνδα θα βρει, επιτέλους, ένα «στοιχείο» που να «αποδεικνύει» την «ξένη ανάμιξη»: «Το στήσιμο ενός λεγόμενου αγάλματος μιας κάποιας θέας», ανακοινώνει την επόμενη το Σινχουά, «αποτελεί προσβολή για την εθνική μας αξιοπρέπεια και γελοιοποιεί την εικόνα του έθνους μας».

Την Τρίτη, το ίδιο πρακτορείο ανακοινώνει τη διάλυση μιας λέσχης μοτοσυκλετιστών και τη σύλληψη των 11 ηγετών της με την κατηγορία της «διατάραξης της δημόσιας τάξης». «Οι μοτοσυκλετιστές», διευκρινίζει, «μοίραζαν προκηρύξεις και φώναζαν εμπρηστικά συνθήματα. Σκόρπιζαν φήμες ότι ο στρατός καταστέλλει τους φοιτητές

για να προκαλέσουν τη σύγχυση και να δηλητηριάσουν τα μυαλά του λαού». Γεγονός πολύ πιο σοβαρό, η (μη ανακοινωθείσα επίσημα) σύλληψη τριών ηγετικών στελεχών της νεοσύστατης Αυτόνομης Ένωσης των Εργατών. Διαμαρτυρόμενοι, 1.000 περίπου εργάτες περικυκλώνουν τα γραφεία της Ασφάλειας, φυσικά χωρίς αποτέλεσμα.

Την Τετάρτη, 31 Μάη, ένα κοντόι μοτοσυκλετιστών του στρατού διασχίζει με θόρυβο την πρωτεύουσα απ' άκρου εις άκρο, σε μια σαφή προσπάθεια ακόμα μεγαλύτερης τρομοκράτησης του πληθυσμού. Τριάντα χιλιόμετρα νοτιότερα, διοργανώνεται η πρώτη «αυθόρμητη» διαδήλωση κατά του «χάους που επικρατεί στο Πεκίνο». Τόσο αυθόρμητη, που οι ξένοι δημοσιογράφοι ειδοποιήθηκαν γι' αυτήν απ' το υπουργείο Εξωτερικών! Θα καταμετρήσουν γύρω στις 3.000 άτομα, ενώ το Σινχουά μεταδίδει τον «ακριβέστατο» αριθμό των 10.640...

Την ίδια μέρα, πληροφορίες απ' τη Σανγκάη αναφέρουν τη σύλληψη, εδώ κι αρκετές μέρες, ενός ανθοπώλη και τριών βιομηχανικών εργατών που επιδίδονταν σε «αντισοσιαλιστικές» δραστηριότητες. Η προσπάθεια του καθεστώτος να εμποδίσει κάθε κίνηση αυτοοργάνωσης των εργαζόμενων είναι πια παραπάνω από προφανής.

Την Πέμπτη, οι αρχές κάνουν ένα ακόμη βήμα προς την εφαρμογή του στρατιωτικού νόμου: απαγορεύουν στους ξένους δημοσιογράφους τις συνεντεύξεις με πολίτες και την κάλυψη «απαγορευμένων δραστηριοτήτων» - με δυο λόγια, κάθε ενέργειας του κινήματος. Για να υλοποιηθεί η απαγόρευση οι ανταποκριτές απ' το Πεκίνο θα πρέπει πρώτα να περνούν από έγκριση. Οι δημοσιογράφοι αρνούνται να υπακούσουν.

Το απόγευμα, οι φοιτητές ανακοινώνουν την πρόθεσή τους να ιδρύσουν μια πανεθνική φοιτητική οργάνωση με σκοπό το γεφύρωμα του χάσματος ανάμεσα στην πρωτεύουσα και την επαρχία.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΙΟΥΝΗ

Για τρίτη συνεχή μέρα στα περίχωρα του Πεκίνου οργανώνονται «αυθόρμητες» διαδηλώσεις κατά του κινήματος και υπερ των Λι Πενγκ και Γιαν Σανγκούν. Οι φοιτητές ανακοινώνουν πως πρόκειται για καλοπληρωμένους φουκαράδες που συγκεντρώνουν απ' τις φτωχογειτονίες και τα πάρκα του σιδηροδρομικού σταθμού οι κρατικές υπηρεσίες - ανάμεσα στην ανταμοιβή των «αυθόρμητως προσελθόντων», κι ένα ολοκαίνουριο ψάθινο καπέλο...

Το απόγευμα, 1.000 φοιτητές διαδηλώνουν φορώντας ψάθινα καπέλα. Τα πάνω τους προειδοποιούν: «Η δικτατορία βρίσκεται σε άνοδο, η δημοκρατία σε πτώση». Το βράδυ, τρεις διανοούμενοι κι ο δημοφιλέ-

στατος τραγουδιστής Χου Ντετζιάν (που κέρδισε τη δημόσια επιδοκιμασία εγκαταλείποντας τη γενετήριά του Ταϊβάν για τη Λαϊκή Δημοκρατία) αρχίζουν ξανά απεργία πείνας στην Τιν Ανμέν, ζητώντας την άρση του στρατιωτικού νόμου. Μέσα σε λίγες ώρες, δεκάδες χιλιάδες πολίτες κατεβαίνουν στην πλατεία για συμπάρασταση. Η τηλεόραση αγνοεί ολοκληρωτικά το γεγονός.

Η «Ημερήσια του Στρατού» στο μεταξύ, φροντίζει να υπενθυμίσει την παρουσία 200.000 στρατών στα περίχωρα του Πεκίνου: μεταξύ άλλων δημοσιεύει φωτογραφία φαντάρων που, καθισμένοι γύρω από δύο αστυνομικούς, μελετούν το χάρτη της πρωτεύουσας. Το άρθρο που τη συνοδεύει διευκρινίζει ότι, μετά από προσεκτική μελέτη των ομιλιών του πρωθυπουργού και του προέδρου, οι στρατιώτες «κατάλαβαν πλήρως τις πολιτικές μετανάστες και τη συνωμοσία που εξύφανε ένας πολύ μικρός, απειροελάχιστος αριθμός προσώπων που θέλουν να ανατρέψουν το σοσιαλιστικό σύστημα και την καθοδήγηση του Κομμουνιστικού Κόμματος».

ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΙΟΥΝΗ

Στις 2 το πρωί, 3.000 στρατιώτες διχώς όπλα κατευθύνονται απ' το σιδηροδρομικό σταθμό προς την Τιν Ανμέν διαμέσου της λεωφόρου Σανγκάν. Στο ύψος του Hotel de Pekin, σε πεντακόσια μέτρα απόσταση απ' την πλατεία, πολλές χιλιάδες διαδηλωτές τους εμποδίζουν να προχωρήσουν. Ακολουθεί συμπλοκή σώμα με σώμα και η προέλαση του στρατού σταματά. Μέσα σε λίγα λεπτά, η είδηση δίνει το Πεκίνο, που αντιδρά με την ίδια ακριβώς μαχητικότητα που αντέδρασε και στην κήρυξη του στρατιωτικού νόμου: εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες βγαίνουν στους δρόμους, κόβουν τις μεγάλες οδικές αρτηρίες με οδοφράγματα, κατεβαίνουν για συμπάρασταση στους οχυρωμένους στην πλατεία της Ουράνιας Γαλήνης. Μπροστά σ' αυτή την απρόσμενη, νέα λαϊκή κινητοποίηση, ο στρατός αναδιπλώνεται. Στις 5 το πρωί, το κέντρο της πρωτεύουσας επιστρέφει στην ηρεμία.

Ωστόσο, ο λαός, φοβούμενος μια δεύτερη στρατιωτική επέμβαση, δεν εγκαταλείπει τα οδοφράγματα. Αυθόρμητες διαδηλώσεις διασχίζουν την πόλη, φωνάζοντας «κάτω ο στρατιωτικός νόμος» και «ζήτω η δημοκρατία». Καθώς ξημερώνει, η πόλη βρίσκεται ακόμα μια φορά στο ποδι - αυτή τη φορά για την αποφασιστική αναμέτρηση. Όλη τη μέρα, συγκρούσεις ξετυλίγονται σε διάφορα σημεία του Πεκίνου ανάμεσα στους διαδηλωτές και δυνάμεις των σωμάτων ασφαλείας: υπάρχουν τουλάχιστον 30 τραυματίες. Το απόγευμα πλησιάζει, και μαζί του η μεγάλη σφαγή.

Στην πλατεία της

Τρεις ρεπόρτερ της Libération παρακολουθούν και περιγράφουν το μακελειό της πλατείας Τιεν Ανμέν

Σάββατο, ώρα 15.00. Ξιανά

● Το πλήθος, αγριεμένο, περιφέρεται γύρω από τους σκελετούς δυο στρατιωτικών οχημάτων. Τα είχαν μπλοκάρει πριν δυο ώρες. Τετρακόσιοι ως πεντακόσιοι οπλισμένοι αστυνομικοί εμφανίστηκαν τότε από το Ζονγκ Ναγκάι και επιτέθηκαν στους διαδηλωτές με δακρυγόνα. Είναι η πρώτη φορά που τα χρησιμοποιούν στο Πεκίνο. Οι αστυνομικοί πυροβόλησαν με ελαστικές σφαίρες και έκαναν χρήση ηλεκτρικών γκλομπ. Υπάρχουν πολλοί σοβαροί τραυματισμοί, κι ένα παιδί ποδοπατιέται πάνω στον πανικό, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των αυτοπτών. Το πλήθος, που εκείνη τη στιγμή έχει μόνο λίγους φοιτητές, ξεσπά πάνω στα οχήματα, τις διτρίνες. Μεταξύ Ξιανά και Ξινουαμέν μετράμε δυο λεωφορεία, τρία τζιπ, και δυο στρατιωτικά καμιόνια παρατημένα.

Το πλήθος δείχνει τα όπλα που βρέθηκαν στο καμιόνι. Εκείνη τη στιγμή δεν υπάρχει ακόμα ούτε σύνθημα κεντρικό, ούτε οργάνωση, ούτε σαφής στόχος. Πολλοί είναι νέοι εργάτες. Η καινούργια Απαγορευμένη πόλη, η έδρα του κομμουνιστικού κόμματος, φυλάγεται από τρεις σειρές κρανοφόρων αλλά όπλων στρατιωτών. «Είναι λυσσαλέοι σκύλοι», φωνάζει ένας γέρος. Το Πεκίνο ζει εκείνο το απόγευμα σ' ένα κλίμα εξέγερσης. «Δεν μας τρομάζει η θία», απαντά ένας νέος. «Δεν έχουμε όπλα, αλλά δε θα μείνουμε έτσι. Θα παλαιψουμε όπως μπορούμε...»

«Χωρίς θία δεν μπορούμε να αλλάξουμε τα πράγματα. Πρέπει να προετοιμαστούμε. Δε φοβόμαστε τη θία» φωνάζει ένας άλλος εργάτης. Αυτή η θία ηλεκτρίζει ήδη την ατμόσφαιρα της πόλης.

**Σάββατο, ώρα 17.15.
Μέγαρο του Λαού**

● Δεκάδες χιλιάδες καταλαμβάνουν τη λεωφόρο Σανγκάιν, το μεγάλο άξονα που διασχίζει το Πεκίνο από τα ανατολικά προς τα δυτικά. Οι νέοι περνούν με τα πολεμικά τους λάφυρα: κράνη στην άκρη κονταριών, ή δακρυγόνες χειροβομβίδες. Άλλοι νέοι περιπαλούν κρατώντας πέτρες ή μεγάλα ρόπαλα που απέσπασαν από τους αστυνομικούς. Εμφανίζονται και οι «ιπτάμενες τι-

γρεις», ομάδες μοτοσυκλετιστών με τις αμαζόνες από πίσω. Οι συγκρούσεις ξεσπούν πίσω από το Μέγαρο του Λαού, ανάμεσα στους φοιτητές και 5000 στρατιώτες που χρησιμοποιούν ζώνες με καρφιά και ρόπαλα. Ομάδες φοιτητών, με τις ταινίες στο μέτωπο, φτάνουν από παντού, οπλισμένοι με ραβδιά και με πέτρες. Οι πέτρες πέφτουν κι απ' τις δυο πλευρές. Οι πληγωμένοι αποσύρονται. «Πρώτα οι στρατιώτες μας άκουγαν όταν τους μιλούσαμε. Σήμερα δεν μας ακούνε πια...»

«Είμαστε έτοιμοι για τη θυσία», ουρλιάζει ένας αυτοσχέδιος ομιλητής. «Αν πέσει ένας από μας, χιλιάδες άλλοι θα πάρουν τη θέση του». «Πρέπει να διηγηθείτε σ' όλο τον κόσμο αυτά που συμβαίνουν στο Πεκίνο, με λεπτομέρειες και αντικειμενικότητα. Έχουμε ανάγκη την υποστήριξη όλου του κόσμου...». Το πλήθος ξεσπά: «Κάτω το φασιστικό καθεστώς!» Όλο και περισσότεροι απαιτούν «απάντηση στη θία του κράτους».

**Σάββατο, ώρα 17.00.
ειδήσεις στην τηλεόραση**

● Οι ειδήσεις αρχίζουν με μια σουρεαλιστική ομιλία του πρωθυπουργού Λι Πενγκ. Με το πρόσωπό του να συσπάται από συνεχή τικ, εκφωνεί έναν ακαταλαβίστικο λόγο για την «προστασία του περιβάλλοντος. Αυτή όμως η εμφάνιση συνοδεύεται από μια σαφή προειδοποίηση ότι θα εφαρμοστεί ο στρατιωτικός νόμος: «Οι δυνάμεις της τάξεως έχουν την εντολή να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα εναντίον όσων αντιστέκονται στον στρατιωτικό νόμο...»

Από μέλος της κεντρικής επιτροπής έχει αποκαλυφθεί σε αμερικανό δημοσιογράφο ότι έγινε πλατιά συνεδρίαση του πολιτικού γραφείου το πρωί της περασμένης μέρας. «Είναι ελλειμματική η απόφαση να τελειώσουμε με την κατάληψη της Τιεν Ανμέν με οποιοδήποτε κόστος. Οι σκληροί του κόμματος επικράτη-

σαν. Απόψε το βράδυ, θα επιτεθούν στο Πεκίνο...» Οι φοιτητές δηλώνουν ότι έχουν την ίδια πληροφορία. Ο στρατός δέχτηκε λοιπόν τελικά να εκτελέσει τις διαταγές του Λι Πενγκ και του αρχηγού του κράτους, στρατηγού Γιανγκ Σανγκούν. Η τηλεόραση παρουσιάζει τον υπουργό άμυνας στρατηγό Κι Ζιθί, για τον οποίο λεγόταν ότι βρίσκεται σε δυσμένεια επειδή αντιστάθηκε στη χρησιμοποίηση του στρατού. Τώρα επισκέπτεται τα στρατεύματα του στρατιωτικού νόμου. «Έχετε αποδείξει ότι είστε ο στρατός του λαού και έχετε κερδίσει την εμπιστοσύνη του», λέει ο στρατηγός Κι. Έχει φτάσει η ώρα της καταστολής.

**Σάββατο, ώρα 21.00.
Τιεν Ανμέν**

● Τα megάφωνα από το Μέγαρο του Λαού προειδοποιούν: «Μείνετε σπίτι σας για να προστατέψετε τη ζωή σας. Μη θγαίνετε έξω». Δεκάδες χιλιάδες λαού, αφηφώντας την απειλή, συγκεντρώνονται στο φοιτητικό στρατόπεδο. Η ατμόσφαιρα είναι τεταμένη. Μιλάνε ελάχιστα. Πιο πολύ ακούνε τις πολλαπλάσιμες μαρτυρίες για τις αστυνομικές βιαιότητες.

Σε μια από τις σκηνές υπάρχει μια γαλλική σημαία και ένα σύνθημα στα γαλλικά: Το 1789 της Κίνας. Είναι το τμήμα ξένων γλωσσών του πανεπιστημίου. «Ελπίζουμε ακόμα ότι θα αποφύγουμε το χειρότερο», μας εμπιστεύεται ένας φοιτητής. «Αν όμως μας επιτεθούν, θα αποφύγουμε τη σύγκρουση με τον στρατό. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τι θα γίνει αυτό το βράδυ». Μήπως φοβάται; «Όχι. Αυτό που κάνουμε είναι σωστό». Χωρίς καμία έπαυση προσθέτει χαμογελώντας. «Ο λαός του Πεκίνου μας υποστηρίζει. Μας προστατεύει...»

Ποιος προστατεύει όμως τον λαό; Τα megάφωνα των φοιτητών συνιστούν να μην ανταχθεί θία σε περίπτωση επίθεσης, και μεταδίδουν αισιόδοξες πληροφορίες ότι αρνήθηκαν ορισμένες μονάδες να βαθίσουν κατά της πλατείας και άλλες μπλοκαρίστηκαν από την παρέμβαση των μαζών.

**Σάββατο, ώρα 23.00.
Σανγκάν**

● Σε μήκος πολλών χιλιομέτρων δυτικά και ανατολικά της Τιεν Ανμέν η λεωφόρος είναι γεμάτη οδοφράγματα. Ανθρώπινα τοσμάτια

Η φωτογραφία που έκανε το γύρο του κόσμου. Μόνος του, ο νεαρός άνδρας σταματά μια φάλαγγα από τανκς

σφαγής

Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

κουρνιάζουν πάνω στα λεωφορεία και τα καμιόνια που έχουν τοποθετηθεί διαγώνια, σ' όλες τις εισόδους της πλατείας. Αυτά τα οδοφράγματα συνοδεύονται από άλλα, πιο ελαφρά, κατασκευασμένα από μεταλλικά χωρίσματα και τοιμεντένια μπλοκ, που κανονικά χρησιμεύουν για να διαχωρίσουν τη λωρίδα των ποδηλάτων από τον υπόλοιπο δρόμο. Το πιο αδιαπέραστο φράγμα παραμένει όμως η ανθρώπινη μάζα, που πλημμυρίζει όλες τις λεωφόρους μέσα σ' ένα χάος ποδηλάτων. Η νύχτα είναι ζεστή. Οι άντρες κυκλοφορούν με σορτς, γυμνοί απ' τη μέση και πάνω, και οι γυναίκες με διαφανή φορέματα.

Οι αγγελιοφόροι αναγγέλλουν ότι χιλιάδες στρατιώτες είναι ήδη συγκεντρώνονται στο στρατιωτικό μουσείο, αρκετά χιλιόμετρα προς τα ανατολικά. Ανήκουν στο 27ο σώμα στρατού. Το πλήθος είναι πολύ περισσότερο από τη νύχτα της 19ης προς 20ή Μαΐου, όταν αντιμετωπίστηκε η πρώτη προσπάθεια να επιβληθεί ο στρατιωτικός νόμος. Τώρα είναι πολύ πιο αποφασισμένοι. Είναι συνταραγμένοι από τις φήμες ότι στο Γιονγκντινγκμέν, τον νότιο σταθμό του Πεκίνου, ο στρατός επιτέθηκε στον πληθυσμό με τις ξιφολόγχες και προκάλεσε πολλά θύματα. «Θα πρέπει να ανοίξουν πυρ, αν θέλουν να μπουν στο Πεκίνο», διαβεβαιώνει μια κομψή γυναίκα με μυτερά τακούνια.

Σάββατο, μεσάνυχτα, Τιεν Ανμέν

● Ο Γιαν Ζιακί, ένας απ' τους πιο σεβαστούς διανοούμενους, ιστορικός και πολιτειολόγος, δηλώνει ότι αποδέχεται τη θέση του προέδρου στο δημοκρατικό πανεπιστήμιο που θα αρχίσει τις παραδόσεις του σήμερα στην πλατεία. «Προσφέρω το σώμα μου και το αίμα μου για να ανοίξει το δρόμος για τον εκδημοκρατισμό της Κίνας», δηλώνει κάτω από ζωηρές επευφημίες. Τα μεγάφωνα ανακοινώνουν θριαμβευτικά ότι ένα κοντό με 67 καμιόνια που μετέφεραν πάνω από 1000 στρατιώτες, μπλοκαρίστηκε δυτικά, στη γέφυρα Γιανγκ Ουομενί. Κάποιοι στρατιώτες παρακαλούσαν γονατιστοί τους διαδηλωτές να τους επιτρέψουν να φτάσουν στην πλατεία. «Αλλάξτε θά μας τουφεκίσουν», έλεγαν κλαίγοντας.

Και τότε ακούγεται ένα άλλο νέο, και πέφτει νεκρική σιγή: ο στρατός άνοιξε πυρ στα δυτικά και προχωρά προς το Σιντιάν. Υπάρχουν θύματα.

Ξαφνικά, μέσα στη νύχτα ξεπροβάλλει ένα θωρακισμένο από την ανατολική πλευρά και διατρέχει με

επιγινώδη ταχύτητα τη λεωφόρο Σανγκάν, προκαλώντας πανικό στο πλήθος. Αρχίζουν να ακούγονται οι υποκωφοί κρότοι των δακρυγόνων από τα δυτικά. Ο στρατός εφορμά στα οδοφράγματα του Σιντιάν όπου αντιστέκονται χιλιάδες λαού.

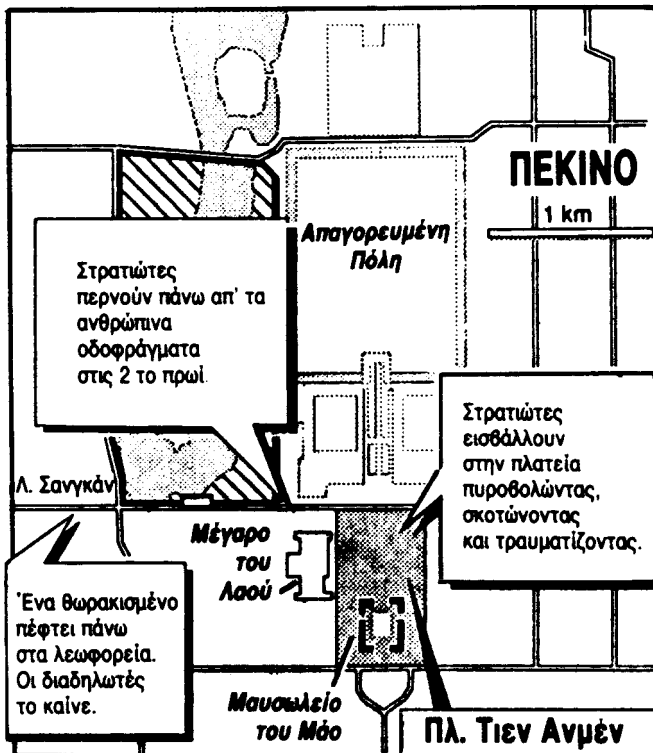
Το Πεκίνο συνταράζεται από την εξέγερση, και η Κίνα φτάνει στο χείλος του εμφυλίου. Οι δεκάδες χιλιάδες που συνωστίζονται στην πλατεία δε μοιάζει να το έχουν ακόμα συνειδητοποιήσει. Υπάρχουν ακόμα γέροι, οικογένειες με τα παιδιά τους στην αγκαλιά και πλανόδιοι πωλητές. Τα μεγάφωνα των φοιτητών μεταδίδουν τη *Διεθνή* και η «Θεά της Δημοκρατίας», το Άγλημα της Ελευθερίας που έχει στηθεί στην πλατεία, μοιάζει να κυματίζει μέσα στη νύχτα σαν το ακρόπλωρο της ελπίδας μέσα στη θύελλα.

Κυριακή, ώρα 1.00. Τιεν Ανμέν

● Είναι δεκαοχτώ χρονών και ανήκει στην ομάδα περιφρούρησης του ανεξάρτητου συνδικάτου των εργατών. Έχει μια κόκκινη κορδέλα στα μαλλιά, και φορά ένα μακρύ σακκάκι που το ανοίγει για να μας δείξει με θριαμβευτικό ύφος τις τέσσερις μολότες που έχει ζωστεί. Δίπλα του, οι σύντροφοί του σπάνε τα μεταλλικά χωρίσματα για να εφοδιαστούν με σιδερένια ραβδιά και τοιμεντένιες πέτρες. «Είμαι έτοιμος να πεθάνω για την ελευθερία του λαού μου».

Πολλές χιλιάδες φοιτητές είναι μαζεμένοι στα σκαλιά του Μνημείου των ηρώων του λαού Λες και προσπαθούν να τεθούν υπό την προστασία των τιμημένων προγόνων της Λαϊκής Δημοκρατίας. Αυτοί που δίνουν την απελπισμένη μάχη γύρω απ' την πλατεία είναι οι νέοι άνεργοι και εργάτες. Εμφανίζεται ένα νέο θωρακισμένο και το καταδιώκουν χιλιάδες λαού προς τα δυτικά. Μια βροχή από κοκτέιλ μολότοφ και πέτρες πέφτει επάνω του. Ξαφνικά σταματά, και μετά ξεκινά πάλι, τυλιγμένο στις φλόγες, και ρίχνεται μ' όλη του την ταχύτητα πάνω στο συμπαγές πλήθος που το κυκλώνει. Οι διαδηλωτές, σε κατάσταση υστερίας, ορμούν πάνω του, με γυμνά χέρια ή με ραβδιά, και τραβάνε κάτω απ' τις ερπύστριες ένα τουλάχιστον πληγωμένο σώμα, ενώ την ίδια ώρα το θωρακισμένο διαφεύγει.

Από τα δυτικά, από τα νότια και τα νοτιοανατολικά πυκνώνουν οι κρότοι των όπλων, και ο ουρανός πάνω από το Μαουσώλειο του Μάο φωτίζεται από τις συνεχείς εκρή-

ξεις. Η Τιεν Ανμέν είναι περικυκλωμένη, και μέσα σ' αυτήν χιλιάδες άνθρωποι είναι έτοιμοι να πεθάνουν. Ένα τρίτο θωρακισμένο επιτίθεται στο πλήθος. Σφηνώνεται σ' ένα οδοφράγμα και αμέσως το πλήθος το ανατρέπει. Λίγα δευτερόλεπτα αργότερα το όχημα φλέγεται κάτω απ' το πορτρέτο του Μάο στην είσοδο της απαγορευμένης πόλης. Οι στρατιώτες που βρίσκονται μέσα στο όχημα δεν μπορούν να το εγκαταλείψουν. «Ο φασισμός πήρε την εξουσία στην Κίνα!», ουρλιάζει μια γυναίκα. «Θέλουν να μας σφάζουν όλους!»

Κυριακή, ώρα 2.00. Τιεν Ανμέν

● Τώρα επικρατούν οι κρότοι των αυτόματων όπλων στην πλατεία. Έρχονται απ' όλες τις πλευρές. Τα μεγάφωνα των φοιτητών αρχίζουν να μεταδίδουν τον αριθμό των θυμάτων. Υπάρχουν περισσότεροι από δεκατρείς νεκροί και διακόσιοι τραυματίες, τουλάχιστον στο Σιντιάν. Τρεις νεκροί στο Γιανγκ Ουομενί, κι ο ένας είναι στρατιώτης που τον συνέλαψε ένα θωρακισμένο. Αναγγέλλουν πάνω από είκοσι νεκρούς στο Γιονγκντινγκμέν. Τρεις νεκροί υπάρχουν ήδη και στην πλατεία, όπου εισχωρούν τα στρατεύματα από τα δυτικά, πίσω από μια ζώνη δεκάδων θωρακισμένων και μέσα σ' ένα σύννεφο από δακρυγόνα πυροβολώντας αδιάκοπα. Οι πληγωμένοι πέφτουν, χτυπημένοι οι περισσότεροι στα πόδια από

τις σφαίρες. «Είναι παλιάνθρωποι, το παρατήρησαν αυτή τη φορά. Είναι το τέλος του κομμουνιστικού κόμματος στην Κίνα», λέει ένας γέρος με γυαλιά. «Ποιος θα δεχτεί να δουλέψει μετά απ' αυτά;»

Τρία στρατιωτικά καμιόνια φλέγονται. Η επιχείρηση παίρνει πλέον τη μορφή σφαγής. Οι πρώτες οδίδες πέφτουν πάνω στην πλατεία, αλλά ο πληθυσμός εξακολουθεί να αντιστέκεται. Πάνω σε δυο λεωφορεία έχει πάρει θέση μια δεκάδα δεκαοχτάρρης καμικάζι, και στρέφονται εναντίον του στρατιωτικού σώματος που προωθείται στην πλατεία. Το ένα λεωφορείο τινάζεται στον αέρα μαζί με τους επιβάτες του. «Η πλατεία Τιεν Ανμέν είναι το σύμβολο της νέας Κίνας», φωνάζουν τα κρατικά μεγάφωνα μέσα στον ορμητικό των εκρήξεων και των πυροβολισμών. «Η καρδιά της πατρίδας μας». Αυτός ο ματωμένος χώρος γίνεται το σύμβολο μιας νέας τραγωδίας του κομμουνισμού, μετά τη Βουδαπέστη και την Πράγα.

Τα κρατικά μεγάφωνα αναγγέλλουν ότι έχει δοθεί εντολή στο στρατό να εκκαθαρίσει άμεσα την Τιεν Ανμέν, και καλούν τους φοιτητές να «συνεργαστούν» με τους στρατιώτες. Οι διαδηλωτές πέφτουν στο έδαφος για να αποφύγουν το γόζωμα των αυτόματων, αλλά βρίσκονται συνεχώς άνθρωποι που σηκώνονται και επιτίθενται στις γραμμές του στρατού. Ένας άντρας με ματωμένο κεφάλι πέφτει αναισθητός. Ένας άλλος, λίγα μέτρα πιο πέρα, έχει σπασμένο πόδι από σφαίρα...

Κυριακή, ώρα 3.00, Τιεν Ανμέν

● «Το Πεκίνο είναι σήμερα το θέατρο μιας απεπαναστατικής εξέγερσης», ξερνάνε τα μεγάφωνα, μέσα στις σειρήνες των ασθενοφόρων που δεν επαρκούν πλέον να μεταφέρουν τους νεκρούς και τους πληγωμένους. «Αυτή η εξέγερση στόχο είχε να ανατρέπει με πραξικόπημα το σοσιαλιστικό σύστημα. Όμως ο στρατός την συνέτριψε και προστατέψατε την ασφάλεια του λαού. Φύγετε αμέσως, αλλιώς δεν εγγυόμαστε για τίποτα». Τώρα ο στρατός καταλαμβάνει το βόρειο τμήμα της πλατείας κάτω απ' τα τείχη της Απαγορευμένης πόλης. Τα μυδράλλια των θωρακισμένων στρέφουν τις κάννες τους στις πέντε χιλιάδες φοιτητές που είναι μαζεμένοι γύρω από το μνημείο. Χιλιάδες λαού τρέχουν κάτω από μια βροχή δακρυγόνων προς τα ανατολικά, πάνω στη λεωφόρο Σανγκάν, φωνάζοντας: «Γενική απεργία! Γενική απεργία!»

Πάνω στην πλατεία, μέσα στη σκηνή της Σχολής Μηχανικών του Πανεπιστημίου Κινγκχουά, τρεις φοιτητές εικοσιπεννών χρονών, με τη λευκή κορδέλα στα μαλλιά περιμένουν ψυχραιμοί την «εκκαθάριση». «Περιμένουμε τις εντολές της αυτόνομης ένωσης. Δεν θα χρησιμοποιήσουμε βία, για να αποφύγουμε άσκοπες απώλειες. Αλλά δεν θα αποκηρύσουμε τη δημοκρατία χωρίς θυσιές... Αν φύγουμε από δω θα συνεχίσουμε τον αγώνα μας. Θα πληροφορήσουμε την Κίνα για όσα συνέβησαν σήμερα». Το μεγάλο των φοιτητών μεταδίδει όλο και πιο αγωνιώδεις πληροφορίες: «Η λεωφόρος Σανγκάν είναι γεμάτη πτώματα». Η φωνή του Χου Νιελζάν, τον ποπ σταρ που συμμετέχει στην απεργία πείνας απευθύνεται στους στρατιώτες: «Σας καλώ να σταματήσετε τις θιαυότητες. Χύθηκε ήδη πολύ αίμα. Είμαστε άσπλοι, μην πυροβολείτε! Στείλτε αμέσως κάποιον να διαπραγματευτούμε, θα ζητήσουμε στους φοιτητές να εκκένωσουν την πλατεία...»

Κυριακή, ώρα 4.00. Τιεν Ανμέν

● Οι μεγάλοι προβολείς που φωτίζουν την πλατεία ξαφνικά σβήνουν. «Είναι όπως πριν από την επίθεση τον Απρίλη του 1976», παρατηρεί ένας καθηγητής. «Δε θ' αργήσουν...» «Αυτή είναι η σημερινή Κίνα» ουρλιάζει μια φοιτήτρια δείχνοντας τα θωρακισμένα. «Τι θα κάνει ο κόσμος για όλα αυτά; Τίποτα;» Η *Διεθνή* ακούγεται από τα

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΥΡΟΒΟΛΕΙ

Με κοκτέιλ μολότοφ επιτίθενται στα θωρακισμένα.

Τα πτώματα στοιβάζονται στα νοσοκομεία. Πολλά θα καούν ή θα εξοφανιστούν απ' το στρατό.

•Αναζητείται ο Ντένγκ Σιαοπίνγκ, 85 χρόνων, γεννημένος στην επαρχία Σιτσουάν. Φανατικός του μπριτζ. Απολέσθη. Εκατομμύρια πολιτών και καθηγητών αυτής της χώρας επιθυμούν ειλικρινή διάλογο μαζί του. Υπογραφή: οι πολίτες της Κίνας.

(Ντατζμπάο στην Τιεν Ανμέν, El Pais, 20/5/89)

•Ντενγκ Σιαοπίνγκ, γύρνα πίσω στο Σιτσουάν.
•Άντε να κυνηγάς γάιους
να παίζεις μπριτζ
ή να κάνεις διακοπές για πάντα.

•Ντενγκ Σιαοπίνγκ, είσαι 80 χρόνων
αλλά το μυαλό σου δε λειτουργεί.

•Προσωπική διεύθυνση, συλλογικό λάθος,
αθλιότητα για όλη τη χώρα.

•Ντενγκ, 85 χρόνων. Γκορμπασόφ 58.
(Πανώ διαδηλωτών, 17 και 18 Μάη).

•Στη σημερινή Κίνα δε χρειάζομαστε σοφούς αυτοκράτορες. Ένα αυταρχικό καθεστώς είναι τραγωδία για μας. Αυτό που χρειάζεται είναι να προωθήσουμε την κοινωνική ανάπτυξη, να εγκαθιδρύσουμε μηχανισμούς δικαιοσύνης και να επιτρέψουμε τις πολιτικές ελευθερίες.

Δε θέλουμε να εξαρτιόμαστε από έναν αυτοκράτορα ή από ένα θεό.
Θα δημιουργήσουμε έναν καινούριο κόσμο με τα ίδια μας τα χέρια.
Μαθητές της Παιδαγωγικής Ακαδημίας του Πεκίνου.

(Ντατζμπάο κοντά στο Μνημείο των Ηρώων, El Pais 20/5/89)

•Κάτω οι διεφθαρμένοι υπάλληλοι.

•Κάτω η οικογενειοκρατία.

•Ανοίξη του Πεκίνου: εξοστρακίστε τη φεουδαρχική δικτατορία.

•Κίνα 1989: απ' τη δικτατορία στη δημοκρατία.

στόματα των φοιτητών που τα όνειρά τους για δημοκρατία μεταβάλλονται σε εφιάλτη. «Για μας, αυτό το τραγούδι έχει κάποια σημασία», μας εξηγεί ένας διαδηλωτής. Μια απειλοποιημένη κραυγή υψώνεται πάνω από τις εκρήξεις και τους πυροβολισμούς: «Κινέζοι σηκωθείτε!».

Οι μαρτυρίες για τη σφαγή πολλαπλασιάζονται. Ένας λέει ότι είδε δέκα πτώματα στο δρόμο, ανάμεσα στο Γιονγκντινγκμέν και την Τιεν Ανμέν. Ένας άλλος είδε τριάντα στο νοσοκομείο Φουζίνγκμέν. Ο θάνατος όμως θα λυπηθεί τους περισσότερους φοιτητές της Τιεν Ανμέν. Οι ηγέτες τους καλούν να εκκενώσουν την πλατεία. «Είσαστε η καρδιά της Κίνας. Μην αφήσετε να σας σκοτώσουν για το τίποτα!». Αόρατα μεγάφωνα του στρατού ανακοινώνουν ότι συμφωνήθηκε να επιτρέψουν στους φοιτητές να αποχωρήσουν πριν την επίθεση. «Καλούμε το λαό του Πεκίνου να ηρεμήσει. Κάνετε ήδη πολλές θυσίες», απαντούν οι εκπρόσωποι των φοιτητών.

**Κυριακή, ώρα 5.00.
Τιεν Ανμέν**

● Οι προβολείς ξαναβάνουν. Μέσα στο κίτρινο φως και το σύννεφο

των δακρυγόνων, το πρώτο τμήμα των φοιτητών αποχωρεί προς τα νοτιοδυτικά της πλατείας. Επικεφαλής είναι οι κόκκινες σημαίες με το έμβλημα κάθε πανεπιστημίου. Οι τελευταίοι οπαδοί τους χειροκροτούν. Κανείς δεν ντρέπεται να κλάψει αυτή τη στιγμή. «Θα επιστρέψουμε», φωνάζουν οι φοιτητές, ενώ μια βροχή δακρυγόνων σκεπάζει την οπισθοφυλακή αυτής της συντεταγμένης υποχώρησης.

Μακριά, μέσα στο νέφος των αερίων που σκεπάζουν τη «Θεά της Δημοκρατίας», οι ανυπότακτοι, μερικές εκατοντάδες, εργάτες οι πιο πολλοί, εξακολουθούν να αντιστέκονται στα στρατεύματα που προχωρούν στην πλατεία. Προηγούνται τα θωρακισμένα που κάνουν την πλατεία να τρέμει σαν από σεισμό. «Δεν θα γονατίσουμε μπροστά σ' αυτά τα σκυλιά!», φωνάζει ένας τους. Αυτοί έχουν επιλέξει ήδη το δρόμο της θυσίας. Τα τελευταία ασθενοφόρα, με τις σειρήνες να ουρλιάζουν, εξαφανίζονται από μια μικρή πάροδο, τη μόνη ανοιχτή είσοδο της πλατείας. Ενώ τρία θωρακισμένα προχωρούν απειλητικά, ένας άντρας, μόνος του στο κέντρο ουρλιάζει: «Να θυμάστε κάτοικοι του Πεκίνου αυτή τη μέρα που θριάμβευσε ο φασισμός!».

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Ο Ντενγκ

Το ντουκουμέντο που ακολουθεί μοιράστηκε στα ηγετικά στελέχη του κόμματος και της κυβέρνησης κατά τις αρχές Μαΐου. Στη συνέχεια έγινε γνωστό στους φοιτητές και κυκλοφόρησε στο Πεκίνο. Ο τύπος του Χονγκ Κονγκ το δημοσίευσε στα τέλη Μαΐου.

Το πρωί της 25ης Απριλίου 1989, ο πρωθυπουργός Λι Πενγκ και ο πρόεδρος Γιανγκ Σανγκούν επισκέφθηκαν τον Ντενγκ Σιαοπίνγκ για να τον ενημερώσουν για την κατάσταση στο Πεκίνο. Η κομματική επιτροπή της πρωτεύουσας είχε ζητήσει από την κεντρική επιτροπή την άδεια να κινητοποιήσει τις μάζες για να νικήσει τους αντιπάλους της, δηλαδή τους υποκινητές του φοιτητικού κινήματος.

Ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ δήλωσε: «Δεν πρόκειται για συνηθισμένο φοιτητικό κίνημα, αλλά για ανταρσία. Η θέση μας πρέπει να είναι καθαρή. Πρέπει να πάρουμε αποτελεσματικά μέτρα για να θέσουμε ένα τέλος σ' αυτή την αναταραχή. Δεν μπορούμε να τους αφήσουμε να κάνουν ό,τι θέλουν. Άτομα επηρεασμένα από τα φιλελεύθερα στοιχεία στη Γιουγκοσλαβία, στην Πολωνία, στην Ουγγαρία και στην ΕΣΣΔ κινητοποιούνται επίσης. Ο στόχος τους είναι να ανατρέψουν το κομμουνιστικό κόμμα και να συντριψουν το μέλλον του έθνους. Οφείλουμε να αντιδράσουμε γρήγορα (...) χωρίς να φοβηθούμε τις κριτικές ούτε τις αντιδράσεις στο εξωτερικό. Μόνον αν η Κίνα αναπτυχθεί

ΣΤΑ ΤΥΦΛΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΠΛΗΘΟΣ

Με αυτοσχέδια ασθενοφόρα προσπαθούν να απομακρύνουν τους συντρόφους τους κινδυνεύουν ακόμα και νεκροί.

σχεδιάζει τη σφαγή

(...) θα τη σέβονται πραγματικά (...)

• Οι τέσσερις αρχές είναι απαραίτητες (διευθυντικός ρόλος του κόμματος, δικτατορία του προλεταριάτου, σοσιαλιστικό σύστημα, αποδοχή του μαρξισμού λενινισμού και της σκέψης Μάο Τσετούνγκ, σ.τ.μ.). Το λάθος του Χου Γαομπάνγκ ήταν ότι υπήρξε αδύναμος και ότι υποχώρησε. Δεν πάλεψε πραγματικά ενάντια στον αστικό φιλελευθερισμό. Στα τέλη του 1986, η κάθαρση από την πνευματική μόλυνση διήρκεσε μόνο είκοσι ημέρες. Αν είχαμε δράσει εκείνη την εποχή, το φρόνημα του πληθυσμού δεν θα είχε φτάσει στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα (...). Πρέπει να εφαρμόσουμε τη δημοκρατική δικτατορία του λαού. Φυσικά πρέπει να τη χρησιμοποιήσουμε κατάλληλα και να ελαχιστοποιήσουμε την καταστολή (...).

• Οι εργάτες είναι σταθεροί (...) Στις επαρχίες δεν υπάρχουν προβλήματα (...) Το Πεκίνο πρέπει να το μάθει. Αυτή η ανταρσία δεν είναι παρά μια προσχεδιασμένη συνωμοσία που σκοπεύει να μετατρέψει μια Κίνα με λαμπρό μέλλον σε μια Κίνα χωρίς ελπίδα (...). Μπορούμε να κάνουμε διάλογο, αλλά δεν μπορούμε να ανεχθούμε σφαλερές συμπεριφορές. Αν αγνοούσαμε το πρόβλημα, δεν θα καταφέραμε παρά να συνδαυλίσουμε τη φωτιά. Πρέπει να κάνουμε ό, τι περνά από το χέρι μας για να αποφύγουμε να χυθεί αίμα. Στη Γεωργία, οι Σοβιετικοί έκαναν παραχωρήσεις, αλλά αυτό δεν έλυσε

κανένα πρόβλημα. Η αναταραχή έφτασε στη Μόσχα και στο τέλος αναγκάστηκαν να τους συλλάβουν (...).

• Η αναταραχή έχει αυτή τη στιγμή εθνικές διαστάσεις και δεν πρέπει να την υποτιμήσουμε. Πρέπει να δώσουμε στη δημοσιότητα ένα ανιστηρό κείμενο και να εφαρμόσουμε το νόμο. Είναι ντροπή που χάσαμε χρόνο. Οι φοιτητές επικαλούνται τα συνταγματικά τους δικαιώματα και τη δημοκρατική τους ελευθερία για να μας παραλύσουν (...). Πρέπει να προετοιμαστούμε για μια πάλη εθνικής κλίμακας και να συντριψουμε χωρίς αδυναμία αυτή την αναταραχή. Αλλιώς θα τελειώσουν για πάντα οι ήρεμες ημέρες. Είπα στον Μπους: "Αν η Κίνα επέτρεπε μεγάλες διαδηλώσεις, πώς θα μπορούσαμε τότε να μιλήσουμε για σταθερότητα;" Και χωρίς σταθερότητα δεν μπορούμε να επιτύχουμε τίποτε (...).

• Αυτή στη στιγμή υπάρχουν άτομα που δρουν όπως ακριβώς οι αντάρτες της πολιτιστικής επανάστασης. Δεν θα σταματήσουν παρά μόνο όταν επικρατήσει το χάος (...). Υπάρχουν 60000 φοιτητές που απεργούν, αλλά και 100000 που δεν απεργούν. Οφείλουμε να προστατεύσουμε αυτούς τους τελευταίους (...). Τα εργατικά και αγροτικά στελέχη είναι μαζί μας (...). Και έχουμε εκατομμύρια στρατιώτες. Τι έχουμε να φοβηθούμε; (...) Αν κινητοποιούνται αποκλειστικά και μόνον οι φοιτητές, δεν είναι σοβαρό. Το βασί-

κό είναι να μη κινητοποιήσουν την κοινωνία στο σύνολό της (...).

• Ο Χου Γαομπάνγκ έκανε πολλά καλά πράγματα. Πάλεψε για παράδειγμα για τη μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της κοινωνίας μας. Ήταν όμως αδύνατος απέναντι στον αστικό φιλελευθερισμό και η στάση του στο ζήτημα της οικονομίας δεν ήταν σωστή. Οι διψήφιοι ρυθμοί ανάπτυξης δεν μπορεί παρά να προκαλέσουν πληθωρισμό. Πολλοί τον επαινούν, τώρα που είναι νεκρός. Ορισμένοι μάλιστα θέλουν να τον θεωρήσουν μεγάλο μαρξιστή, αλλά δεν το αξίζει. Κανείς από εμάς δεν αξίζει αυτόν τον χαρακτηρισμό. Όταν πεθάνω, δεν θέλω να το πουν ούτε για μένα (...).

• Πρέπει να θάλουμε το μαχαίρι μέχρι το κόκκαλο (...). Οι παραχωρήσεις που έγιναν στην Πολωνία οδήγησαν σε άλλες παραχωρήσεις και σε όλο και περισσότερες φασαρίες. Η αντιπολίτευση είναι πλέον πολύ ισχυρή (...). Η κεντρική επιτροπή πρέπει να συγκροτήσει δύο ομάδες εργασίας. Η μία πρέπει να ασχοληθεί με την οικοδόμηση της οικονομίας, η άλλη με την πάλη κατά της αστάθειας. Η κύρια έμφαση πρέπει να δοθεί στην οικονομική οικοδόμηση. Δεν μπορούμε να αφιερώσουμε πολύ κόσμο στο δεύτερο στόχο, αλλά βραχυπρόθεσμα θα χρειαστεί οπωσδήποτε να το κάνουμε (...).

(25 Απριλίου)

Κυριακή, ώρα 6.00. Τιεν Ανμέν

● Ένα τελευταίο βλέμμα στην πλατεία που τη φωτίζει το χάραμα. Η τραγωδία δεν έχει ακόμα τελειώσει. Εφτά φοιτητές παρασύρονται από ένα θωρακισμένο. Στις παρόδους της πλατείας η αστυνομία με κράνη και ρόπαλα κυνηγά τους διαδηλωτές που τρέχουν να σωθούν. «Αρκετά περιμέναμε», φωνάζει ένας αστυνομικός. Στη λεωφόρο Σανγκάν περνάνε αδιάκοπα σειρές θωρακισμένα και καμινία γεμάτα στρατό από τα δυτικά. Μια ολόκληρη μηχανοκίνητη μεραρχία με είκοσι χιλιάδες άντρες εισβάλλει στο Πεκίνο. Καταιγισμός πυρών πάνω σε κάθε τι που κινείται. Κανείς δεν μπορεί να διασχίσει την πλατιά λεωφόρο με τα καιόμενα λεωφορεία, παρά μόνο αν αποφασίσει να κάνει μια κούρσα θανάτου.

• Ακόμα και το 1949, όταν οι κομμουνιστές νίκησαν το Κουόμιντανγκ, δεν έγιναν μάχες μέσα στο Πεκίνο», θυμάται ένας ηλικιωμένος διανοούμενος. Τα ελικόπτερα πετούν πάνω από την πόλη, ενώ ο πληθυσμός διακινδυνεύει να ξεμυτίσει εδώ κι εκεί. Στον δεύτερο περι-

φερειακό χιλιάδες κάτοικοι εξακολουθούν να περιτριγυρίζουν ένα κονβόι από στρατιωτικά καμινία που δεν έχουν ακόμα κινηθεί, και επιχειρούν να συνομιλήσουν με τους αξιωματικούς που φαίνεται να τα 'χουν κι αυτοί χαμένα. «Η Κίνα έπεσε στα χέρια τρελών», οδύρεται ένας νέος καθηγητής.

Κυριακή μεσημέρι

● Ράδιο-Πεκίνο στα αγγλικά. «Υπάρχουν χιλιάδες νεκροί», αποκάλυπτε ο παρουσιαστής. «Ο στρατός πυροβολούσε στα τυφλά πάνω στο ανυπεράσπιστο πλήθος». Λίγες ώρες αργότερα ο παρουσιαστής θα αντικατασταθεί... «Συντριψαμε την αντιεπαναστατική ανταρσία», αναγγέλλει μια επίσημη ανακοίνωση που τη διαβάζει στην τηλεόραση μια παρουσιάστρια χωρίς πρόσωπο... Σύμφωνα μ' αυτήν, τραυματίστηκαν χίλιοι στρατιώτες.

Κυριακή, ώρα 15.15

● Οι τριακόσιοι στρατιώτες που φράζουν το πέρασμα προς την πλατεία Τιεν Ανμέν ανοίγουν πυρ προς το πλήθος που τους απηφά και βαδίζει στη λεωφόρο Σανγκάν φωνά-

ΚΑΤΑΙΓΙΣΜΟΣ ΠΥΡΩΝ ΣΕ

• Όλα αυτά τα 70 χρόνια, είμασταν σαν ένα φάντασμα που προσπαθεί να ρίξει ένα τοίχο. Επιστρέψαμε στο σημείο εκκίνησης... στη διεφθαρμένη φεουδαρχία και τη συνθηκολόγηση στους ξένους. Ντροπή!-
(Νταζιμνάνο, 5/5/89)

ΣΑΝΓΚΑΗ - συνθήματα των πανώ

• Υποστηρίζουμε τους φοιτητές του Πεκίνου.
• Ελευθεροτυπία.
• Κάτω οι διεφθαρμένοι γραφειοκράτες.
• Φύγε Ντενγκ Σιαοπινγκ.
• Ως εδώ με το Ντενγκ Σιαοπινγκ.
Μ' αυτόν, οι κινέζοι δεν έχουμε καμιά πιθανότητα να γίνουν πλούσιοι και ισχυροί.

• Λι Πενγκ, πάρε χάπια για την ανικανότητα.
• Η εργατική τάξη είναι τα μετώπισθεν του φοιτητικού κινήματος.
• Υποστηρίζουμε το μαρτύριο των φοιτητών μας.
• Εσείς είσατε οι ήρωες.
• Η νίκη είναι εξασφαλισμένη.
• Αγώνας μέχρι το θάνατο.
(Συνθήματα των πανώ, 17/5/89)

Απελπισμένη σύγκρουση με τα θωρακισμένα

ΚΑΘΕ ΤΙ ΠΟΥ ΚΙΝΕΙΤΑΙ

ζοντας «Κάτω ο Λι Πενγκ». Πανικός. Καμιά δεκαριά διαδηλωτές γαζώνονται απ' τις σφαίρες και πέφτουν. Τουλάχιστον δύο απ' αυτούς είναι νεκροί. Οι τραυματίες μεταφέρονται με τρίκυκλα ποδήλατα ενώ ο στρατός εξακολουθεί να πυροβολεί. Δύο νέοι εργάτες που επιχειρήσαν να περιμαζέψουν τους τραυματίες γαζώθηκαν από νέες ομβροντίες. Ένα κορίτσι με κόκκινο πουκάμισο που γλύνωσε σαν από θαύμα, δέχεται τα χτυπήματα των κρανοφόρων στρατιωτών. Με τους υποκόπανους των όπλων τους συνθλίβουν το κρανίο της. «Είμαι στέλεχος του κόμματος», μορφαίνει κάποιος μέσα στο πλήθος. «Το κομμουνιστικό κόμμα είναι χειρότερο από το Κουόμιντανγκ και τους γαπωνέζους στο δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο». Μ' έναν αναπητήρα βάζει φωτιά στην κομματική του κάρτα.

Κυριακή, ώρα 16.00

● Στη συνοικία Τσον Γκουενγμέν, δυο χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πλατείας Τιεν Ανγμέν. Ένα κονδοί θωρακισμένα, προερχόμενο από τα νότια της πρωτεύουσας, ξεπροβάλλει στο σταυροδρόμι πυροβολώντας κάθε τι που κινείται. Ο στόχος τους είναι να αποκαθλώσουν το πτώμα ενός στρατιώτη που κρεμάστηκε σε μια πεζογέφυρα και στη συνέχεια κάηκε. Το πτώμα, που καπνίζει ακόμα, τοποθετείται πάνω σ' ένα θωρακισμένο και το κονδοί επιστρέφει. Την ίδια ώρα, στο άλλο άκρο του Πεκίνου, στο Γκονγκ Ζουφέν, όπου καταστράφηκαν σαράντα επτά θωρακισμένα από τα κοκτέιλ μολότοφ, ο πληθυσμός επιχειρεί να αποσπάσει τα μυδράλλια. Με τρίκυκλα και

με ποδήλατα τα μεταφέρουν σε άγνωστο προορισμό.

Κυριακή, ώρα 19.00

● Στην τηλεόραση, ο σπήκερ διαβάζει ένα «επείγον» τηλεσίγγραφο του γενικού στρατηγείου για την επιβολή του στρατιωτικού νόμου. «1. Όλα τα όπλα και ο εξοπλισμός που αφαιρέθηκε από το στρατό πρέπει να επιστραφούν. 2. Οι στρατιώτες και οι αστυνομικοί πρέπει να αφεθούν αμέσως ελεύθεροι. 3. Οι επιθέσεις και οι εμπρησμοί των στρατιωτικών οχημάτων πρέπει να σταματήσουν. Όποιος παραβιάσει αυτές τις εντολές θα τιμωρηθεί αυστηρά».

Κυριακή, ώρα 20.10

● Μπροστά στην πύλη Κιανγμέν, στη νότια πτέρυγα της πλατείας Τιεν Ανγμέν, δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτών αφηφούν τους στρατιώτες που ανοίγουν πυρ με τα αυτόματα. Καμιά δεκαριά σωριάζονται. Και πάλι τα τρίκυκλα και τα ασθενοφόρα του δήμου μεταφέρουν τους νεκρούς και τους τραυματίες.

Κυριακή, ώρα 20.30

● Στη λεωφόρο Σανγκάν, οι στρατιώτες που κυκλώνουν την Τιεν Ανγμέν πυροβολούν ξαφνικά. Το πλήθος τρέχει προς κάθε κατεύθυνση. Καμιά εικοσαριά πέφτουν μέσα σε μεγάλες λίμνες αίματος. Ένας δυτικός σαρανιάρης που κρυβόταν πίσω από μια μπουλντόζα λαβώνεται στο στήθος και στο πόδι. Το πλήθος ξαφνιάζεται: «Πυροβολούν

ακόμα και τους ξένους». Την τελευταία νύχτα τραυματίστηκαν από σφαίρες πολλοί ξένοι δημοσιογράφοι, φωτογράφοι και τουρίστες.

Κυριακή, ώρα 20.45

● Στο ξενοδοχείο Σιέχε εκατοντάδες τραυματίες συνωστίζονται στους διαδρόμους, στις σκάλες, πλημμυρίζοντας αίμα όλους τους ορόφους. Οι πιο βαριά δέχονται τις συνεχείς περιποιήσεις του προσωπικού. Οι νοσοκόμες κλαίνε, ενώ τους επιδένουν τα τραύματα. Γίνεται αναγκαστική επιλογή: είναι ανώφελο γι' αυτόν (μία σφαίρα έχει τρυπήσει το λαιμό του· του μένει μόνο μισή ώρα ζωής). Ο επικεφαλής γιατρός δηλώνει ότι μέτρησε εκεί πεντακόσιους νεκρούς, και τους υπολογίζει σε πολλές χιλιάδες συνολικά, και τουλάχιστον δέκα χιλιάδες τραυματίες. Είναι πεπεισμένος ότι ο στρατός δε θα αργήσει να περικυκλώσει το νοσοκομείο καθώς και όλα τα νοσοκομεία της πρωτεύουσας. Κάνει λεπτομερή απολογισμό: «Το Σάββατο πριν τα μεσάνυχτα οι περισσότεροι που μας έφερναν ήταν αστυνομικοί μεταφερόμενοι από φοιτητές. Μια σωρεία τραυματισμένων έφτασε ανάμεσα στις 12 και τις 1. Ο πρώτος ήταν ένας δεκαεξάχρονος νέος χτυπημένος με μια σφαίρα στη μύτη. Οι μισοί απ' αυτούς που μας έφεραν ήταν ήδη νεκροί, περίπου τριάντα. Μετά τις 5 το πρωί οι νεκροί αυξήθηκαν δραματικά: όλοι είχαν μια σφαίρα ανάμεσα στα μάτια, ή στην καρδιά. Είχαν πυροβοληθεί καθώς φαίνεται από ειδικευμένους σκοπευτές». Επιβεβαιώνει ότι οι στρατιώτες πυροβόλησαν πάνω σε ένα ασθενοφόρο και σκότω-

σαν ένα γιατρό και μια νοσοκόμα. Πολλοί νεκροί και τραυματίες παρσύρθηκαν από τις ερπύστριες των τανκς. Κάποιοι εσωτερικοί γιατροί είδαν έναν στρατιωτικό γιατρό που προσπαθούσε να σταματήσει την αιματοχυσία.

Κυριακή, ώρα 21.15

● Πενήντα στρατιωτικά καμiónα παρατάσσονται μπροστά στη συνοικία των πρεσβειών και πυροβολούν πάνω στο πλήθος που προσπαθεί να πλησιάσει. Οι δημοσιογράφοι, οι κάτοικοι και οι ξένοι διπλωμάτες προτιμούν να σβύσουν τα φώτα των διαμερισμάτων τους.

Κυριακή, ώρα 21.30

● Τα τανκς περικυκλώνουν το Πανεπιστήμιο του Λαού στα βορειοανατολικά. Οι φοιτητές που βρίσκονται οχυρωμένοι μέσα στο πανεπιστήμιο έχουν κυριεύσει δυο θωρακισμένα οχήματα μεταφοράς στρατού, μαζί με τα αυτόματα όπλα και τα βαριά οπλοπολυβόλα. Τουλάχιστον τριάντα στρατιώτες έχουν ενωθεί με τους φοιτητές.

Δευτέρα, ώρα 3.00

● Πενηνταπέντε τανκς και καμiónια καταλαμβάνουν την πλατεία Τιεν Ανγμέν.

(Από τη Libération, 5.6, κείμενο των απεσταμένων: Romain FRANKLIN, Patrick SABATIER, Patricia ZHOU)

Ο Τρόμος πάνω

ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΚΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Απ' το απόγευμα του «ματωμένου Σαββάτου», μέχρι το βράδυ της Τρίτης, 6 Ιουνίου, οι 40.000 στρατιώτες της 27ης Στρατιάς ελέγχουν μονάχα στα στρατηγικά σημεία του Πεκίνου, καθώς και τα νευραλγικά κέντρα του κρατικού μηχανισμού: κεντρικές οδικές αρτηρίες, είσοδος του Ζόνγκ Ναγκάι, Τιεν Ανμέν, κτίρια του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Το υπόλοιπο της πρωτεύουσας, ανήκει στο λαό της.

Λαό σοκαρισμένο απ' την έκταση και τη διαισθητική της σφαγής του Σαββατοκύριακου. Λαό εξοργισμένο. Αποφασισμένο ν' αντισταθεί: «Είναι ένας στρατός κατοχής. Θα τους πολεμήσουμε, όπως πολεμήσαμε τους γιαπωνέζους». Μικροομάδες διαδηλωτών θα συνεχίσουν επί μερες τις επιθέσεις αυτοκτονίας ενάντια στις μονάδες του στρατού. Πέτρες και τούβλα εναντίον αρμάτων μάχης. Και μολότοφ - τις περισσότερες φορές δίχως αποτέλεσμα.

Μερικά θωρακισμένα και καμiónια του στρατού, άλλοτε απομονωμένα απ' τους διαδηλωτές κι άλλοτε, συχνότερα, εγκαταλειμμένα από τα πληρώματά τους λόγω θλάθης, πυρπολούνται. Οι στρατιώτες που πέφτουν στα χέρια του αγριεμένου πλήθους ξυλοκοπούνται μέχρι θανάτου και στη συνέχεια τα πτώματά τους περιλούζονται με βενζίνη και καίγονται. Λίγο πιο πέρα από το δυτικό άκρο της Πλατείας της Ουράνιας Γαλήνης, τα απομεινάρια του πυρπολημένου πτώματος ενός στρατιώτη κρέμονται απ' το κουφάρι ενός επίσης πυρπολημένου λεωφορείου. Δίπλα του, ένα σύνθημα: «Ο λαός θα νικήσει». Οι αρχές του στρατιωτικού νόμου θα κάνουν εκτεταμένη χρήση αυτών των σκηνών λαϊκής αντιβίας.

«Η τηλεόραση», αναφέρει στις 8 Ιουνίου ο ανταποκριτής της γαλλικής Libération «δεν παύει να προβάλλει ταινίες πάνω στις μέρες της 3ης και 4ης Ιουνίου. Προσεκτικά μονταρισμένες, δείχνουν εντυπωσιακές εικόνες από πλήθη που καθυποτάσσονται φάλαγγες θωρακισμένων και καμιονιών και τις καταστρέφουν δίχως οι στρατιώτες να αντισταθούν. Άλλες σκηνές δείχνουν διαίαις επιθέσεις να εξαπολύονται εναντίον στρατιωτικών οχημάτων, ή διαίαιτες κατά των στρατιωτών. Αυτά αποδεικνύει τη σοβαρότητα της αντεπαναστατικής εξέγερσης που πολεμάμε» λέει το σχόλιο, που υπογραμμίζει ότι οι στρατιώτες δεν άνοιξαν πυρ εναντίον του πλήθους παρά μόνο από απελπισία.

Αυτές οι ταινίες, ωστόσο, κείνουν να δώσουν πίστη στην εκτίμηση πολλών κινέζων, σύμφωνα με την

οποία το δράμα της 3ης και 4ης Ιουνίου δεν ήταν παρά μια τεράστια προδοτικότητα. Μια «πυρκαγιά του Ράιχσταγ» σε κινέζικη εκδοχή, προορισμένη να δικαιολογήσει την αιματηρή καταστολή του δημοκρατικού κινήματος και την κατάληψη της εξουσίας απ' τη στρατιωτική φράξια του Γιαν Σανγκούν και τη συντηρητική φράξια του Κόμματος, της οποίας ο Λι Πενγκ είναι η θιρίνα. Δυσκολευόμαστε, όντως, να δεχτούμε την εξήγηση ότι δεκάδες επίσημοι κινηματογραφιστές βρέθηκαν σχεδόν κατά τύχη ακριβώς στους τόπους αυτών των επεισοδίων, που παρέμειναν μεμονωμένα, και κατά τη διάρκεια των οποίων ο στρατός εγκατέλεψε περιέργα στα χέρια των διαδηλωτών, δίχως αντίσταση, θωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού και φορτηγά γεμάτα όπλα...

Για να αποδείξει την ύπαρξη συνωμοσίας για την ανατροπή του καθεστώτος, το Γραφείο Λαϊκής Ασφαλείας ανακοινώνει το βράδυ της Τρίτης τα ευρήματα των δυνάμεων της τάξης: στα χέρια των διαδηλωτών βρέθηκαν, και κατασχέθηκαν, 5 περίστροφα, 22 επαναληπτικά τουφέκια, ένα αυτόματο και δυο κάσες πυρομαχικά. Την ίδια στιγμή, αναφέρονται επίσημα 400 τουλάχιστον «εξαφανισμένοι» στρατιώτες. Πολλοί απ' αυτούς έχουν περάσει με την εξέγερση - φυσικά, μαζί με τον οπλισμό τους.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ ΠΟΛΕΜΟ;

Στο μεταξύ, η φημολογία οργιάζει. Η ολοκληρωτική απουσία στα επίσημα ανακοινωθέντα, οποιασδήποτε αναφοράς σε οποιοδήποτε συγκεκριμένο ηγέτη της χώρας (αναφέρονται μονάχα η ΚΕ του κόμματος - η οποία, φυσικά, δεν έχει ποτέ να συνεδριάσει -, τα τρία γενικά τμήματα του στρατού και το «γενικό αρχηγείο του στρατιωτικού νόμου»...) γεννά τις πιο τρελές «ειδήσεις»: ότι ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ είναι νεκρός εδώ και μέρες (έχει να φανεί απ' τη συνάντησή του με τον Γκορμπατσόφ στις 16 Μάη), ότι ο Λι Πενγκ πυροβολήθηκε από εξεγερμένο αξιωματικό, ότι, ότι, ότι... Ο εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου, Μάρλιν Φιτζγουότερ, θα ρίξει λάδι στη φωτιά δηλώνοντας, το βράδυ της Τρίτης, ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ επιχείρησε να επικοινωνήσει με την ηγεσία του Πεκίνου και δε μπόρεσε να μιλήσει παρά μονάχα με δευτερεύοντα στελέχη.

Οι κινήσεις των στρατιωτικών δυνάμεων μέσα στο Πεκίνο ενισχύουν αυτή τη φημολογία. Τη Δευτέρα, πάνω από 150 θωρακισμένα και χιλιόμετρα στρατιώτες ανεβασμένοι σε καμiónια διασχίζουν

επί ώρες το Πεκίνο και καταλήγουν να οχυρώνονται στην Τιεν Ανμέν, έχοντας στραμμένα τα πυροβόλα τους προς όλες τις κατευθύνσεις - επιδείξη δύναμης κάπως υπερβολική, αν ο μόνος αντίπαλος είναι ένας πληθυσμός ήδη μακελεμένος, που δεν έχει ν' αντισταθεί τίποτα άλλο πέρα από πετροπόλεμο.

Οι πληροφορίες για συμπλοκές ανάμεσα σε διαφορετικές μονάδες του στρατού σε διάφορα σημεία της πόλης πολλαπλασιάζονται. Εκτιμήσεις θέλουν την 38η Στρατιά, που έχει την έδρα της στο Πεκίνο και είχε δείξει απροθυμία στην εφαρμογή του στρατιωτικού νόμου μετά τις 20 Μάη, να αντιτίθεται στους «χασάπηδες» της 27ης, που ήρθαν απ' την εσωτερική Μογγολία. Εκρήξεις, κατά πάσα πιθανότητα από πυρά βαρέως πυροβολικού, ακούγονται συχνά στις τρεις πρώτες μέρες μετά τη σφαγή σε διάφορα προάστια.

Το απόγευμα της Τρίτης, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιουν Μου εμφανίζεται στην τηλεόραση, σε συνέντευξη τύπου με κινέζους μόνο δημοσιογράφους. Κάνει τον απολογισμό των ταραχών και περιορίζεται απλά να δηλώσει ότι η φημολογία για θάνατο του Ντενγκ οφείλεται στην «αντεπαναστατική προπαγάνδα».

Την Τετάρτη, τα πράγματα αρχίζουν να ξεκαθαρίζουν. Αμέσως μετά τα μηνύματα υποστήριξης των στρατιωτικών διοικήσεων του Σιντζιάνγκ και της Εσωτερικής Μογγολίας και των δημαρχιών της Σανγκάης και τους Σιτσουάν προς τις δυνάμεις επιβολής του στρατιωτικού νόμου στο Πεκίνο, το ραδιόφωνο μεταδίδει την αποστολή συγχαρητηρίου τηλεγραφήματος του Ανώτατου Δικαστηρίου προς τον Τσιό Σι, μέλος της Μόνιμης Επιτροπής του Π.Γ., υπεύθυνου για τις μυστικές υπηρεσίες. Εκ πρώτης όψεως, φαίνεται ότι οι μυστικές υπηρεσίες, σαν το πιο σκληρό κομμάτι του «σκληρού πυρήνα» του κράτους, αναλαμβάνουν να καλύψουν το κενό εξουσίας και να αποκαταστήσουν την κλονισμένη συνοχή του κρατικού και κομματικού μηχανισμού.

Την επομένη, ο Λι Πενγκ εμφανίζεται στην τηλεόραση, να μιλά σε μια ομάδα στρατιωτών. Όπως πάντα, πατερνλιστής: «Σύντροφοι, σας ευχαριστώ για την επίπονη εργασία σας. Στο όνομα της Κεντρικής Επιτροπής και της κυβέρνησης, σας εκφράζω την ευγνωμοσύνη και τις ευχαριστίες μου. Ελπίζουμε ότι θα συνεχίσετε τις ευγενικές σας προσπάθειες για τη διατήρηση της ασφάλειας στην πρωτεύουσα. Ελπίζω ότι θα συνεχίσετε τον αγώνα για την αποκατάσταση της τάξης και την ομαλοποίηση στην πρωτεύουσα».

Η Παρασκευή, 9 Ιουνίου, είναι η

μέρα των αποκαλυπτηρίων. «Εξαφανισμένος» από τη μέρα της συνάντησής του με τον Γκορμπατσόφ, πριν τρεις εβδομάδες, ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ παραλείπει στην τηλεόραση μπροστά στην παραταγμένη ηγεσία του στρατού. Συνοδευόμενος από τη λεγόμενη «συμμορία των γέρον» (Ουάνγκ Τζεν, Πενγκ Τζεν, Μπο Γκιμπό, Τσεν Υν) και τρία από τα πέντε μέλη της Μόνιμης Επιτροπής του Πολιτικού Γραφείου (Λι Πενγκ, Τσιό Σι, Γιάο Γιλίν - απουσιάζουν οι Ζάο και Χου Τσιλί), συγχάιρει τις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας για την «καταστολή της αντεπαναστατικής ανταρσίας».

«Αυτή η εξέγερση» υποστηρίζει «έφυγε από τον έλεγχο οποιουδήποτε. Ένας πολύ μικρός αριθμός ανθρώπων εξαπέλυσε αυτή την αναταραχή κι αυτή στη συνέχεια μετασχηματίστηκε σε αντεπαναστατική ανταρσία. Αυτοί οι άνθρωποι ήθελαν να ανατρέψουν το κομμουνιστικό κόμμα, το σοσιαλιστικό σύστημα και τη Λαϊκή Δημοκρατία για να εγκαθιδρύσουν στην Κίνα μια καπιταλιστική δημοκρατία... Καταστέλλοντας αυτή την ανταρσία, ο Λαϊκός Στρατός, η Ένοπλη Αστυνομία και η Δημόσια Ασφάλεια επέδειξαν ένα υψηλό επίπεδο συνειδήσης και πέρασαν τη δοκιμασία μ' επιτυχία... Ο στρατός μας είναι άξιος του χαρα-

απ' την Κίνα

ΕΝΑ ΑΝΕΛΕΗΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΚΥΝΗΓΗΤΟ
ΕΞΑΠΟΛΥΕΤΑΙ Σ' ΟΛΗ ΤΗ ΧΩΡΑ

κτηρισμού λαϊκός και της φήμης του ως το μεγάλο χαλύβδινο τείχος του κράτους...

Ταυτόχρονα, φροντίζει να καθησυχάσει όσους (σε Ανατολή και Δύση), είχαν εκφράσει τις «ανησυχίες» τους, ότι οι βασικές επιλογές του μεταρρυθμιστικού καθεστώτος δεν πρόκειται ν' αλλάξουν:

«Πρέπει να συνεχίσουμε σταθερά την προσπάθειά μας στις τέσσερις αρχές, καθώς και στην πολιτική των μεταρρυθμίσεων και του ανοίγματος προς το εξωτερικό, με βασικούς στόχους την οικονομική οικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό. Η βασική πολιτική γραμμή παραμένει απaráλλακτη».

«ΟΜΑΛΟΠΟΙΗΣΗ»

Από το πρωί της Τετάρτης, οι δυνάμεις του στρατού απλώνονται σε ολόκληρο το Πεκίνο. Εκατό πενήντα καμiónια φορτωμένα με 2000 στρατιώτες εγκαταλείπουν την Τιεν Ανμέν για τις ανατολικές συνοικίες της πρωτεύουσας. Καθ' οδόν, πυροβολούν στον αέρα τρομοκρατώντας τους λίγους που τολμούν να ξεπροβάλλουν στις γωνίες των δρόμων.

Η αντίσταση κατά του στρατιωτικού νόμου γίνεται μια παθητική, ή εξατομικεύεται απόλυτα. Πλήθος κόσμου, ανεθασμένα σε ποδήλατα, περνούν αδιάφορα δίπλα στα θωρα-

Η Τσάι Λινγκ (ακυμμένη μπροστά), ο Ουέρ Καϊσί και ο Ουάνγκ Νιαν. Τρεκ από τους ηγέτες των φοιτητών που καταζητούνται.

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Η μαρτυρία της Τσάι Λινγκ

Η Τσάι Λινγκ, ηγετικό στέλεχος του φοιτητικού κινήματος, έστειλε από την παρανομία ένα μαγνητοφωνημένο μήνυμα που μεταδόθηκε στις 10 Ιουνίου από την τηλεόραση του Χονγκ Κονγκ. Στο μήνυμα περιγράφει με έντονο τρόπο τα γεγονότα της 4ης Ιουνίου στο Πεκίνο. Όπως λέει, δεν έχει εικόνα πόσοι άνθρωποι σκοτώθηκαν, αλλά αναφέρει ότι χιλιάδες φοιτητές αποχώρησαν ειρηνικά απ' την πλατεία καθώς εισέβαλαν τα στρατεύματα. «Μερικοί λένε ότι σκοτώθηκαν πάνω από 200 φοιτητές. Άλλοι ανεβάζουν τους νεκρούς σε 4.000 μέσα στην πλατεία. Δεν ξέρω ακόμα τον ακριβή αριθμό». Και προσθέτει: «Όμως οι εργάτες στην πρώτη γραμμή γύρω απ' την πλατεία συμμετείχαν σε αιματηρές συγκρούσεις και όλοι σκοτώθηκαν, τουλάχιστον 20 ή 30 απ' αυτούς».

Στο 30-λεπτο μήνυμά της η Τσάι Λινγκ θυμάται ότι μερικοί εξαντλημένοι φοιτητές κοιμόντουσαν στις σκληρές μέσες στην πλατεία τη στιγμή που εφόρμησαν τα θωρακισμένα και τα τανκς. «Ορισμένοι μέσα στο κίνημα είχαν ψευδαισθήσεις για την κυβέρνηση και το στρατό. Νόμιζαν ότι απλώς θα τους συλλάβουν. Ήταν τόσο κουρασμένοι! Όμως τα τανκς πέρασαν από πάνω τους την ώρα που κοιμόνταν και τους πολτοποιήσαν».

«Οι στρατιώτες πυροβολούσαν όποιον φώναζε κάποιο σύνθημα ή κρατούσε ένα τούβλο».

Η Τσάι διηγείται ότι κατά την αποχώρησή τους από την πλατεία, οι φοιτητές είδαν τα απομεινάρια μιας άλλης μάχης με καμμένα οχήματα, αλλά χωρίς πτώματα μέσα. «Εκ των υστέρων διαπιστώσαμε ότι αυτοί οι φασίστες είχαν πολυβόλα και τανκς για να σκοτώσουν το λαό, και τους ακολουθούσαν άλλοι στρατιώτες που έβαζαν τα πτώματα μέσα στα λεωφορεία». Μερικοί διαδηλωτές που δεν ήταν ακόμα νεκροί πετάχτηκαν κι αυτοί μαζί στο σωρό των πτωμάτων: «Πέθαναν από ασφυξία μέσα σ' αυτά τα οχήματα».

Η Τσάι, που μαζί με τον Ουέρ Καϊσί και τον Ουάνγκ Νιαν είναι ένα από τα τρία ηγετικά στελέχη του κινήματος, πιστεύει ότι η σφαγή μπορεί να οδηγήσει την Κίνα σε μια νέα εποχή, και καλεί τους συμπατριώτες της να εξεγερθούν. «Όσο κι αν είναι σήμερα το σκοτάδι, η αυγή δε θ' αργήσει... θα γεννηθεί μια πραγματική λαϊκή δημοκρατία».

Τους ηγέτες του Πεκίνου τους αποκαλεί «φασίστες» και τους κατηγορεί ότι επιχειρούν να πουλήσουν «τα μεγαλύτερα ψέματα σ' όλο τον κόσμο». Στο τέλος της μαγνητοταινίας η Τσάι Λινγκ προφητεύει ότι το τέλος της κινεζικής κυβέρνησης δεν είναι πολύ μακριά. «Κάτω ο στρατιωτικός νόμος», φωνάζει. «Ζήτω η δημοκρατία».

κισμένα, δίχως να ρίξουν ούτε μια ματιά στους φαντάρους που βρίσκονται πάνω σ' αυτά: οι τελευταίοι θα πρέπει να νιώθουν κυριολεκτικά σαν το ψάρι έξω απ' το νερό του. Αλλού, μεμονωμένοι ακροβαλιστές ανοίγουν πυρ κατά του στρατού από γωνίες και στέγες. Λιγοστές, μικρές διαδηλώσεις εξακολουθούν να σημειώνονται εδώ κι εκεί, δέχονται τα πυρά των θωρακισμένων κι αναδιδλώνονται αφήνοντας στο οδόστρωμα νέους νεκρούς. Τα πανεπιστήμια, ψυχή της εξέγερσης, εξακολουθούν να παραμένουν κατειλημμένα απ' τους φοιτητές, παρόλο που οι πιο «σταμπαραρισμένοι» κατά τη διάρκεια της εξέγερσης έχουν ήδη περάσει

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΓΙΝΕΤΑΙ

«Ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ είναι ο τιμονιέρης μας. Καμιά συλλογική απόφαση δεν παίρνουμε δίχως αυτόν».
(Σάο Ζιγιάνγκ στον Γκορμπάτσφ, 16/5/89)

«Σάο Ζιγιάνγκ, λίγη αξιοπρέπεια. Ντενγκ Σιαοπίνγκ, ήρθε η ώρα σου».

«Μια θάρκα μπορεί κανείς να την οδηγή, μπορεί όμως και να τη θουλιάξει».

«Συλλογική ευθύνη, συλλογική παραίτηση».
(Πάνω των διαδηλωτών, 17/5/89)

Η κανέζικη τηλεόραση μετά τη σκηπή της δείχνει σκηνές συλλήψεων και ανακρίσεων.

στην παρανομία.

Την Πέμπτη, η τηλεόραση και το ραδιόφωνο μεταδίδουν συνέχεια οχτώ νούμερα τηλεφώνου στα οποία οι όποιοι καλοδελητές θα μπορούν να καταδίδουν κυνηγημένους «αντεπαναστάτες». Το Σάββατο, το Σινχουά θα μεταδώσει με περηφάνια ότι, χάρη στις φιλότιμες προσπάθειες των αυτόκλητων χαφιέδων, 167 «στελέχη της αντεπαναστάσης» βρίσκονται στα χέρια των αρχών.

Πάνω από ολόκληρη την Κίνα απλώνεται το φάντασμα του Μεγάλου Τρόμου, καθώς εξαπολύεται ένα εκτεταμένο κυνήγι μαγισσών ενάντια σε όσους είχαν παίξει κάποιο στοιχειώδη ρόλο μέσα στο διμνηνο φοιτητικό και λαϊκό κίνημα. Το βράδυ της Παρασκευής, ο στρατός εισβάλλει στο Μπεϊντά, συλλαμβάνοντας μια ντουζίνα φοιτητές το επόμενο βράδυ, ασφαλίτες και στρατονόμοι «ξεκαθαρίζουν» την υπόλοιπη Πανεπιστημιακή συνοικία. Ανακοινώνονται 400 συλλήψεις – ανάμεσά τους, ο γενικός γραμματέας του αυτονόμου φοιτητικού συνδικάτου της πρωτεύουσας.

Το κυνηγητό απλώνεται από σπίτι σε σπίτι, από πόλη σε πόλη: μονάχα την Κυριακή 11 Ιούνη έχουμε 25 συλλήψεις στο Γκουϊγιάνγκ, 33 στο Χαρμπίν, 28 στο Βουχάν, 19 στο Σιτζιατζούνγκ, μια εικοσαριά στο Νανκίν, άγνωστους αριθμούς στο Τσενγκντιού, στο Σεγιάνγκ, το Σιάν... Συνολικά, επίσημα, πάνω από εξακόσιες. Στο Γκουϊλίν, σύμφωνα με επίσημη ανακοίνωση, 23 «κακά στοιχεία», κατηγορούμενα για λεηλασίες και φόνους, «τιμωρήθηκαν δημόσια» – η επίσημη φρασεολογία για τις εκτελέσεις.

Το κυνήγι των μαγισσών δεν αφορά μονάχα τους «πρωταίτους» της εξέγερσης. Το βράδυ της 11/6, η κρατική τηλεόραση μεταδίδει (προς παραδειγματισμό...) τη σύλληψη στο Νταλιάν κάποιου Σιάο Μπινγκ, 42 χρόνων, που περιέγραφε τη σφαγή της πλατείας Τιεν Ανμέν σε συνεργείο του αμερικάνικου τηλεοπτικού δικτύου ABC. Κατηγορείται για «εσκεμμένη διασπορά ψευδών

Τα επίσημα μέσα ενημέρωσης σιωπούν την επομένη της σφαγής. Ο λαός ενημερώνεται από εφημερίδες τοίχου.

ειδήσεων» και «απόπειρα υπονόμευσης του σοσιαλιστικού συστήματος»....

Ο ΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

Καθώς τα τανκς αποσύρονται σταδιακά από τους δρόμους του Πεκίνου, οι δρόμοι των κινέζικων πόλεων επανέρχονται με το θούρδουλα σε μια αφύσικη ηρεμία, απομένει ο απολογισμός του μακελίου. Έργο δύσκολο: πώς να μετρήσει κανείς όχι μόνο τους νεκρούς φοιτητές και μόνιμους κατοίκους του Πεκίνου, αλλά το πλήθος εκείνο των σκοτωμένων ανέργων –απ' αυτούς που δεν έχουν ούτε στέγη, ούτε ταυτότητα, που ζουν στο ύπαιθρο, στα παγκάκια του σιδηροδρομικού σταθμού, αυτούς που στην πραγματικότητα διεξήγαγαν το μεγαλύτερο μέρος των οδομαχιών και, οπωσδήποτε, είχαν και τα περισσότερα θύματα;

Στην τηλεοπτική του συνέντευξη, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος υποστήριξε ότι ο αριθμός των νεκρών δεν ξεπερνά τους 300, απ' τους οποίους μονάχα 23 ήταν φοιτητές. Σε μια πλήρη αντιστροφή της πραγματικότητας, θα συμπληρώσει ότι οι

«ταραχοποιοί» τραυμάτισαν πάνω από 5000 στρατιωτικούς κι ότι αυτοί, αμυνόμενοι, τραυμάτισαν κάπου 2000 πολίτες. Αναλογία 1:2,5, κατά πάσα πιθανότητα παγκόσμιο ρεκόρ! Πιο «ρεαλιστικό», το κυβερνητικό ανακοινωθέν της ίδιας μέρας μιλά για 1000 χτυπημένους φαντάρους, απ' τους οποίους μερικές δεκάδες είναι νεκροί.

Όσο για τον πραγματικό αριθμό των νεκρών διαδηλωτών, οι εκτιμήσεις ποικίλουν. Την Τρίτη 6/6, τα νοσοκομεία του Πεκίνου διέθεταν συγκεκριμένα στοιχεία για 321, ενώ εκπρόσωποι του κινέζικου Ερυθρού Σταυρού υπολόγιζαν το συνολικό αριθμό των σκοτωμένων σε 2500 τουλάχιστον. Αν προστεθούν και οι νεκροί των υπόλοιπων ημερών, ο αριθμός των 3000 φαίνεται σαν ο πιο ρεαλιστικός. Επιπλέον, έχουμε τους νεκρούς των άλλων πόλεων: πολλές δεκάδες στη Σανγκάη, εκατοντάδες στο Τσενγκντιού, κάμποσους στο Βουχάν, αρκετούς στο Σιάν. Κι ο απολογισμός δεν μπορεί να κλείσει εδώ: απομένουν οι εκτελεσμένοι, φανερά ή κρυφά, των ημερών που πέρασαν και των ημερών που έρχονται. Γι' αυτούς τους τελευταίους τουλάχιστον, η επαγρύπνησή μας μπορεί να αποδειχτεί πολύτιμη...

ΠΙΑ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

Συνθήματα στις επαρχιακές διαδηλώσεις

- Υποστηρίξτε τους πατριώτες φοιτητές-
- Ζήτω η Δημοκρατία-
- Ν' απαλλαγούμε απ' τη γεροντοκρατία-
- Εξαλείψτε τα προνόμια-
- Κάτω η επίσημη μαφία-
(International Herald Tribune, 24/5/89)

Η τάξη βασιλεύει πάλι στην πλατεία Τιεν Ανμέν.

Στη Σανγκάη οι διαδηλωτές έκαψαν ένα τρέινο που σκότωσε έξι συντρόφους τους όταν έπεσε πάνω σ' ένα ανθρώπινο φράγμα.

Οι 21 καταζητούμενοι

Ουάνγκ Ντιαν, 24 χρόνων, φοιτητής Ιστορίας στο Μπείνιά.
Ουέρ Καίσι, 21, φοιτητής Παιδαγωγικών Επιστημών.
Λιού Γκανγκ, 28, πρώην ερευνητής φυσικής στο Μπείνιά.
Τσάι Λινγκ, 23, φοιτητής ψυχολογίας.
Τζου Φενγκσουό, 22, φοιτητής φυσικής στο Τσιγκχουά. Συνελήφθη στις 13/6, μετά από καταγγελία της αδερφής του(!)
Τζάι Ουέιμιν, 21, φοιτητής του Ινστιτούτου Οικονομίας.
Λιάνγκ Τσιγκτιούν, 20, φοιτητής ψυχολογίας.
Ουάνγκ Τζενγκύν, 21, φοιτητής του Ινστιτούτου Μειονοτήτων.
Τζενγκ, Σιγκουάνγκ, 20, φοιτητής του Ινστιτούτου Αεροναυτικής και Διαστήματος.
Μα Σαοφάνγκ, 25, φοιτητής της Ακαδημίας Κινηματογράφου.
Γιανγκ Τάο, 19, φοιτητής Ιστορίας στο Μπείνιά.

Ουάνγκ Τζισίν, 22, φοιτητής Νομικών και Πολιτικών Επιστημών.
Φενγκ Κονγκνιέ, 22, φοιτητής στο Ινστιτούτο Φυσικής του Μπείνιά.
Ουάνγκ Τσαοχουά, 37, ερευνητρια στην Ακαδημία Κοινωνικών Επιστημών.
Ουάνγκ Γιουκάι, 23, φοιτητής φυσικής στο Μπείνιά.
Τζανγκ Τζισίνγκ, 25, φοιτητής Νομικών και Πολιτικών Επιστημών.
Τζανγκ Μιολί, 26, φοιτητής στο Μπείνιά.
Λι Λου, 20, φοιτητής στο Πανεπιστήμιο του Νανκίν.
Τζανγκ Μινγκ, 24, φοιτητής στο Τσιγκχουά.
Σιόνγκ Ουέι, 23, φοιτητής στο Τσιγκχουά.
Σιόνγκ Γιάν, 25, φοιτητής Νομικής στο Μπείνιά. Συνελήφθη στις 13/6 στη Βορειοανατολική Κίνα. (από την Libération 15.6.89)

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΤΟ Κ.Κ. Κίνας δεν υπάρχει πια

ΤΗΣ ΡΟΣΑΝΑ ΡΟΣΑΝΤΑ

Η γαλλίδα σιολόγος Μισέλ Λουά συζητά με τη Ροσάνα Ροσάντα για την προσωπικότητα και την ιστορία του Ντενγκ, για τις αιτίες της εξέγερσης, για την κατάσταση του πληθυσμού στην «εκουγχρονισμένη» Κίνα.

ΡΟΣΑΝΑ ΡΟΣΑΝΤΑ: Ο τύπος και γενικότερα η Δύση έχουν εκπλαγεί διότι γι' αυτούς ο Ντενγκ αντιπροσώπευε τη δημοκρατία ενάντια στον αυταρχισμό του κινηματος που προωθούσε ο Μάο. Είναι αλήθεια αυτό; Ποια πιστεύετε πως είναι η μεγαλύτερη αλλαγή που έφερε το πέρασμα απ' τον Μάο στον Ντενγκ;

ΜΙΣΕΛ ΛΟΥΑ: Πιστεύω, και δεν είμαι η μόνη, πως ο Ντενγκ αντιπροσώπευε πάντα την προσπάθεια εκμνηστεύσε των βασικών ιδεών του Μάο. Κι ήταν αυτό που ο Μάο προσπαθούσε ν' αποφύγει. Πράγμα που σήμερα, περισσότερο από ποτέ είναι προφανές. Φυσικά ο Ντενγκ κινήθηκε με μεγάλη δεξιότητα.

Στην αρχή της πολιτιστικής επανάστασης ο Ντενγκ παρέμεινε στην εξουσία για κάποιο χρονικό διάστημα. Στη συνέχεια αποκλείστηκε, όπως εξάλλου και οι περισσότεροι ομοϊδεάτες του. Ύστερα επανεμφανίζεται, και είναι ενδεικτικό πως ένας απ' τους ανθρώπους που τον στηρίζουν περισσότερο είναι ο Πενγκ Τσενγκ, δήμαρχος του Πεκίνου, που ήταν η αφορμή της εξέγερσης κατά την πολιτιστική επανάσταση. Και άλλοι επίσης εκείνης της ηλικίας κι αυτής της ομάδας βρίσκονται σήμερα ανάμεσα στους ισχυρούς του Πεκίνου.

Ρ.Ρ.: Στη Δύση λέγεται πως ο Μάο είναι ο σταλινικός και ο Ντενγκ ο δημοκρατικός. Κι όμως ο Μάο ούτε φυλάκιζε ούτε δολοφονούσε τους πολιτικούς του αντιπάλους. Αλλά και ο Ντενγκ δεν επέστρεψε στα πράγματα, ενώ ο Μάο ήταν ακόμα εν ζωή;

Μ.Λ.: Ναι. Αλλά δεν είναι αλήθεια πως ο Μάο συμφωνούσε με τον Στάλιν. Υπήρξε πάντα μια διαφωνία, στην οποία όμως δεν είχε αναφερθεί ποτέ δημόσια. Υπάρχουν σχετικά ανέκδοτα κείμενα. Όσο για τον Ντενγκ, αυτός επιστρέφει στην εξουσία το 1975 -θυμάμαι πως τότε σκέφτηκα ότι ήδη κάποια χρόνια πριν από την πολιτιστική επανάσταση, δεν είχε μείνει παρά μια εικόνα του εαυτού της. Υπάρχουν αρκετοί ηλικιωμένοι κινέζοι που γνωρίζουν καλά πως η πραγματική πολιτιστική επανάσταση δεν κράτησε παρά μόνο ένα χρόνο, ή ακόμα και μερικούς μήνες. -Η επίθεση στο γενικό

επιτελείο- εκφυλίστηκε γρήγορα σε κάτι διαφορετικό. Σήμερα ο Ντενγκ Σιαοπινγκ παίζει το τελευταίο του χαρτί επειδή έχει καταλάβει πως ηττήθηκε όταν οι φοιτητές εισέβαλαν στην πλατεία και μέσα στο πλήθος υπήρξαν κάποια πορτρέτα του Μάο.

Ρ.Ρ.: Ο Μάο ήταν σύμφωνος με την επιστροφή του Ντενγκ;

Μ.Λ.: Ναι, και παρά την εκστρατεία εναντίον του Ντενγκ το 75. Θυμάμαι πως έβλεπα για μια ολόκληρη περίοδο στους δρόμους του Πεκίνου μικρά μπουκάλια αναποδογυρισμένα: ο Σιαοπινγκ (που σημαίνει μπουκαλάκι) πρέπει να ανατραπεί.

Το γεγονός πως επέστρεψε στην εξουσία πριν από το θάνατο του Μάο ήταν πράγματι επιθυμία του γηραιού ηγέτη; Ο Μάο με το να τον συγχωρέσει δεν έκανε ένα λάθος;

Ρ.Ρ.: Κάτι ακόμα για την πολιτιστική επανάσταση: Είπατε πράγματι ότι είχε τόσο μικρή διάρκεια;

Μ.Λ.: Έκανα μια σαφή διάκριση μεταξύ της πολιτιστικής επανάστασης σύμφωνα με το πνεύμα του Λένιν και ύστερα του Μάο, και του ιστορικού φαινομένου που γενικά τοποθετούμε από το 1966 ως το 1967. Πιστεύω πως το φαινόμενο αυτό δεν αξίζει το όνομα της πολιτιστικής επανάστασης, ίσως ήδη από τη στιγμή της καταστολής των φοιτητών το 67-68, ή έστω λίγο αργότερα. Πιστεύω πως ο Μάο κατάλαβε πως είχε χάσει το παιχνίδι. Άραγε το είχε καταλάβει απ' την αρχή;

Ρ.Ρ.: Ποιος είναι αλήθεια ο Ντενγκ; Ποιοι είναι οι στόχοι του;

Μ.Λ.: Πιστεύω πως είναι αυτός που ήταν πάντα. Ένας άνδρας εξαιρετικά ικανός: παρουσιάστηκε σαν αυτός που θα μπορούσε να επανορθώσει τη φρίκη της πολιτιστικής επανάστασης.

Ασκήθηκε μια μεγάλη προπαγάνδα που μεγέθυνε τις καταστροφές και βέβαια τα αποτρόπαια γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης, που εξάλλου δεν είναι απαραίτητο να αποδοθούν σ' αυτήν, αλλά στις αντιστάσεις που την εμπόδισαν και στη συνέχεια την αποπροσανατολίσαν. Πράγμα που είναι βέβαια υπό συζήτηση.

Γεγονός είναι πως ο Ντενγκ μόλις ήρθε στην εξουσία είχε υποσχεθεί

να πάντα, και πάλι απ' όλα τη δημοκρατία. Για να κάνει αμέσως το αντίθετο. Είναι ένας άνθρωπος ο οποίος πάντα υποσχόταν ό,τι ακριβώς χρειαζόταν για να σφετεριστεί την εξουσία για να τη χρησιμοποιήσει στη συνέχεια με το δικό του τρόπο. Ας μην ξεχνάμε πως ήταν μεταξύ των πρώτων που είχαν επιτεθεί στους διανοούμενους των Εκατό λουλουδιών. Ήδη από τότε ο ρόλος του ήταν αμφιλεγόμενος. Πρόκειται για μια προσωπικότητα εκπληκτική σύμφωνα με τα δικά της μέτρα που προσβλέπει μόνο στο δικό της συμφέρον: ο Ντενγκ Σιαοπινγκ είναι ένας αυτοκράτορας.

Ένας αυτοκράτορας που στηρίζεται στις αρχέγονες διαστροφές της αρχαίας Κίνας, στις χαρακτηριστικές αδυναμίες των κινέζων όπως τις προσδιορίζει ο Λου Χσουν: η παθητικότητα, η ισχυρογνωμοσύνη, η επιθυμία να παρουσιάζουν καλή εικόνα και να κάνουν τα πάντα προκειμένου να σωθούν τα προσχήματα. Ο Ντενγκ είναι ένας τέλειος εκπρόσωπος όλου αυτού του παρελθόντος.

Ρ.Ρ.: Αυτή είναι σήμερα η εικόνα και του Κ.Κ. Κίνας;

Μ.Λ.: Προσωπικά πιστεύω πως το ΚΚΚ δεν υπάρχει πια. Υπάρχουν οι κομμουνιστές, μοιραίοι πατριώτες, χωρίς όμως το δικαίωμα λόγου. Αλλά ένα κινέζικο Κομμουνιστικό Κόμμα δεν υφίσταται πλέον. Μεταξύ κάποιων πολιτικών παρατηρητών υπάρχει η εντύπωση πως ο Ντενγκ είναι η εικόνα του Κ.Κ. Εκ τούτου προκύπτει πως ο κομμουνισμός είναι ένα φόβητρο που πρέπει να εξαφανιστεί από προσώπου γης. Και μόνον ένας παρατηρητής με μεγάλη σύνεση: Ελπίζω πως οι κινέζοι φοιτητές δε θα κάνουν σύγχυση μεταξύ του κομμουνισμού και του Ντενγκ Σιαοπινγκ.

Αυτό σκέφτομαι κι εγώ.

Ρ.Ρ.: Πρόκειται, λοιπόν, απλώς για μια ηγετική ομάδα που έχει σχηματιστεί γύρω του;

Μ.Λ.: Ναι, και υπάρχει εδώ και πολύ καιρό. Είναι εντυπωσιακό πως σ' αυτή συμμετέχει κι ο Λι Πενγκ ο οποίος εκμεταλλεύεται -όπως λένε στην Κίνα- το «κόκκινο σκρίνιο», δηλαδή ότι είναι γόνος ενός μάρτυρα της επανάστασης και υποθετιμέ-

νος γιος του Τσου Ενλάι. Ίσως έχει εξαπατηθεί, ίσως είναι αδύναμος, σε κάθε περίπτωση ο Ντενγκ Σιαοπινγκ τον χειρίζεται καταπληκτικά. Η χήρα του Τσου, θετή του μητέρα έχει απειλήσει πως θα επιστρέψει την ταυτότητα του κόμματος. Η αιτία δεν είναι γνωστή. Πρόκειται για μια μεγάλη κυρία πολύ κουρασμένη και ενοχλημένη. Και δεν ήταν βέβαια δύσκολο να την εμποδίσουν να μιλήσει δημόσια.

Ρ.Ρ.: Και ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός έχει αλλάξει;

Μ.Λ.: Πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού και του επαγγελματικού στρατού που αποτελείται απ' τους ανθρώπους που σήμερα διοικούν τα υπουργεία αμύνης και εσωτερικών. Πρόκειται για δύο διαφορετικά σώματα, όπως είναι στο γαλλικό στρατό τα C.R.S. (τα γαλλικά ΜΑΤ σ.μ.). Οι πρώτοι στρατιώτες που στάλθηκαν στην Τιεν Ανμέν ήταν στην πραγματικότητα αγρότες, φτωχοί και θαμνωμένοι, οι οποίοι δεν ήξεραν τι συνέβαινε και εύκολα τους κέρδιζαν ο συναισθηματισμός και ο λόγος των φοιτητών. Ενώ αντίθετα αυτοί που βρέθηκαν εκεί το Σάββατο και την Κυριακή ήταν εκπαιδευμένοι σ' αυτού του τύπου τις δουλειές. Πρόκειται για ειδικά σώματα που συγκροτήθηκαν την εποχή του Ντενγκ, όμοια με τα στρατεύματα που υπήρχαν την εποχή του Τσανγκ Καϊσέκ, ή ακόμα πιο πριν, σώματα που ήταν ιδιοκτησία του ενός ή του άλλου πολέμαρχου.

Αυτοί, στην υπηρεσία της συγκριμένης εξουσίας, δεν είχαν εντολή ν' αδειάζουν την πλατεία Τιεν Ανμέν αλλά να δολοφονήσουν.

Ρ.Ρ.: Γιατί η εξέγερση ξεκίνησε απ' τους φοιτητές που φαίνεται να 'ναι οι πιο προνομιούχοι στον αγώνα για την επαγγελματική σταδιοδρομία;

Μ.Λ.: Πριν απ' όλα στην Κίνα υπάρχει μια ισχυρή φοιτητική παράδοση. Πράγμα που συμβαίνει και σε άλλες χώρες, όχι όμως σε τέτοια ένταση. Η νέα Κίνα γεννήθηκε από την αντιιμπεριαλιστική, πατριωτική, αντιφασιστική παρέμβαση του κινήματος που ονομάστηκε «4 Μαΐου 1919». Το κίνημα αυτό έδωσε στην Κίνα νέα γλώσσα, νέα σκέψη, νέα λογοτεχνία, τη σύγχρονη διδασκαλία, απελευθέρωσε τις γυναίκες, άνοιξε και στους φτωχούς τα πανεπιστήμια.

Είμαστε φέτος στην 70ή επέτειο του κινήματος του 1919 για την οποία οι φοιτητές αισθάνονται βαθιά περηφάνεια.

Προηγήθηκε η αποτυχημένη επανάσταση του 1911, η οποία άφησε στην αρχή λίγο πολύ παντού φεουδάρχες. Αντίθετα, η πραγματική επανάσταση δεν ξεκίνησε παρά με την επανάσταση των ιδεών του 1919, που ήταν μια πραγματική πολιτιστική επανάσταση. Πρόκειται για μια παράδοση που πέρασε στους νεότερους, τόσο με τον Λου Χσουν, όσο και με τους μεγάλους διανοούμενους της δεκαετίας του 20 και του 30.

Αλλά πέρα από την παράδοση υπάρχει το σήμερα. Οι φοιτητές δεν είναι σε καμία περίπτωση προνομιούχοι. Πρόκειται για ένα στρώμα απ' τα πιο δυστυχημένα του κινέζικου πληθυσμού. Είναι δε πολλά στρώματα που δεν καταφέρνουν να ζήσουν ικανοποιητικά. Οι εργάτες, που έχουν χάσει το παλιό τους θεσμικό καθεστώς, κερδίζουν πάνω κάτω όσο ένας κοινός διανοούμενος, δηλαδή ελάχιστα, από 80 ως 85 γουάν το μήνα, ενώ αντίθετα φερόμενες περιουσίες δημιουργούνται στην κερδοσκοπία μιας νύχτας, ακόμα και λίγων ωρών. Κι αυτό βέβαια, χωρίς να υπολογίσουμε τη διαφθορά.

Ύστερα υπάρχουν οι αγρότες που αντίθετα απ' ό,τι πιστεύεται δεν έχουν πλούτισει, εκτός από μια ελάχιστη μερίδα που έγινε πάμπλουτη και που δεν καλλιεργεί πια τη γη επειδή έχει επενδύσει τα κέρδη της, ήδη από την πρώτη περίοδο της οικονομικής μεταρρύθμισης σε ξένες επιχειρήσεις με υψηλή απόδοση. Το αποτέλεσμα είναι να περιορίζεται η αγροτική παραγωγή. Οι φτωχοί αγρότες γίνονται όλο και φτωχότεροι, ενώ τα λίγα εργοστάσια που υπήρχαν στην ύπαιθρο δεν ήταν κερδοφόρα και κλείσανε.

Το Πεκίνο είναι γεμάτο εργάτες και αγρότες που συνωστίζονται κάτω απ' τις γέφυρες και αποτελούν πλέον μια περιθωριοποιημένη ομάδα που απ' τη μια στιγμή στην άλλη μπορεί να εξωθηθεί είτε στην εξέγερση, είτε σε αντικοινωνικές δραστηριότητες.

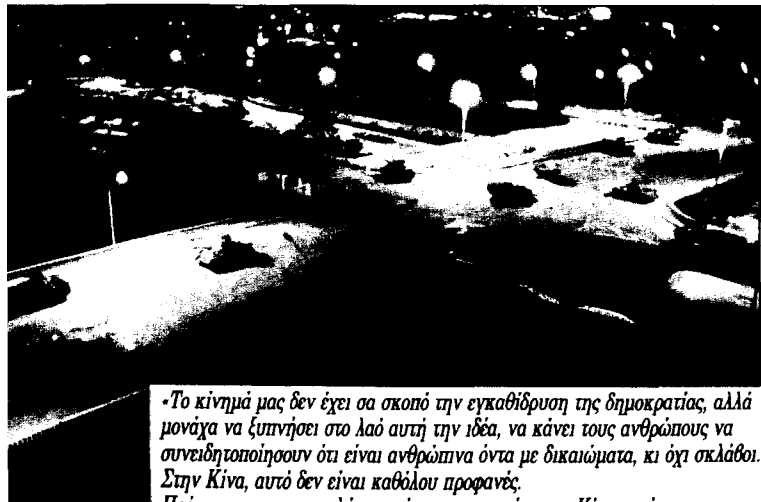
Ρ.Ρ.: Πιστεύετε πως είναι δυνατόν να υπολογιστεί ο αριθμός των ανέργων;

Μ.Λ.: Ναι, τον Οκτώβριο είχα παραβρεθεί σε μια συνεδρίαση που έγινε με πρωτοβουλία της κεντρικής επιτροπής, η οποία είχε στείλει εκπροσώπους της σε διάφορες επιχειρήσεις για να εξηγήσουν πως οι άνεργοι θα ξεπερνούσαν το 4% κατά τη διάρκεια του έτους, και πως η άνοδος αυτή θα ήταν εντονότερη στις μικρές πόλεις. Υπάρχουν όμως και αγρότες που χάνουν τη δουλειά τους.

Ρ.Ρ.: Μπορούμε να πούμε πως όπως και σε μας η ανεργία πλήττει περισσότερο τους νέους;

Μ.Λ.: Πιστεύω πως ναι. Η νίκη του Ντενγκ είχε στηριχθεί κυρίως στη δυσανεμία των διανοουμένων που 'χουν υποφέρει πολύ κατά τη διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης και ίσως ακόμα από την περίοδο των Εκατό λουλουδιών. Αυτοί είχαν ελπίσει πως θα μπορούσαν να στείλουν τα παιδιά τους κατευθείαν

«Το κίνημά μας δεν έχει σα σκοπό την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας, αλλά μονάχα να ξυπνήσει στο λαό αυτή την ιδέα, να κάνει τους ανθρώπους να συνειδητοποιήσουν ότι είναι ανθρώπινα όντα με δικαιώματα, κι όχι σκλάβοι... Στην Κίνα, αυτό δεν είναι καθόλου προφανές.

Πρόκειται για το μεγαλύτερο κίνημα που γνώρισε η Κίνα μετά την Απελευθέρωση. Οποσδήποτε, θα έχει βαθιές και διαρκείς επιπτώσεις στην εξέλιξη της δημοκρατίας στην Κίνα, ακόμα κι αν μας καταστείλουν. Είναι όπως στα 1919...»

(Ουάνγκ Ντιαν, απ' τους ηγέτες των φοιτητών του Μπεϊντά, Libération 5/5/89)

«Να είστε ανεξάρτητοι
κι όχι υποταχτικοί.
Προοδευτικοί, όχι συντηρητικοί
Επιθετικοί, όχι ευσεβείς.
Πραγματιστές, όχι τυπολάτρες.
Επιστημονικοί, όχι ιδεαλιστές».

(Τσεν Νιούζιού, απ' τους ηγέτες του κινήματος του 1919 και συνιδρυτής [1921] του ΚΚΚ. Τα λόγια του αυτά τοιχοκολλήθηκαν στο Μπεϊντά, Libération 5/5/89)

στα πανεπιστήμια, χωρίς να περάσουν από την προκαταρκτική αποσχόληση των δυο-τριών χρόνων είτε στην ύπαιθρο, είτε σε εργοστάσιο. Όμως πολύ νωρίς κατάλαβαν πως δε θα μπορούσαν ποτέ να τα στείλουν στο σχολείο διότι όλη η εκπαίδευση σήμερα γίνεται επί πληρωμή.

Αν λοιπόν οι γονείς επιθυμούν να στείλουν τα παιδιά τους σε ανώτατες σπουδές πρέπει να περάσουν πρώτα από τις ιδιωτικές σχολές, απ' τις οποίες οι φτηνότερες κοστίζουν το ένα τρίτο του μισθού ενός εργάτη ή ενός μέσου διανοούμενου. Η οικογένεια αιμορραγεί για να κάνουν μαθήματα τα παιδιά, να πάρουν ένα δίπλωμα ή να περάσουν εισαγωγικές εξετάσεις. Ή, αν δεν υπάρχει δυνατότητα εισόδου στο πανεπιστήμιο, να υπάρξει τουλάχιστον μια θέση σε κάποια ανώτερη σχολή. Αυτό σημαίνει για τους γονείς μια σειρά από θυσίες που όσο περνά καιρός γίνονται με μεγαλύτερη δυσκολία γιατί ήδη τα χρήματα για κάθε μήνα γίνονται όλο και λιγότερα. Κι όταν, τέλος, οι φοιτητές καταφέρουν να περάσουν στο πανεπιστήμιο, βρίσκονται σε ακόμα μεγαλύτερη οικονομική δυσκολία και εδώ, εξάλλου, βρίσκουν πάτημα κάποια κινήματα ρατσιστικού τύπου, εναντίον των μαύρων ή γενικά των ξένων σπουδαστών.

Αλλά αυτό που πραγματικά ξεχείλισε το ποτήρι είναι η κυβερνητική απόφαση να εφαρμοστεί στην Κίνα η δυτική αντίληψη της οικονομικής αυτοδυναμίας των πανεπιστημίων. Ορισμένα πανεπιστήμια λοιπόν δημιούργησαν στο πνεύμα αυτό εστιατόρια, στα οποία έστελναν να εργαστούν τους πιο νέους για να αυξήσουν τα κέρδη τους. Οι περισσότεροι δέχονται αλλά δεν πρόκειται βέβαια για σοβαρό κίνητρο.

Ρ.Ρ.: Δεν υπάρχει όμως μια ώθηση των νέων προς την κουλτούρα ως επάγγελμα με σκοπό την επαγγελματική σταδιοδρομία;

Μ.Α.: Σήμερα οι νέοι δεν επιθυμούν να παρουσιαστούν ούτε καν στους διαγωνισμούς για τους δημόσιους υπάλληλους. Στις οικογένειες διαδραματίζονται απίστευτες σκηνές, ρήξεις και τσακωμοί γιατί υψηλόβαθμοι πανεπιστημιακοί ανακαλύπτουν πως τα παιδιά τους εγκατέλειψαν τις σπουδές για να δημιουργήσουν μια ατομική επιχείρηση.

Ρ.Ρ.: Η δυσαρέσκεια θα πρέπει να 'χει σωρευτεί από καιρό. Εσείς είχατε διαπιστώσει κάποια ένδειξη;

Μ.Α.: Όταν γύρισα από την Κίνα τον Οκτώβριο σκέφτηκα πως δε θα μπορούσε η κατάσταση αυτή να συνεχιστεί. Οι άνθρωποι, είχαν φτάσει στα όριά τους. Ο κόσμος ήταν δυστυχισμένος κι απογοητευμένος. Έφτανε να δει κάποιος τα αστρονομικά ποσά που κερδίζονταν σε λίγη ώρα και τη σκληρότητα των νέων πλούσιων που κάνουν επίδειξη του πλούτου τους στους δρόμους του Πεκίνου με αυτοκίνητα, ακριβά ρεστοράν, όλα αυτά οδηγούσαν στην αίσθηση ότι αυτό δεν μπορούσε να κρατήσει για πολύ...

Κι ύστερα υπάρχει ο πληθωρισμός, φοβερός και ορατός. Θα σας

διηγηθώ ένα ασημαντό αλλά τυπικό επεισόδιο: Το πρωί, σ' ένα μικρό δρόμο υπάρχει μια αγορά. Στη μια πλευρά του δρόμου πουλιούνται απ' το κράτος μανταρίνια ένα γουάν το κιλό. Την πρώτη μισή ώρα οι υπάλληλοι της περιοχής τρέχουν ν' αγοράσουν μεγάλες ποσότητες διότι η τιμή είναι προσιτή. Αμέσως μετά τα μανταρίνια εξαφανίζονται. Και στην άλλη πλευρά του δρόμου πουλιούνται ελεύθερα τα ίδια μανταρίνια δέκα φορές ακριβότερα. Κι αυτό συμβαίνει παντού. Γιατί όλοι έχουν ανάγκη από χρήματα και θέλουν να τα αποκτήσουν εύκολα και γρήγορα.

Δεν υπάρχει ντροπή. Τελικά πρόκειται για μικρές κερδοσκοπίες, ενώ αντίθετα σε υψηλό επίπεδο συμβαίνουν πολύ μεγαλύτερες. Και βέβαια στην τηλεόραση εμφανίζονται κάποιοι φτωχοδιάβολοι ξαφνιασμένοι, φοβισμένοι, τρομοκρατημένοι, εγκαταλειμμένοι και που δεν καταλαβαίνουν γιατί κατηγορούνται για κάτι που το κάνουν όλοι. Όταν δεν φτάνουν τα χρήματα για να στηριχτεί ο μισθός, πουλιέται ό,τι είναι δυνατόν. Κι όποιος είναι δημόσιος υπάλληλος ξεπουλάει τη μικρή ή τη μεγάλη του εξουσία.

Ρ.Ρ.: Ας γυρίσουμε στους φοιτητές. Συγκεντρώθηκαν εντελώς αυθόρμητα; Υπήρξε κάποια πρωτοποριακή ομάδα, ή αυτή διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων στην Τιεν Ανμέν; Πιστεύετε πως υπήρξε κάποιος που ανταποκρίθηκε μέσα στο κόμμα ή στο στρατό;

Μ.Α.: Στις διαδηλώσεις του Απριλίου που είχαν κατασταλεί υπήρξε ποικιλία συνθημάτων και μεγάλη σύγχυση. Το Μάιο, όμως, η σύγχυση εξαφανίστηκε εξολοκλήρου, πράγμα που δείχνει πως κάποιος ανέλαβε τη διεύθυνση του όλου κινήματος.

Μόλις ξεσπούσε κάποιο πρόβλη-

μα, έφταναν αμέσως νέοι για να το επιλύσουν. Τα συνθήματα ήταν συγκεκριμένα. Πιστεύω λοιπόν πως οι φοιτητές οργανώθηκαν. Ειδικότερα δε, κατά τη διάρκεια του Μαΐου υπήρξε μεταξύ τους μια ισχυρή ομάδα γιατρών.

Μου φαίνεται επίσης προφανές πως βρήκαν ισχυρή ανταπόκριση. Κι αυτό διότι όση γενναιοδωρία και να υπήρχε, όσο πρόθυμος κι αν υποθέσουμε ότι ήταν ο πληθυσμός του Πεκίνου, το γεγονός ότι στην πλατεία μαζί με τους φοιτητές υπήρχαν γέροι και παιδιά σημαίνει πως υπήρξε μεγάλη εμπιστοσύνη και η αντίληψη πως δεν επρόκειτο για λαϊκή εξέγερση αλλά μια γιγάντια διαδήλωση διαμαρτυρίας που θα παρέμενε έτσι. Όλα αυτά σημαίνουν πως θα είχε δοθεί μια εξασφάλιση από κάποιον. Υπήρξαν σίγουρα μεγάλες αντιθέσεις μέσα στο κόμμα. Είναι σίγουρο πως το πρώτο μέτρο του Ντενγκ μοιάζει αρκετά με πραξικόπημα: σε μια συγκέντρωση ατόμων που δεν ήταν εξουσιοδοτημένοι να αποφασίσουν, και όπου δεν υπήρξε μια δηλωμένη πλειοψηφία, εκκαθάρισαν τον πρόεδρο της λαϊκής εθνοσυνέλευσης και των γραμμάτων του κόμματος.

Πώς είναι δυνατόν να υπάρχει αναφορά στο όνομα του κόμματος όταν ο γραμματέας του έχει εξαφανιστεί είτε γιατί έχει τεθεί σε κατ'οίκον περιορισμό είτε γιατί έχει ακόμα χειρότερη τύχη; Κινήθηκαν εναντίον του όπως είχαν κινηθεί για να συλλάβουν τους Τσουςερικ.

Πρόκειται για ένα πραξικόπημα. **Ρ.Ρ.:** Στην τηλεόραση είδαμε ένα νέο, ίσως ένα δάσκαλο, ο οποίος είπε πως «αυτό που συνέβη δε θα ξεχαστεί ποτέ. Και μεις δεν πρόκειται να ενδώσουμε». Εσείς πιστεύετε ότι υπάρχει περίπτωση εμφυλίου πολέμου;

Μ.Α.: Είναι αυτό που φοβάμαι. Οι τελευταίες ανακοινώσεις αναφέρονται σε ομάδες φοιτητών που ανέτρεψαν φορτηγά στους δρόμους φτιάχνοντας οδοφράγματα. Οδοφράγματα επίσης υπάρχουν γύρω από τα πανεπιστήμια. Ενημερώνονται μεταξύ τους για τις κινήσεις του στρατού. Και κατά τη διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης ο στρατός έδωσε τέλος σε σκληρές συγκρούσεις μεταξύ φοιτητών, αλλά τότε ήταν οι στρατιώτες που μπήκαν μέσα στα πανεπιστήμια και όχι ο στρατός ή ακόμα περισσότερο τα θωρακισμένα. Σήμερα μπρος στα πανεπιστήμια βρίσκονται στρατευμένα σε κατάσταση πολέμου.

Είναι μια θαρραλότητα, στην οποία η πολιτική εξουσία μέχρι πριν από λίγο δεν έχει καν αναφερθεί, σαν μια εξουσία χωρίς πρόσωπο και όνομα. Ίσως αυτό συνέβη γιατί ο Ντενγκ αποφεύγει να πάντα μόνος του, ίσως γιατί κάποιος δεν είναι σύμφωνος μαζί του. Αυτές τις μέρες ο Ντενγκ βρίσκεται στο νοσοκομείο, λέγεται ότι έχει καρκίνο και τη νύχτα της σφαγής φαίνεται πως είπε ότι «Ακόμα κι αν υπάρξουν ένα εκατομμύριο νεκροί, για την Κίνα δεν είναι πολλοί».

(il manifesto, 6.6)

Ντενγκ = Στάλιν συν Θάτσερ

ΤΟΥ ΖΑΝ ΣΕΣΝΟ

Δημοκρατία! κραύγαζαν οι διαδηλωτές της πλατείας Τιεν Ανμέν. Και ήθελαν να πουν «φτάνει μα η διαφθορά και ο νεποτισμός, οι γέροι συντηρητικοί γραφειοκράτες» και «ελευθερία του τύπου και των μέσων επικοινωνίας». Σε μια πρώτη ματιά, οι δημοκρατικές αυτές επιδιόξεις φαίνεται να αποδεικνύουν ότι η γραμμή του Ντενγκ Σιαοπίνγκ —ο οποίος εδώ και δώδεκα χρόνια προχωρεί σε ταλμυρές οικονομικές μεταρρυθμίσεις και θέλει να κάνει την Κίνα ισοδύναμη με τους τέσσερις «δράκοντες», τη Σιγκαπούρη, το Χονγκ Κονγκ, την Ταϊβάν και τη Νότια Κορέα— δεν πέρασε, εξουδετερωμένη από τους γηραιούς δαίμονες της αιώνιας Κίνας.

Και αν συμβαίνει το αντίθετο; Αν οι θεωρούμενοι ως γηραιοί δαίμονες είναι στην πραγματικότητα νεαρά και σθεναρά τέρατα που απελευθερώθηκαν ακριβώς από τα μέτρα οικονομικής φιλελευθεροποίησης του Ντενγκ; Αν «οι τέσσερις εκσυγχρονισμοί», αντί να ανοίξουν φυσιολογικά το δρόμο στη δημοκρατία, είναι εντέλει υπεύθυνοι για τις εντάσεις και τις απογοητεύσεις που προκαλούν την έκρηξη;

Η Κίνα του Ντενγκ ρίχτηκε με τα μούτρα στην άγρια απελευθέρωση της αγοράς γοητευμένος τη νεοφιλελεύθερη δύση. Μαύροι γάτοι ή γκρίζοι γάτοι, αρκετά εκατομμύρια Κινέζοι άρπαξαν στον αέρα την παραινέση: «Πλουτίστε!». Εκατομμύρια, δηλαδή σε κινεζική κλίμακα μια μικρή μειοψηφία. Η απελευθέρωση της ατομικής επιχείρησης και το άνοιγμα στην παγκόσμια αγορά υπήρξαν μια οικονομική επιτυχία, αλλά επιδείνωσαν την κοινωνική κρίση βαθαίνοντας όλες τις διαφορές. Ανάμεσα στις παράκτιες επαρχίες και τις επαρχίες στο εσωτερικό της χώρας. Ανάμεσα στους επιχειρηματίες αγρότες (που άλλοστε στρέφουν τα νώτα στη γεωργία) και τις αγροτικές μάζες. Ανάμεσα στους λίγους που ευνοούνται από τις μεταρρυθμίσεις και την πελώρια στρατιά των περιθωριοποιημένων και ξεριζωμένων που δεν είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις επίσημες ντιρεκτίβες για τα αγαθά του ιδιωτικού κέρδους. Αυτοί οι τελευταίοι στοιδιάζουν κάθε θρόνο στον κεντρικό σταθμό του Πεκίνου, λίγες μόλις εκατοντάδες μέτρα από τα πιο σύγχρονα κέντρα πληροφορικής και από τα ξε-

νοδοχεία τεσσάρων αστέρων του «Νέου Πεκίνου».

Οι φοιτητές, από την πλευρά τους, γνωρίζουν ότι, όποια κι αν είναι τα διανοητικά οφέλη, πολύ λίγοι ανάμεσά τους θα διαθέτουν στο μέλλον τα ερείσματα (γκουάνξι), τα κεφάλαια, τις συστάσεις που θα είναι απαραίτητες για να πλουτίσουν. Ο μηνιαίος μισθός τους δεν υπερβαίνει τις μερικές δεκάδες γουάν, ενώ θα τους χρειάζονταν δεκάδες χιλιάδες (και πώς θα τα συγκεντρώναν;) για να αποκτήσουν σε δημοπρασία μια μικρή κοοπερατίβα επιδιόρθωσης ποδηλάτων που δίνεται αίφνης σε ιδιώτη. Ένας επιφανής μεταφραστής γαλλικής ποίησης κερδίζει απείρως λιγότερα από εκείνους τους ταχίζηδες που τα καταφέρνουν τόσο καλά προς μεγάλο θαυμασμό των δυτικών ρεπόρτερ.

Ιδού γιατί το κίνημα ξεκίνησε από τον πανεπιστημιακό κόσμο: φοιτητές και διανοούμενοι δεν τρέφουν αυταπάτες για τις πιθανότητες που υπάρχουν να κάνουν την τύχη τους...

«Σπουδάζουμε σαν τρελοί. Και ποιο είναι το αντίλλαγμα; Μια σκυλιάστια ζωή!» έλεγε ένα από τα συνθήματα που χειροκροτήθηκαν περισσότερο στη φοιτητική διαδήλωση της 27ης Απριλίου. Ένα άλλο σύνθημα πρότεινε ειρωνικά να επανεισχυθεί το παλιό αυτοκρατορικό ημερολόγιο και να κηρυχθεί η άφιξη της «εποχής της εύκολης ζωής», σύμφωνα με τη διατύπωση που χρησιμοποιείται συχνά από τον Ντενγκ Σιαοπίνγκ. «Μην πάτε να μιλήσετε καλά για τις μεταρρυθμίσεις του Ντενγκ...», συνιστούσε ο ειδικός απεσταλμένος της LIBERATION, όχι δίχως κάποια πικρία... Μολαταύτα, το κίνημα έθεσε αρκετά προσεκτικά σε αμφισβήτηση την απελευθέρωση της αγοράς.

Η δυσανεμία είναι τεράστια, οι φοιτητές απέδειξαν ότι έχουν μεγάλες ικανότητες στα θέματα της αυτοοργάνωσης, αλλά η δυσανεμία τους εκφράστηκε στα τυφλά, στη βάση ενός είδους ιδεαλιστικού πραγματισμού που θυμίζει περισσότερο το ιταλικό και το γαλλικό κίνημα του 1985 και του 1986 παρά το Μάη του 1968. Οι ηγέτες της Τιεν Ανμέν δεν θέλησαν να αναφερθούν ούτε στον Γουέι Τζινγκσόνγκ ούτε στον Φανγκ Λιζι, επιφανείς προδρόμους της δημοκρατικής πάλης.

Αυτό το είδος απολιτικότητας εί-

ναι η πικρή κληρονομιά της ακραίας πολιτικοποίησης της μαοϊκής εποχής. Εποχή που άφησε τον κόσμο τραυματισμένο και αποπροσανατολισμένο, δύσπιστο, ριζικά ανυπότακτο απέναντι στον δομημένο πολιτικό λόγο και στη δομημένη πολιτική ζωή. Το ότι οι εικόνες του Μάο συντηρήσαν στις πρώτες διαδηλώσεις με εκείνες του Μίκυ Μάους δίνει το μέτρο αυτού του αποπροσανατολισμού, ταυτόχρονα ειρωνικού και απροσδόκητου.

Οι διαδηλωτές διαπιστώνουν σαφώς ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν αφορούν παρά μια μειοψηφία και ότι τα ευεργετικά αποτελέσματά τους όχι μόνο δεν είναι δυνατό να γενικευτούν, αλλά τα έχουν νιώσει στο πετσί τους, οι ίδιοι ή οι γονείς τους, και δεν διακινδυνεύουν ολοκληρωμένες κοινωνικο-οικονομικές αναλύσεις για τις διαδικασίες εκείνες των οποίων υφίστανται τις επιπτώσεις. Και έτσι η δημοκρατία, έννοια ασαφής, έννοια που μπορεί να περιλάβει τα πάντα, και ταυτόχρονα γενική επιθυμία που κινητοποιεί όλες τις ελπίδες, αποτελεί τον καταλύτη για τις συγκεχυμένες και άδολες επιθυμίες —στις οποίες η παρουσία του Γκορμπάτσφ, κι αυτού εξιδανικευμένου, έδωσε μια ακόμη ώθηση.

Παραμένει το γεγονός ότι η λογική του «πέμπτου δράκου» δεν οδηγεί προς την κατεύθυνση του «πέμπτου εκσυγχρονισμού». Μια Κίνα ανταγωνιστική ως προς την Ταϊβάν και το Χονγκ Κονγκ είναι πρώτα από όλα μια Κίνα όπου η φτηνή εργατική δύναμη κρατιέται σταθερά στη θέση της. Η «νέα πορεία» δεν καλούσε μα σε μαζική κινητοποίηση —αυτή που επέτρεπε να φυτεύονται δάση και να ανοίγουν διώρυγες— ούτε σε πολιτική επαγρύπνηση, αλλά στην επιχειρηματική επιτυχία, στην παραγωγικότητα, δηλαδή σε αξίες κατεχόμενες «σύγχρονες». Σε αυτές τις ίδιες αξίες που επικαλείται η Σιδηρά Κυρία, που χαιρεί ιδιαίτερης εκτίμησης από την κινεζική ορδή, όπως μπόρεσα να διαπιστώσω σε πρόσφατο ταξίδι μου.

Η λογική όμως των μεταρρυθμίσεων απαιτούσε ταυτόχρονα να διασωθεί με οιοδήποτε κόστος η ηγεμονία του κόμματος-κράτους, που παρέμεινε άθικτη υπό τον Ντενγκ, έστω κι αν το ΚΚΚ είχε επιλέξει συνειδητά τους χαμηλούς τόνους. Μακριά από το να λειτουργεί υπέρ του εκδημοκρατισμού, η λογική των με-

ταρρυθμίσεων βασιζόταν σε ένα πολιτικό υβρίδιο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «σταλινό-θατσερισμός».

Στο τέλος αυτής της αυταρχικής λογικής βρίσκεται ο στρατιωτικός νόμος, ο ίδιος νόμος στον οποίο ανέτρεξε στην εποχή του ο Γιαρνούζελσκι, που κι αυτός έχει κινήσει το θαυμασμό του Ντενγκ. Η εμμονή των περισσότερων γάλλων σινολόγων στη νεοφιλελεύθερη απελευθέρωση και στην αξία της επιχειρησής τους κάνει ανίκανους να αναλύσουν το αδιέξοδο στο οποίο οδηγούνταν οι μεταρρυθμίσεις του Ντενγκ. Η κρίση τους βρήκε απροετοίμαστους. Έτσι θλιβόταν για την «ατολμία» του Ντενγκ, ο οποίος είναι τα πάντα εκτός από άτολμος, και αντλούν τα επιχειρήματά τους από την αντίθεση ανάμεσα στον οικονομικό «εκσυγχρονισμό» και το λεγόμενο «κινεζικό πολιτιστικό υπόβαθρο». Και ανησυχούν πολύ για την «ακραία» αντίδραση των κινέζων εργατών που επιτρέπουν στον εαυτό τους να κοιτούν με μισό μάτι τους μικρούς εμπόρους που πλούτισαν τόσο εύκολα.

Οι παρατηρητές αποδίδουν την πολιτική κρίση στη δημοκρατική κίνηση που παρατηρείται σε όλα τα σοσιαλιστικά κράτη. Αυτό ισχύει. Αλλά ο κινέζος Ιανός κοιτάζε πάντοτε με το ένα πρόσωπο τον τρίτο κόσμο, με το άλλο τα ανατολικά κράτη.

Η Κίνα του Ντενγκ είχε παραιτηθεί από τον αγωνιστικό τριτοκοσμισμό της δεκαετίας του '60, αλλά θυζόταν σε όλα τα φαινόμενα του τριτοκοσμισμού, από την παρανοϊκή συμπόρευση των μεγαλυπόλεων ως την ολοσχερή περιθωριοποίηση των αγροτών, από τους οποίους μόνο ένα ελάχιστο τμήμα επωφελείται από την «πράσινη επανάσταση», από τα ελλείμματα στα είδη διατροφής ως τα αδιέξοδα του καταναλωτισμού. Τα ξεσπάσματα της οργής εκείνων που παραμένουν στα περιθώρια του εκσυγχρονισμού, οι κραυγές της ελπίδας για μια δημοκρατία ακόμη μακρινή και εξιδανικευμένη, όπως ακούστηκαν στην πλατεία Τιεν Ανμέν, πόσο διαφέρουν εντέλει από τα ξεσπάσματα της οργής και τις κραυγές της ελπίδας που ακούγονται στο Καράκας και το Αμμάν, στην Πόλη του Μεξικού και τη Μανίλα, στο Καράτσι και το Αλγέρι;...

(il manifesto, 7.6)

BIBΛΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΑ

Για την Κίνα υπάρχει μια αρκετά μεγάλη βιβλιογραφία στα ελληνικά, το μεγαλύτερο όμως μέρος της είτε αφορά το σχετικά μακρινό παρελθόν (πριν το 1949), είτε αποτελείται από έργα καθαρά προπαγανδιστικού περιεχομένου. Ιδιαίτερα για την περίοδο από το 1976 και μετά, υπάρχουν ελάχιστα πράγματα. Αναφέρουμε τα πιο ενδιαφέροντα:

● **Σαρλ Μπετελέμ** - *Το μεγάλο άλμα προς τα πίσω. Σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στην Κίνα* - Μηνιαία επιθεώρηση 1978. Πρόκειται για τη συνολικότερη ανάλυση των αλλαγών της μεταμοϊκής περιόδου που έχουν δημοσιευθεί στα ελληνικά. Παρόλο που γράφτηκε το Μάρτιο του 1978 (όταν οι μεταρρυθμίσεις δεν είχαν ακόμα δρομολογηθεί και το μόνο που ήταν ορατό ήταν η αλλαγή στην επίσημη πολιτική γραμμή), μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί «προφητικό».

● **«Η Κίνα μετά το Μάο»** - Ειδικό τεύχος της «Μηνιαίας Επιθεώρησης», Οκτώβρης 1979. Περιέχει κείμενα απ' το «μηνιαίο» Monthly Review, το il Manifesto και το Communisme. Στο άρθρο της «Ο δύσκολος κομμουνισμός», η Ροσάνα Ροσάντα παρακολουθεί την πορεία των αλληπάλληλων αλλαγών του «κινεζικού δρόμου» επισημαίνοντας τα όρια και τα αίτια της ήττας της Πολιτιστικής Επανάστασης, ενώ ο Κ.Σ. Καρόλ περιγράφει τη διαδικασία της πολιτικής αλλαγής από το τέλος της Πολιτιστικής Επανάστασης μέχρι την επιστροφή του Ντενγκ Σιαοπίνγκ στην εξουσία. Ο Πατρίκ Τισιέ σκιαγραφεί την οικονομική γραμμή της νέας κινεζικής ηγεσίας, ενώ οι Πωλ Σουτζιζ, Χάρρυ Μαγκντόφ, Τζέιμς Ρόμινσον και Ρόμπερτ Λέικεν απαντούν, καθένας χωριστά, στο προαναφερθέν βιβλίο του Μπετελέμ.

● «Απόφαση σχετικά με την Ιστορία του ΚΚΚίνας (1949-1981)», υιοθετημένη απ' την ΚΕ του Κόμματος στις 27/6/1981. Αποτελεί τη σημερινή «Επίσημη Ιστορία» για τις πολιτικές εξελίξεις στην Κίνα μετά την Επανάσταση. Σε (όχι και τόσο καλή) ελληνική μετάφραση δημοσιεύθηκε στην «Κομμουνιστική Θεωρία και Πολιτική» σε δύο συνέχειες (τεύχη 40 και 41).

● **Γκουίντο Βιάλε κ.ά.** - *Το '68, η παγκόσμια έκρηξη* - Κομμούνια 1984. Το βιβλίο δεν αναφέρεται αποκλειστικά στην Κίνα, ωστόσο στις σελίδες 42-54 δημοσιεύει τη μόνη διαθέσιμη στα ελληνικά (από ό,τι ξέρουμε, τουλάχιστον), συνοπτική παρουσίαση της Πολιτιστικής Επανάστασης.

● **Γκρέγκορ Μπέντον** - *Η φραξιονιστική πάλη στο κινεζικό κομμουνιστικό κόμμα* - Μαξιστικό Δελτίο Νο 4 (Δεκ. 1979), σελ. 55-78. Μια συνεκτική, και οπωσδήποτε ενδιαφέρουσα παρουσίαση των εξελίξεων της «κρίσιμης δεκαετίας» από τροτσιστική σκοπιά.

T.K.

Ο Ντενγκ με τη Θάτσερ κατά την υπογραφή της συμφωνίας για το Χονγκ Κονγκ. Πολλά τους ενώνουν.

«ΕΝΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟ ΝΕΚΡΟΙ

Τάσεις και πρόσωπα στο Κ.Κ.

Ντενγκ Σαοσίγκ

Γιανγκ Σανγκούν

Λι Πενγκ

Ζάο Ζιγιάνγκ

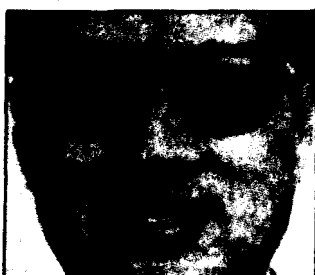
Βαν Λι

Ξου Ξιανγκλίν

Τσιαν Τζιζέι

Ταό Σι

Ο καινούργιος κύκλος «μεταρρυθμίσεων Ντενγκ», μετά την εκδίωξη του Χου Γιαομπάνγκ τον Γενάρη του '87, φαίνεται ότι αποτέλεσε αφορμή υπόγειας αλλά πολύ έντονης σύγκρουσης τάσεων στο ΚΚΚ. Οι τελευταίες όμως εξελίξεις έδειχναν ότι είχε επέλθει ένας συμβιβασμός των «αυταρχικών» με τους «φιλελεύθερους» γραφειοκράτες. Η ανατροπή αυτού του συμβιβασμού και το συνακόλουθο ξεκαθάρισμα λογαριασμών έγινε δυστυχώς πάνω από χιλιάδες πτώματα των τελευταίων ημερών.

Οι διαφορές τακτικής κάτω από την πίεση των μαζικών κινητοποιήσεων που απαιτούν απαντήσεις μέσα τη μέρα, προκαλούν, όπως είναι φυσικό, συσπείρωση μέσα στην ηγεσία γύρω από ζητήματα αντιμετώπισης του κινήματος.

Οι μαζικές κινητοποιήσεις στην Κίνα, και η αιματηρή καταστολή τους, δεν εξηγούνται βέβαια σαν αντιπαράθεση των κομματικών μηχανισμών. Οι στόχοι και η δυναμική τους δεν υπερβαίνουν μόνον μα ανταγωνίζονται κατά μέτωπο τις κομματικές τάσεις συνολικά. Ούτε είναι τυχαίο ότι καμιά κομματική μερίδα δεν κατάφερε να χρησιμοποιήσει τη λαϊκή δυσάρεσκεια στο δικό της παιχνίδι.

Οι «φιλελεύθεροι» προσπάθησαν να χειριστούν τις διαδηλώσεις με πολιτικότερο τρόπο, κάτι που φάνηκε πολύ γρήγορα αδύνατο αφού η εξέγερση όχι μόνον δεν είχε καμία αναφορά στον Ζάο και την ομάδα του, μα από την αρχή αντιμετώπισε τόσο αυτόν όσο και τους Ντενγκ - Λι Πενγκ ενιαία.

Από τη στιγμή που η διατήρηση του κρατικού μονοπωλίου της διαίας έκανε αναπόφευκτη την αιματηρή καταστολή των διαδηλώσεων, η συνακόλουθη σκληρότητα του μηχανισμού συνολικά φαίνεται ότι σήμαινε την ήττα της «φιλελεύθερης» φράξας και το ξεκαθάρισμα λογαριασμών μαζί της, για μια πρώτη τουλάχιστον φάση.

Η ακριβής διάταξη των δυνάμεων στο ΚΚΚ ήταν πάντα αρκετά αδιαφανής, ως παραθέσουμε όμως, με κωδικό τρόπο, κάποια στοιχεία για την ηγεσία του, από αυτά που έχουν δει το φως της δημοσιότητας.

Στον πυρήνα της εξουσίας, την γραμματεία του Π.Γ., ο συσχετισμός ήταν 3 προς 2 μεταξύ «αυταρχικών» και «φιλελεύθερων» (Λι Πενγκ, Γιάο Γιλίν, Τσάο Σι από τη μία, Ζάο Ζιγιάνγκ και Χου Τσιλί από την άλλη). Μετά την κήρυξη του στρατιω-

τικού νόμου ο Χου Τσιλί προσχώρησε στους «αυταρχικούς» αδυνατώντας την θέση του Ζάο, ενώ στο διευρυμένο Π.Γ. η αναλογία ήταν 11 προς 6 σε βάρος του.

Το όργανο όμως που όπως αποδείχτηκε είχε καθοριστική σημασία για την επιλογή της αιματηρής καταστολής ήταν η Στρατιωτική Επιτροπή της Κ.Ε., κάτω από τον απόλυτο έλεγχο των Ντενγκ και Γιανγκ Σανγκούν. Η Στρατιωτική Επιτροπή είναι το ανώτερο διοικητικό-καθοδηγητικό όργανο του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού, του οποίου το ειδικό βάρος στην πολιτική ζωή της Κίνας αυξάνεται από το τέλος της πολιτιστικής επανάστασης και μετά. Σε αυτό το σημείο είναι ενδιαφέρον να υπογραμμίσουμε τη συμμαχία του σουπερ-τεχνοκράτη Λι Πενγκ με τα ακραία συντηρητικά στοιχεία του στρατιωτικού μηχανισμού.

Δεν είναι άλλωστε ευδιάκριτη η κατεύθυνση μιας σειράς στελεχών που φάνηκαν να διαφοροποιούνται από τη λήψη έκτακτων μέτρων. Οι περισσότεροι από αυτούς εξαφανίστηκαν από το προσκήνιο πριν τη σφαγή. Ο υπουργός άμυνας Κιν Τζιζέι, ο διοικητής της 38ης στρατιάς, και 100 ανώτεροι αξιωματικοί που συνάχθηκαν με τον Ζάο και εναντιώθηκαν στην στρατιωτική επέμβαση φημολογείται ότι έχουν συλληφθεί. Κάποιοι άλλοι, όπως ο πρόεδρος του κοινοβουλίου Βαν Λι, ενώ στην αρχή μίλαγαν για «πατριώτες φοιτητές», στη συνέχεια συντάχθηκαν με την επέμβαση και ευθυγραμμίστηκαν με την γραμμή Ντενγκ.

Αξίζει ακόμα να σημειώσουμε την επανεμφάνιση μιας σειράς πρώην εκκαθαρισμένων στελεχών που καταδικάζουν τις διαδηλώσεις και δικαιολογούν την καταστολή σε πρόσκαιρη τουλάχιστον συμμαχία με τον Ντενγκ. Η ανάγκη της κυρίαρχης κλίμακας να εκκαθαρίσει κάποιους αντιπάλους, αναζητώντας ταυτόχρονα συμμαχία με κάποιους άλλους θα οδηγήσει σίγουρα σε νέες ισορροπίες, που δεν θα είναι ακόμα δυνατόν να ανιχνεύσουμε.

Κανείς αυτή τη στιγμή δεν μπορεί να προβλέψει πού θα οδηγήσει η κλιμακούμενη σκληρότητα του κρατικού μηχανισμού, καθώς φαίνεται υποχρεωμένος να ξεκαθαρίζει τις ίδιες του τις εφεδρείες. Ποιο δρόμο δηλαδή θα πάρουν οι κοινωνικές διεργασίες στην Κίνα μετά την αιματοβαμμένη σταθεροποίηση του καθεστώτος. Α.Κ.

Ο χάρτης της εξουσίας

Ντενγκ Σαοσίγκ, 84, πρόεδρος της στρατιωτικής επιτροπής

Συντηρητικοί

Λι Πενγκ, 60, πρωθυπουργός
Γιανγκ Σανγκούν, 79, πρόεδρος της Δημοκρατίας
Γιάο Γιλίν, 72, πρώτος αντιπρόεδρος της κυβέρνησης
Τσάο Σι, 65, αντιπρόεδρος της κυβέρνησης
Λι Ξιανάν, πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας

Ενδιάμεσοι

Λι Ρουιχουάν, 55, μέλος της ΠΓ
Βου Ξουεκιάν, 68, αντιπρόεδρος της κυβέρνησης
Ντιν Γκουανγκέν, 61, υπουργός σιδηροδρόμων

Μεταρρυθμιστές

Ζάο Ζιγιάνγκ, 69, πρώην γραμματέας του ΚΚ*
Βαν Λι, 73, πρόεδρος του Κοινοβουλίου*
Χου Τσιλί, 60, ιδεολογικός υπεύθυνος*
Τσιαν Τζιζέι, 75, υπουργός άμυνας*
Μπάο Τσιάγκ, γραμματέας του Ζάο*
Τιάν Τζιγιούν, 60, αντιπρόεδρος της κυβέρνησης
Τζιάνγκ Ζεμίν, 62
Λί Τιεγιάνγκ, 53 μέλη του Π.Γ.
Σονγκ Πινγκ, 72

* εμφανίζονται σαν συλληφθένες μετά τις 27 Μαΐου.

Η εξέλιξη του στρατού στην Κίνα

Τα περισσότερα απ' όσα γράφτηκαν στις ελληνικές εφημερίδες για τον πολιτικό ρόλο του κινέζικου στρατού, με αφορμή τη σφαγή της πλατείας Τιεν Ανμέν και όσα ακολούθησαν, έτειναν να αναπαράγουν το απλουστευτικό διπολό «καλός» - «κακός»: απ' τη μια οι «χουάσπηδες» της 27ης Στρατιάς, απ' την άλλη οι «φίλοι του λαού» (και λαοφιλείς) της 38ης.¹ Γεγονός που αποτυγχάνει πλήρως να ερμηνεύσει λ.χ. τον τωρινό συμβιβασμό και την επανεμφάνιση μιας ενιαίας στρατιωτικής ηγεσίας λίγες μόλις μέρες μετά τον παρολίγο «εμφύλιο πόλεμο».

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να λάβει κανείς υπ' όψη του, είναι το γεγονός ότι, για ιστορικούς λόγους, ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός υπήρξε ένα πανίσχυρο πολιτικό εργαλείο στα χέρια του κινέζικου ΚΚ και πολύ λιγότερο (αν όχι καθόλου) ένα αυτονομημένο πόνι στην πολιτική σκακιέρα του Πεκίνου. Αντίθετα με ό,τι συνέβη αλλού, οι κινέζοι κομμουνιστές χρειάστηκε να διε-

ξάγουν ένα κανονικότατο πόλεμο επί δεκαετίες, πριν πάρουν την εξουσία. Στην πορεία τους αυτή, αντιμετώπισαν επανειλημμένα το πρόβλημα της σχέσης ανάμεσα στο στρατό και το κόμμα, τα «όπλα» και το «μυαλό» - και το έλυσαν, δίνοντας την πρωτοκαθεδρία στο δεύτερο. Σύμφωνα με τη φόρμουλα του Μάο, «το Κόμμα διατάζει το τουφέκι, κι όχι το αντίθετο»: από τη βάση μέχρι την κορυφή, ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός βρίσκεται κάτω από στενό πολιτικό έλεγχο. Στο επίπεδο του λόχου (120 στρατιώτες), έχουμε την κομματική οργάνωση βάσης. Συνήθως αποτελείται από καμιά δεκαπενταριά άτομα, καθοδηγείται από επαγγελματία πολιτικό επίτροπο και συμμετέχουν σ' αυτή όλοι οι αξιωματικοί κι υπαξιωματικοί του λόχου. Ανάλογη είναι και η δομή των μεγαλύτερων μονάδων, από το σύνταγμα μέχρι τη στρατιά και τη Στρατιωτική Περιοχή. Στην κορυφή, έχουμε την παράλληλη ύπαρξη διαφορετικών σωμάτων: Γενικό Επιτελείο, Τμήμα Επιμηλυνίας και Πολιτική Διοίκηση. Το πρώτο, έχει

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΑ»

ένα ρόλο όχι τόσο άμεσης διοίκησης όσο συντονισμού των οκτώ στρατιωτικών περιοχών, οι διοικήσεις των οποίων έχουν αρκετά μεγάλα περιθώρια αυτονομίας (εξαιτίας του μεγέθους της Κίνας αλλά και του κυρίαρχου στρατιωτικού δόγματος του «παρατεταμένου λαϊκού πολέμου»). Για κάθε σημαντική πολιτική απόφαση που αφορά το στρατό, τέλος, τα τρία παραπάνω όργανα απευθύνονται στην «Επιτροπή Στρατιωτικών Υποθέσεων» του ΚΚΚ, στην οποία μετέχει η ανώτατη ηγεσία του Κόμματος και των ενόπλων δυνάμεων.

Μ' αυτό το σχήμα ταυτόχρονης αποκέντρωσης απομακρύνεται η δυνατότητα στρατιωτικού πραξικοπήματος κατά της πολιτικής ηγεσίας, μια κι ο πραγματικός ηγέτης της χώρας κατέχει πάντα το πόστο του προέδρου της Στρατιωτικής Επιτροπής (σήμερα αυτό είναι το μόνο επίσημο αξίωμα του Ντενγκ). Με αποτέλεσμα, όπως σημειώνει κι ένας δυτικοευρωπαίος σιολόγος, «η πίεση, ή η επιρροή των ηγετών του κινέζικου στρατού να ασκείται κανονικά μέσω των διαύλων του κόμματος κι όχι απ' το εξωτερικό πάνω στο Κόμμα. Οπότε ακόμα κι όταν αυτή η πίεση είναι πολύ μεγάλη, όπως τη χρονιά που ακολούθησε το θάνατο του Μάο Τσετούνγκ εξισορροπείται σε κάθε περίπτωση, περισσότερο ή λιγότερο, απ' το βάρος του γραφειοκρατικού μηχανισμού».²

Το πώς εκφράζεται αυτή η επιρροή του στρατού το αντιλαμβάνεται

καιείς μόλις ρίξει μια μόνο ματιά στη σύνθεση των ανώτερων κομματικών και κρατικών οργάνων: 55 απ' τις 261 έδρες της Κεντρικής Επιτροπής και 267 βουλευτές της Λαϊκής Εθνοσυνέλευσης (το 9% του συνόλου) είναι στρατιωτικοί, πρώην ή εν ενεργεία. Το ποσοστό υπήρξε ακόμα μεγαλύτερο αμέσως μετά την Πολιτιστική Επανάσταση, όταν η συντριβή του γραφειοκρατικού κομματικού μηχανισμού απ' την έφοδο των μαζών έσπρωξε το στρατό να καλύψει το κενό εξουσίας. Μετά το 9ο κομματικό συνέδριο, του Απριλίου του 1969, το 40-50% των μελών της ΚΕ και του Π.Γ. είναι στρατιωτικοί: η επιρροή τους θα μειωθεί μετά την πτώση του υπουργού Άμυνας Λιν Πιάο, οπότε αλλάζει και η συνολική φορά του εκκρεμους προς όφελος της κομματικής γραφειοκρατίας.

Η υποστήριξη του στρατού προς τη σημερινή μεταμορφωτική ηγεσία κατά το πραξικόπημα του 1976 και τα κρίσιμα χρόνια που ακολούθησαν είχε να κάνει κύρια με την άρνηση των μαοϊκών να προχωρήσουν σε μια εκσυγχρονιστική αναδιοργάνωση των ενόπλων δυνάμεων (έμφαση στον επαγγελματισμό, προμήθεια πιο σύγχρονων όπλων, κ.λπ.). Η πολιτική του Ντενγκ Σιαοπίνγκ ο' αυτό τον τομέα ήταν σαφής: ενίσχυση των επαγγελματιών (με κορυφαία εκδήλωση, του Ιουνίου του '88, την αποκατάσταση των βαθμών, τους οποίους ο Μάο είχε καταργήσει το 1965), την ενίσχυση της έρευνας

και του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού (το Μάη του 1980 εκτοξεύεται ο πρώτος κινέζικος διηπειρωτικός πύραυλος), την αγορά σύγχρονων όπλων απ' το εξωτερικό (κυρίως τις ΗΠΑ, βάσει συμφωνιών του 1981 και του 1984) και τη μείωση της αριθμητικής δύναμης των ενόπλων δυνάμεων κατά κύριο λόγο των κληρωτών (μείωση του στρατού από 4.000.000 σε 3.000.000 τον Ιούνιο του 1985).

Το τελευταίο μέτρο, απαραίτητο για την εξοικονόμηση των χρηματικών πόρων που είναι αναγκαίοι για τα προηγούμενα, προκάλεσε τη δυσάρεσκια μέγιστου μέρους των στρατιωτικών, που είδαν το συνολικό ειδικό βάρος τους να μειώνεται. Ένας άλλος παράγοντας δυσανασχέτησης οπωσδήποτε είναι η μείωση του ρόλου των ενόπλων δυνάμεων ως μηχανισμού κοινωνικής κινητικότητας, απ' τη στιγμή που το οικονομικό «άνοιγμα» και η εμφάνιση νέων κοινωνικών προτύπων στη θέση των παλιών επιτρέπουν την κοινωνική άνοδο μέσα από άλλα κανάλια (ιδιωτικές επιχειρήσεις, κ.λπ.).

Κατά τη διάρκεια των γεγονότων του τελευταίου διμήνου, οι αντιθέσεις που προέκυψαν στους κόλπους του στρατού δε φαίνονται να έχουν και τόσο σχέση με διαφορές οπτικής απέναντι στις μεταρρυθμίσεις, όσο με την προθυμία ή την απροθυμία των συγκεκριμένων μονάδων να αναλάβουν αυτές τη «θωροδο-

κινήματος. Ακριβώς όπως συμβαίνει και με τις αντιτιθέμενες φράξεις του κόμματος, η διαφορά αφορά τα μέσα αντιμετώπισης της κρίσης κι όχι τη συνολική πολιτική.

Έτσι οι μονάδες της περιοχής του Πεκίνου (κυρίως η 38η Στρατιά) φαίνονται λιγότερο διατεθειμένες να επιδείξουν «πυγμή», απέναντι σε μια νεολαία που όπως εισηγούνται οι ξένοι δημοσιογράφοι, στο μεγαλύτερο μέρος της έχει εκπαιδευτεί στα ίδια τα στρατόπεδα της πρωτεύουσας. Απεναντίας η 27η Στρατιά, προερχόμενη από την εσωτερική Μογγολία και βετεράνος του πολέμου του 1979 με το Βιετνάμ, δεν είχε κανένα τέτοιο πρόβλημα. Μια ακόμα, κρίσιμη λεπτομέρεια: διοικήτης της 27ης κατά τη διάρκεια του πολέμου αυτού υπήρξε ο Γιανγκ Σανγκούν, νυν πρόεδρος της Δημοκρατίας και συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον «εγκέφαλο» της καταστολής (την «αυταρχική» πτέρυγα των μεταρρυθμιστών) και το «τουφέκι». Ο ρόλος του Γιανγκ είναι αποφασιστικός στην κινητοποίηση του στρατού: επικεφαλής της μεν πολιτικής Διοίκησης του ΛΑΣ είναι ο αδερφός του, στρατηγός Γιανγκ Μπαϊμπίνγκ, του δε Γενικού Επιτελείου ο γαμπρός του, στρατηγός Τσι Χαοτιάν. Συμπληρωματικό ρόλο στην καταστολή έπαιξαν απ' ό,τι φαίνεται, μονάδες της 65ης και της 39ης Στρατιάς, για τις οποίες όμως δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες.

Μυστήριο καλύπτει, τέλος, τόσο τη φημολογούμενη ένοπλη αντιπαράθεση μεταξύ διαφόρων στρατιωτικών μονάδων, όσο και τους όρους του πιθανολογούμενου τελικού συμβιβασμού. Όσο κι αν οι πηγές του ΝΑΤΟ υποστηρίζουν ότι, όποτε υπήρξαν ενδοστρατιωτικές συγκρούσεις, αυτές οφειλόταν «σε πυρά από ανίκανους στρατιώτες που δεν ήξεραν πού βρίσκονταν οι ίδιοι ή τα φιλικά προς αυτούς στρατεύματα», οι κινήσεις του στρατού μέσα στο Πεκίνο τις πρώτες μέρες μετά τη σφαγή αφήνουν να εννοηθεί ότι ο κίνδυνος μιας γενικευμένης σύρραξης υπήρξε τουλάχιστον μια πολύ σοβαρή πιθανότητα, που τελικά αποφεύχθηκε χάρη σ' ένα διακανονισμό ανάμεσα στις αντιπαρτιθέμενες μονάδες και την πολιτική ηγεσία. Τους όρους της συνεννόησης μπορεί να μην τους ξέρουμε, κάποια συμπεράσματα ωστόσο θα μπορούσαν να εξαχθούν στο άμεσο μέλλον βάσει της προσεχούς στάσης του καθεστώτος στα στρατιωτικά ζητήματα.

Στο μεταξύ, αρθρογράφοι του διεθνούς τύπου επιχειρούν να χρησιμοποιήσουν κάποιες εξωτερικές ομοιότητες με το απώτερο παρελθόν (αμπέχωνα των ηγετών, «ξύλινη» φροσολογία, λεκτικές αναφορές στην «ταξική πάλη» κ.λπ.) για να μιλήσουν για επιστροφή στις μέρες της δεκαετίας του '60 και της... Πολιτιστικής Επανάστασης. Οι στόχοι, είναι βέβαια προφανείς: να χρεωθεί ακόμα μια φορά η Αριστερά, και μάλιστα η πιο ριζοσπαστική εκδοχή της, την επαίσχυντη σφαγή που διέταξαν οι (μέχρι πρότινος αγαπημένοι σύμπασης της Δύσης) «εκσυγχρονιστές». Ωστόσο, όπως το ρούχο δεν κάνει τον παπιά, έτσι κι η τραγιάσκα δεν κάνει τον εργάτη. Το παρελθόν, εξάλλου, των πρωταίων του μακελειού είναι γνωστό: ήταν ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ, ο Γιαν Σανγκούν κι ο Πενγκ Τσεν που δεχόμενοι τις κατηγορίες των «μανδαρινών που ακολουθούν τον καπιταλιστικό δρόμο», αποτέλεσαν τον πρωταρχικό στόχο των επαναστατικών Κόκκινων Φρουρών της δεκαετίας του '60. Είκοσι τόσα χρόνια αργότερα, τους δόθηκε μια χρυσή ευκαιρία να εκφράσουν όλο το συσσωρευμένο μίσος τους ενάντια σε μια άλλη, επίσης επαναστατημένη νεολαία...

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

1. Εξάριση, κατά κάποιο τρόπο, αποτελεί σχετικό άρθρο του Βηροσρίωνα Γκίνια στην «Εποχή» (11.6).
2. Francis Andrey «L'armée et le pouvoir» Pouvoirs No 3 1977.
3. Μια φοιτήτρια του Μπενζίν διαηγείται: «Κάποιοι από εμάς έχουν κάνει την υποχρεωτική στρατιωτική τους εκπαίδευση σ' αυτή τη μονάδα (την 38η). Εκείνη την ημέρα, βρεθήκαμε μπροστά στους αξιωματικούς που υπήρξαν οι εκπαιδευτές μας. Πριν περάσει ένα λεπτό, τραγουδήσαμε μαζί τον ύμνο της 38ης...» (Le nouvel observateur 15-21.6.89, σελ. 44).
4. Gerald Segal «In NATO's view, all China is not in a crisis» International Herald Tribune 14.6.89.

ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ ΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Η ώρα της αλήθειας

Δεν έχουν περάσει ούτε δυο βδομάδες από την σφαγή της πλατείας Τιεν Ανμέν και οι δημοιοι τολμούν κιόλας να ξαναγράψουν την ιστορία: δεν έπεσε ούτε μια σφαίρα(!), δεν μάτωσε ούτε μια μυτή διαδηλωτή και ολόκληρος ο κόσμος πέρασε απλώς μια βδομάδα ομαδικής παράκρουσης!

Όμως, τα γεγονότα που ντύθηκαν χασάπηδες δεν μπορούν να πείσουν ούτε καν τους εαυτούς τους. Αν όλα αυτά δεν ήταν -όπως λένε τώρα- παρά παραισθήσεις των «σκοτεινών δυνάμεων», τότε προς τι η μανία με την οποία ξύνουν τους τοίχους και τους δρόμους για να αφαιρέσουν κάθε ίχνος από το ποτάμι του αίματος; Προς τι οι εκκλησίες στους επιδόχους χαφιέδες; Προς τι το κύμα των συλλήψεων και οι εκτελέσεις των νέων που για μια ακόμα φορά «τους λένε αλήτες»;

Οι Κινέζοι γεροντοκράτες δεν είναι όμως αφελείς τερατολόγοι. Η απόπειρά τους να παρουσιάσουν το άσπρο μαύρο και την λαϊκή εξέγερση «αντεπανάσταση λίγων χούλιγκανς» προσθέτει έναν ακόμα κρίκο στην αλυσίδα της ατέλειωτης απάτης τους που άρχισε όταν βάφτισαν «σοσιαλισμό» το θάρβαρο καθεστώς τους. Συνηθισμένοι στις παλιές καλές μεθόδους του θριαμβεύοντα σταλινισμού, νομίζουν ότι μπορούν και τώρα να εξαπατήσουν... την ιστορία...

Δυστυχώς γι' αυτούς η ιστορία εκδικείται, έστω και με καθυστέρηση μερικών δεκαετιών. Και τα αποκαλυπτήρια της δικιάς τους παρασπαστικής και απάνθρωπης εξουσίας οι αναλαμβάνουν τώρα οι ίδιοι τους «υπηκόοι» που τολμούν να σηκώσουν κεφάλι στο όνομα ακριβώς της δημοκρατίας, της ελευθερίας και της ισοτιμίας που τους αρνείται συστηματικά η γραφειοκρατία.

Ωστόσο, οι «από πάνω» δεν πτωσύνονται. Δημοκρατία; Ελευθερία; Ισοτιμία; ανεξάρτητα συνδικάτα; Πατάξη της διαφθοράς; Μα, πρόκειται για «αστικές διεκδικήσεις», μας κατακεραυνώνουν οργίλοι συνεπικουρούμενοι μάλιστα από τους ποικίλους συνοδοιπόρους τους ακόμα και στην Ελλάδα! Κάνοντας επίδειξη ενός ανήκουστου θράους, τολμούν να ισχυρίζονται ότι η δημοκρατία είναι ταυτόσημη του καπιταλισμού, ότι η ελευθερία είναι πρόνομο της αστικής κυριαρχίας. Κι

όταν δεν μπορούν να μας το πουν τόσο ωμά, τότε μας δηλώνουν σοδαρά-σοδαρά ότι «η δημοκρατία είναι ένα εξαιρετικά πολύπλοκο πράγμα», υπανισσόμενοι προφανώς ότι οι Κινέζοι φοιτητές και εργάτες έκαναν αφαίρεση αυτής της «πολύπλοκότητας»!

Το κακό με όλους αυτούς τους εμβριθείς «μαρξιστές», είναι όμως ότι ακριβώς την ίδια άποψη έχουν και οι δήθεν άσπονδοι εχθροί τους, οι ιδεολόγοι του νεοφιλελευθερισμού, ο Ρέγκαν ή η Θάτσερ ή... ο κ. Ανδριανόπουλος! Και να λοιπόν ποια είναι η οικτρή κατάληξη: ο Μπους πασμένος χέρι-χέρι με τον Ντενγκ, τον Πολ Ποτ, τον Παπανδρέου, τον Μητσοτάκη και τον κ. Κάμπο να τραγουδούν εν χορώ ότι η δημοκρατία είναι αποκλειστικό προνόμιο του... καπιταλισμού! Μπροστά σε μια τέτοια εκπληκτική ομοφωνία, υπάρχουν άραγε περιθώρια για διαφωνία;

Ας μην τρομάζει προκαταβολικά ο αναγνώστης. Δεν πρόκειται να τον βορβορδίσουμε με τσιτάτα που αποδείχνουν την αθωότητα των πατέρων του επιστημονικού σοσιαλισμού. Αντί γι' αυτό, θα προτιμήσουμε κάτι πιο επίκαιρο, μια μικρή αναδρομή στο πολιτικό στίγμα των σημερινών λαϊκών κινημάτων υπέρ της δημοκρατίας στις δυο μητροπόλεις του υπαρκτού σοσιαλισμού. Δυστυχώς λοιπόν, για τους προσαναφερθέντες «χορωδούς» μας, είτε στην Κίνα, είτε στην ΕΣΣΔ, τα μαζικά αντιγραφειοκρατικά κινήματα δεν ορκίζονται στο όνομα της Κας Θάτσερ! Δεν αυτοαποκαλούνται «δεξιά», αλλά «αριστερά». Δεν λένε ότι πολεμούν τους «σοσιαλιστές», αλλά τους «συντηρητικούς», την «αντίδραση» ή ακόμα και τους «φασίστες», την «μάφια» της εξουσίας!

Όμως, πέρα από αυτές τις καθόλου περιέργες συμπτώσεις, υπάρχει και η ουσία. Αν στ' αλήθεια είστε υπέρ των κινέζων εργατών, τότε κ. Μπους ή κ. Μητσοτάκη, γιατί δεν ικανοποιείτε και στις χώρες σας την δικιά τους κύρια διεκδίκηση που είναι η ισοτιμία μέσα από την πάταξη της διαφθοράς και την κατάργηση των μηχανισμών που την τρέφουν; Γιατί δεν εξεγείρεστε κατά της ανεργίας που καταγγέλλουν οι κινέζοι εργαζόμενοι; Γιατί σε τελευταία ανάλυση, δεν δίνετε δημοκρατία και ελευθερία και ανεκτό θισπι-

κό επίπεδο στα τέσσερα πέμπτα του πληθυσμού του δικού σας καπιταλιστικού στρατόπεδου, δηλαδή σε όλο τον Τρίτο κόσμο που πεθαίνει κυριολεκτικά της πείνας;

Οι ερωτώμενοι δεν πρόκειται να κάνουν τον κόπο να μας απαντήσουν. Εξάλλου μας δίνουν καθημερινά τις απαντήσεις τους με τον γνωστό αυταρχικό και αντιδημοκρατικό τρόπο. Όμως, θα μας πουν κάτι άλλο: «μετά την σφαγή της πλατείας Τιεν Ανμέν, ο μαρξισμός χρεώκπησε οριστικά», «ο κομμουνισμός δεν ήταν παρά ένα ιστορικό σφάλμα». Το επιχείρημά τους είναι στ' αλήθεια «αποστομωτικό». Ωστόσο, εμείς έχουμε μιαν απορία: αν ο «κόκκινος» Ντενγκ ταυτίζεται με τον Μαρξ, τότε με ποιον άραγε πρέπει να ταυτίσουμε τους ορκισμένους εχθρούς του που ανεμίζουν κόκκινες σημαίες και τραγουδούν την Διεθνή; Αν ο Στάλιν δεν ήταν παρά η φυσιολογική συνέχεια του Λένιν, τότε πού πρέπει να εντάξουμε τους δεκάδες βουλευτές που ανέδειξε η Ομοσπονδία των Σοσιαλιστικών Λεσχών της ΕΣΣΔ (φέτος την 'Ανοιξη) και οι οποίοι αποδέχονται την ραχοκοκκαλιά της σοβιετικής αντιπολίτευσης; Αν τα σταλινικά καθεστώτα του υπαρκτού σοσιαλισμού είναι οι μοναδικοί και άμεσοι απόγονοι του επαναστατικού μαρξισμού, τότε πώς μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός ότι οι κοινωνίες τους εξεγείρονται σήμερα στο όνομα της επιστροφής στην προσταλινική εποχή των πρώτων χρόνων της επανάστασης; Σε τελευταία ανάλυση, αν οι πάντες περιγράφονται γενικά κι αφηρημένα σαν «μαρξιστές», τότε γιατί άραγε σκάβουν οι μεν τον λάκκο των δε; Μήπως επειδή όλα αυτά δεν είναι παρά μια παράσταση θεάτρου σκιών; Μια μπλόφα;

Υπάρχει όμως και κάτι άλλο: ακόμα κι αν υποθέσουμε ότι το απάνθρωπο κινέζικο καθεστώς είναι όντως «σοσιαλιστικό», τότε αρκεί η σφαγή της πλατείας Τιεν Ανμέν για να καταλήξουμε αβασάνιστα στο συμπέρασμα (που έσπευσε να υποστηρίξει ακόμα κι ο ηγέτης του ιταλικού Κ.Κ. Ακίλε Οκέτο) ότι χρεώκπησε οριστικά και αμετάκλητα ο «μαρξισμός» και ο «κομμουνισμός»; Όμως, αν αυτό αρκεί, τότε από πότε θα πρέπει να θεωρείται χρεώκπημένος ο καπιταλισμός που ευθύνεται επιτέλους όχι με μια, δυο ή εκατό σφαγές, αλλά με δυο ολόκληρους παγκόσμιους πολέμους που αιματοκύλησαν την ανθρωπότητα;

Στην πραγματικότητα, και οι μεν και οι δε, και οι Μπους - Θάτσερ - Μητσοτάκης - Παπανδρέου και οι Ντενγκ - Χόνκερ - Φλωράκης - Κάμπος, βολεύονται να περιορίζουν την ιδεολογική αντιπαράθεσή τους σ' αυτά τα στενά, εξωπραγματικά πλαίσια επειδή μ' αυτό τον τρόπο αισθάνονται σίγουροι πως δεν απειλούνται άμεσα τα συμφέροντά τους. Όμως, το πάνω χέρι το έχουν φυσικά, οι πρώτοι. Τι στ' αλήθεια να απαντήσει ο κ. Κάμπος στον κ. Αν-

δριανόπουλο ή ο κ. Φλωράκης στον κ. Λαλιώτη; Μήπως ότι η δημοκρατία... είναι ένα «πολύπλοκο πράγμα»;

Κι έτσι φτάνουμε στη σημερινή τραγική κατάσταση όπου το προπαγανδιστικό μπαράζ της αντίδρασης κάνει θραύση, καθώς δεν απομένουν παρά ελάχιστες φωνές που είναι σε θέση να αποκαταστήσουν την αλήθεια και να απαντήσουν με αληθινά επιχειρήματα. Παρά τις αδυναμίες της, είναι τελικά ο χώρος της άκρας αριστεράς που σώζει την τιμή ολόκληρης της αριστεράς και του εργατικού κινήματος, όταν καταβαίνει στους δρόμους για να διατρανώσει την αλληλεγγύη του στην κινέζικη εξέγερση, στα θύματα του σταλινισμού ή στους Αρμένιους της Σοβιετικής Ένωσης.

Όμως, κι εδώ τα πράγματα δεν είναι δυστυχώς, εντελώς ξεκάθαρα, με αποτέλεσμα να επωφελούνται τόσο οι δεξιοί, όσο κι οι αριστεροί απολογητές του υπαρκτού σοσιαλισμού. Συγκεκριμένα, πόσο πρωτοποριακό μπορεί να φιλοδοξεί να είναι ένα κόμμα της ανανεωτικής αριστεράς όταν επιδιώκει την διατήρηση σχέσεων με την γραφειοκρατία του Πεκίνου, όταν στέλνει εκεί αντιπροσωπείες που -αναπόφευκτα- φωτογραφίζονται σε εγκάρδιες στάσεις με τον αρχηγό των κινέζικων μουσικών υπηρεσιών και τωρινό χασάπη του λαϊκού κινήματος Τσιό Σι; Τι στ' αλήθεια προωθούν αυτές οι χειραφτίες; Μήπως την καταγγελία της βάρβαρης, ανταρτικής και αντεπαναστατικής φύσης αυτών των καθεστώτων στα μάτια τόσο του

ελληνικού, όσο και του κινέζικου εργατικού κινήματος; Ή μήπως δεν είναι τελικά, παρά στάχτη στα μάτια που πληρώνεται ακριβά όταν έρχεται -όπως τώρα- η ώρα της αλήθειας;

Η σαφής, χωρίς μυσόλογα και «ναί μεν, αλλά», τοποθέτηση απέναντι στις ιστορικές επαναστατικές εξελίξεις που συντελούνται στις χώρες του (αν)υπαρκτού σοσιαλισμού, δεν είναι πολυτέλεια. Δεν είναι πάρεργο και καθήκον μόνο μερικών «λοξών διεθνολόγων». Δεν μπορεί ν' αναβληθεί για αύριο, επειδή τάχα σήμερα, έχουμε ν' αντιμετωπίσουμε πιο σημαντικά προβλήματα. Η Κίνα είναι κοντά μας και η Σοβιετική Ένωση θα μας πάσει αύριο, κυριολεκτικά από τον λαιμό!

Σε μια περίοδο που άρχισε κιόλας να σηματοδοτείται από ιστορικές ανακατατάξεις μέσα στο διεθνές εργατικό, προοδευτικό, σοσιαλιστικό και επαναστατικό κίνημα, το να ξέρεις με ποιους θα πας και ποιους θ' αφήσεις, συνιστά την ανυπέρβλητη προϋπόθεση για την ίδια την πολιτική επιβίωσή σου. Με τους δολοφόνους ή με τους εξεγερμένους λαούς τους; Με τους δικτάτορες ή με τα αυτόνομα εργατικά και φοιτητικά συνδικάτα των χωρών τους; Με τους γραφειοκράτες και με την καρικατούρα του «σοσιαλισμού» τους ή με τις νέες, ζωντανές προοδευτικές δυνάμεις που ξαναδίνουν αίγλη και αξιοπιστία στο όραμα της χειραφέτησης των εργαζομένων; Σε Ανατολή και Δύση!...

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

Το βαρόμετρο των αντιδράσεων

Η κτηνώδης καταστολή της πλατείας Τιεν Ανμέν δεν μπορούσε να έρθει σε χειρότερη στιγμή για το Συνασπισμό της «αριστεράς» και της «προόδου»: ο απατηλός, «συναινετικός» πολιτικός του λόγος, με την έκφραση λύπης αλλά και επιφυλάξεων, με τη διατύπωση ευχών για ενότητα και πρόοδο, ηχεί προκλητικά όταν αναφέρεται σε μια από τις μεγαλύτερες σφαγές της πρόσφατης παγκόσμιας ιστορίας. Καθεστώτα που υποστηρίζουν ότι είναι ελεύθερα, κυβερνήσεις και κόμματα που υποστηρίζουν ότι είναι σοσιαλιστικά, πολίτες που αγωνίζονται για αρχές και ιδανικά, μπορούν πλέον να χαρακτηριστούν με βάση την αντίδρασή τους

στη σφαγή των κινέζων φοιτητών. Η αντίδραση των δυο υπερδυνάμεων ήταν λίγο πολύ αναμενόμενη. Ο πρόεδρος Μπους, δεχόμενος πιέσεις τόσο από «δεξιά» όσο και από «αριστερά», χρησιμοποίησε στην αρχή αρκετά σκληρή γλώσσα, επέβαλε κάποιες κυρώσεις, για να «μαλακώσει» στη συνέχεια και να φτιάσει να μιλάει για ευθύνες κάποιων αξιωματούχων και για την ανάγκη σεβασμού κάποιων αόριστων «ανθρώπων δικαιωμάτων». Ο Χένρυ Κίσινγκερ είχε άλλωστε προειδοποιήσει από την αρχή ότι μέτρα που θα οδηγούσαν στην απομόνωση της Κίνας θα έπλητταν τα αμερικανικά συμφέροντα, αφού θα κινδύνευαν να χαρίσουν τη χώρα αυτή στην Ια-

ΔΕΝ ΟΡΚΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΘΑΤΣΕΡ

Φωτογραφία του κινέζου φωτογράφου Νταβί.

πωνία και τη Σοβιετική Ένωση.

Η ηγεσία της τελευταίας κράτησε κι αυτή μια πολύ προσεκτική στάση, για να μην εξουδετερώσει τη βελτίωση των σινοσοβιετικών σχέσεων μετά την επίσκεψη Γκορμπατόφ στο Πεκίνο, αλλά ούτε να καταιστρέψει την εικόνα που παρουσιάζει τελευταία η Σοβιετική Ένωση στον έξω κόσμο. Ας μην ξεχνάμε ότι ο Γκορμπατόφ περπατάει πάντα πάνω σε τεντωμένο σχοινί, έχοντας απέναντί του μια σκληροπυρηνική μερίδα που ασφαλώς δεν θα δίσταζε, αν ήταν στο χέρι της, να προσφύγει σε ανάλογη καταστολή εφόσον θι-

γονταν τα συμφέροντά της. Τελικά η προσεκτική διατύπωση της ανακοίνωσης του Λαϊκού Κονγκρέσου (περί «εσωτερικής υπόθεσης της Κίνας» κλπ.), αν και κάθε άλλο θέβαια παρά είναι ικανοποιητική, είναι καλύτερη από τις παρομοιώσεις του αρθρογράφου της «Πράθνα»: «Η χρησιμοποίηση δύναμης για τη διατήρηση της τάξης είναι ένα μέτρο εξίσου ακραίο με τον ακρωτηριασμό του ποδιού ενός άρρωστου ανθρώπου. Πάντα πονάει, πάντα είναι ανεπιθύμητο, αλλά μερικές φορές είναι αναγκαίο για να σωθεί μια ανθρώπινη ζωή. Η αναγκαιότητα ενός τέτοιου μέτρου εναπόκειται στη συνείδη-

ση του χειρουργού»...

Αν η στάση της ΕΟΚ, των χωρών της δυτικής Ευρώπης και της Ιαπωνίας συνδύαζε οξύτητα στη θεωρία και μετριопάθεια στην πράξη, για προφανείς οικονομικούς λόγους, οι αντιδράσεις της διεθνούς αριστεράς παρουσιάζουν πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Στην πρωτοπορία βρίσκονται οι εκφραστές δύο πολύ διαφορετικών καταστάσεων: ο γραμματέας του ιταλικού κομμουνιστικού κόμματος Ακίλε Οκέτο και ο ηγέτης της Ουγγαρίας Κάρολι Γκρος. Και οι δυο μίλησαν για «σφαγή», που δεν έχει καμιά σχέση με το σοσiali-

σμό.

Ο πρώτος, που ηγήθηκε διαδηλώσεων στη Ρώμη (πόσο θλιβερή είναι η σύγκριση με τους ηγέτες της ελληνικής αριστεράς!) και το κόμμα του γέμισε την Ιταλία με αφίσες κατά της στρατιωτικής καταστολής στην Κίνα, δήλωσε ότι «δεν διαμαρτυρόμαστε ως μέλη ενός κομμουνιστικού κινήματος, όχι μόνο γιατί δεν υπάρχει τέτοιο διεθνές κίνημα, αλλά γιατί δεν έχουμε τίποτα κοινό μ' εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τέτοια εγκλήματα».

Ο δεύτερος, την ώρα που η χώρα της οποίας ηγείται ετοιμάζεται να αποτίσει φόρο τιμής στις 16 Ιουνίου στον ηγέτη της εξέγερσης του 1956, Ίμρε Νάγκι, σημείωσε ότι η σφαγή της πλατείας Τιεν Ανμέν δεν έχει τίποτα να κάνει με το σοσλισμό, που πρέπει να εξασφαλίζει τη συνείδηση της κοινωνίας.

Και το γαλλικό κομμουνιστικό κόμμα όμως προέβη σε μια κατηγορηματική δήλωση. «Οι αυταρχικές μέθοδοι, η εξουσία μιας κάστας, η προσωπολατρεία, η αυθαιρεσία, η προσφυγή στη βία, η γραφειοκρατία, τα προνόμια και η διαφθορά, οι κοινωνικές ανισότητες, η ολιγωρία και η ανευθυνότητα, δεν είναι σοσλισμός. Ο σοσλισμός δεν μπορεί να αναπτυχθεί και να δείξει την υπεροχή του παρά προχωρώντας σε βαθιές μεταρρυθμίσεις που ο σοσλιστικός μοχλός είναι σε κάθε περίπτωση η ελευθερία και δημοκρατία».

Στον αντίποδα, τρεις χώρες που η εχθρότητά τους προς την περεστρόικα είναι γνωστή και ποικιλοτρόπως εκφρασμένη: Ανατολική Γερμανία, Βιετνάμ και Κούβα. Οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών υποθέτησαν πλήρως την επίσημη κινεζική άποψη περί «λιγιστών αντισοσλιστικών στοιχείων», εκατοντάδων νεκρών αποκλειστικά από τη μεριά του στρατού και ηρωικών στρατιωτών που αποκατέστησαν την τάξη. Περιτιτεύει να προσθέσουμε ότι απέκρυψαν από τα μέσα ενημέρωσης κάθε εικόνα που θα συνηγορούσε για το αντίθετο, αφού οι «ανώριμοι» λαοί τους δεν χρειάζεται να έχουν δική τους άποψη. Ο Φιντέλ Κάστρο είχε μάλιστα την ευκαιρία να ακούσει την «αλήθεια» για τα γεγονότα από τα χείλη του ίδιου του υπουργού εξωτερικών της Κίνας, Τσιαν Τσιτσέν, που επισκέφθηκε την Κούβα τις ίδιες μέρες που το καθεστώς που υπηρετεί «*τυροβαλούσε εναντίον νέων ανθρώπων που το ίδιο έχει εκπαιδεύσει και που τώρα ξεσηκώνονται εναντίον του στο όνομα της ελευθερίας*» (κατά τη διατύπωση του Φρανσουάν Μπεράν).

Και αυτή η επίσκεψη προκάλεσε στους λίγους εναπομειναντες ρομαντικούς (ή αφελείς) πολύ περισσότερη οργή και θλίψη απ' ό,τι θα προκαλέσει η (επικείμενη, την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές) επίσκεψη του ίδιου αυτού ανθρώπου στις ΗΠΑ, μια εβδομάδα αργότερα.

Μιχάλης ΜΗΤΣΟΣ

Προδοκάτσια

Θείο δώρο για τον τύπο και το ραδιόφωνο η γνωστή τοποθέτηση του Κώστα Κάππου ότι δεν μπορεί να καταδικάσει το καθεστώς του Πεκίνου για τη σφαγή επειδή «νεκροί υπήρξαν και από τις δυο πλευρές», ή επειδή «το ΚΚΕ δεν έχει κομματική οργάνωση στο Πεκίνο για να ξέρει π ακριβώς συμβαίνει».

Αυτή η τοποθέτηση ταίριαζε απόλυτα στο έτοιμο μοντέλο που πλασάρουν διεθνή και εγχώρια μέσα ενημέρωσης η εξέγερση του Πεκίνου ήταν εξέγερση κατά του κομμουνισμού! Άρα, είναι φυσική συνέπεια οι κομμουνιστές να υπερασπίζονται τον Ντενγκ. Το πρωτοπόρο ΒΗΜΑ δεν έχασε την ευκαιρία. Σε σημείωμα του Βηματοδότη (11.6) αφού πρώτα - για να κρατήσει τις εαρινές ισορροπίες - εξήγησε ότι δεν είναι αυτή η κυρίαρχη άποψη στον Συνασπισμό, προχώρησε στο ψητό: «Αυτό που δεν ξέρετε, όμως, είναι ποιοι αποκαλούνται "Κινέζοι" του Συνασπισμού. Πρόκειται για την κυρία Τολάκη και τον κ. Κάππο, τους οποίους αποφάσισε να σταυροδοτήσει η ΚΝΕ στην Αθήνα». Μ' ένα συμπάρο, λοιπόν, δυο τριγόνια. Τι κι αν η ΚΝΕ περίπου έσωσε την αμή της επίσημης Αριστεράς με τις ανακοινώσεις της και την αρθρογραφία στον Οδηγητή υπερασπίζοντας εκ διαμέτρου αντίθετη άποψη απ' αυτή που της καταλογίζεται; Για τον Βηματοδότη αυτό δεν έχει καμιά σημασία. Άλλωστε αυτό που τον ενδιαφέρει δεν είναι η Κίνα αλλά οι εσωκομματικές διεργασίες στο ΚΚΕ. Κι απ' ό,τι φαίνεται, ο υποβολέας του έχει λόγους να είναι δυσαρεστημένος τόσο με τον κ. Κάππο όσο και με την ΚΝΕ...

Σ.

«Το πιο σημαντικό, είναι η εγκαθίδρυση ενός συστήματος δικαίου. Τότε μονάχα θα μπορέσει να υπάρξει δικαιοσύνη και ηθική σ' αυτή τη χώρα. Σήμερα, σ' αυτό τον τομέα υπάρχει έρημος. Γι' αυτό το λόγο, τα μόνα πράγματα που έχουμε εισάγει απ' τη Δύση είναι τα χειρότερα: πορνογραφία, πορνεία, λατρεία του χρήματος. Οι ηγεμόνες μας αντιμετωπίζουν το λαό σα μια μάζα από ζώα που τα χειραγωγούν».

(Συνδικαλιστής φοιτητής του Μπεϊντά, Libération 22-23/4/89)

ΟΙ ΘΑΥΜΑΣΤΕΣ ΤΟΥ

Εν ου

παικτοίς

● Η σφαγή της πλατείας Τιεν

Ανμέν και η κινέζικη εξέγερση πυροδότησε με δραματικό τρόπο και στην Ελλάδα το διάλογο και τον προβληματισμό γύρω από τη φύση των ανατολικών κοινωνιών. Ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ που κατόργησε την πάλη των τάξεων το '78 αποσπώντας τα εύσημα των δυτικών, έδειξε πως η «φιλελεύθερη οικονομική πολιτική» δεν είναι ασυνθιβάστη με την αιματηρή καταστολή των λαϊκών κινητοποιήσεων. Αυτό το ξέρουμε καλά άλλωστε και στη Δύση. Σήμερα έχει εξαπλωθεί ένα κύμα συλλήψεων και διωγμών. Πολλοί πρωτεργάτες της εξέγερσης υποχρεώνονται από τους στρατοκράτες του Πεκίνου να προηλακίζονται στους δρόμους φέροντας ταπεινωτικές πινακίδες. Ο Ντενγκ, που στη διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης υποχρεώθηκε να φέρει ταμπέλιτσα με την επιγραφή «Είμαι ένα ρεβιζιονιστικό σκουλήκι», παίρνει σήμερα την εκδίκησή του με τα τανκς. Και είναι χαρακτηριστικό για το στίγμα της εξέγερσης το γεγονός ότι μετά τη σφαγή η ηγεσία εμφανίστηκε με μασκότ πουκάμισα. Σε μια χώρα όπου λειτουργεί ο πολιτικός συμβολισμός, προσπάθησαν να εμφανιστούν αυτοί σαν θεματοφύλακες μιας παράδοσης που ωστόσο έλεγε πως «Η εξέγερση είναι δικαίη» και «θα επαγρυπνούμε ενάντια σ' αυτούς που βάζουν την ταμπέλα του αντεπαναστάτη στις επαναστατημένες μάζες».

Παρουσιάζει λοιπόν ενδιαφέρον ο τρόπος με τον οποίο πόνταραν ιδεολογικά στην κινέζικη εξέγερση ο αστικός τύπος και τα κόμματα της ελληνικής Αριστεράς.

Το ζητούμενο όλων ήταν πως ο καθένας θα αξιοποιήσει τη φιλτραρισμένη πληροφόρηση των πρακτορείων εντάσσοντάς την στις ιδεολογικές πρώτα απ' όλα, τις κομματικές (κάποτε και εσωκομματικές) και τις προεκλογικές σκοπιμότητες.

Ο «τολμηρός μεταρρυθμιστής της αγανούς χώρας» γίνεται τώρα αιμοσταγής κόκκινος δικτάτορας. Πέρα από την προφανή αφορμή για άσκηψη ποικίλων διακρατικών πιέσεων, οι σφαγές στην Κίνα προσφέρονται ιδιαίτερα για ακόμη ομορφοντία κατά του διάτρητου ήδη σοσιαλισμού. Του σοσιαλισμού που βολεύει τους Δυτικούς, οι οποίοι θυμούνται την καταπίεση μόνον όταν οι καταπιεσμένοι προσπαθούν να υπερβούν την μοίρα τους, όπως στην Κίνα της καπιταλιστικής παλινόρθωσης του

Ντενγκ.

Η επίσημη Αριστερά παραμένει βουβή από την οδύνη, χωρίς πολιτική τοποθέτηση. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του γρ. τύπου της Κ.Ε. του ΚΚΕ (5.6.1989): «Εκφράζουμε τη βαθιά θλίψη μας και την αποδοκιμασία για τα αιματηρά γεγονότα αυτών των ημερών στο Πεκίνο. Θεωρούμε ότι οι λύσεις των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Λ.Δ. της Κίνας πρέπει ν' αναζητηθούν με το διάλογο και με ειρηνικά μέσα όπως αρμόζει στις αρχές και την ανθρωπιστική ουσία του σοσιαλισμού». Στο ίδιο μήκος κύματος και η ανακοίνωση της ΕΑΡ:

«Θέλουμε να πιστεύουμε ότι η κυβέρνηση, το ΚΚΚ, ο λαός και η νεολαία της, θα θρουν την ικανότητα, ώστε να αποτρέψουν, με ψυχραιμία και σύνεση, την απειλή ακόμη χειρότερων εξελίξεων. Ότι θα εμποδιστεί η κλιμάκωση της βίας, ότι οι ένοπλες δυνάμεις θα επστρέψουν αμέσως στους στρατώνες τους, ότι θα επιβληθούν αυστηρές κυρώσεις εναντίον των υπευθύνων για την επίθεση του στρατού εναντίον των φοιτητών και του λαού και θα αναζητηθούν, μέσα από το διάλογο, λύσεις για την επίλυση των κρίσιμων προβλημάτων και την πραγματοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, προς όφελος της δημοκρατίας, που αποτελεί αξία οικουμενική».

Η αμηχανία της Αριστεράς να τοποθετηθεί πολιτικά σχετίζεται με την προεκλογική περίοδο, τις ισοροπίες του Συνασπισμού, καθώς και με την αντιμετώπιση του ακανθώδους ζητήματος του «υπαρκτού σοσιαλισμού», έστω κινέζικου, σε μια εποχή που κάνει θέματα προσέγγισης με την ΕΣΣΔ. Η πολιτική αφωνία αυτή βεβαίως δεν εμπόδισε να εκδηλωθούν πρωτότυπα εσωκομματικά παιχνίδια με προκάλυμμα την τοποθέτηση στα γεγονότα της Κίνας.

Με τον ίδιο τρόπο που τα δυτικά πρακτορεία βλέπουν να αναδύεται από την κινέζικη εξέγερση το άγαλμα της Ελευθερίας, κάποιοι άλλοι θέλουν τους εξεγερμένους φοιτητές οπαδούς του Γκορμπατσόφ και της περεστρόικα. Χαρακτηριστικές είναι οι απόψεις δυο «σοβιετικών ειδικών» που μιλούν στον «Κυριακάτικο Ριζοπάστη» της 28/5/89: «Είναι θετικά τα αποτελέσματα των οικονομικών μεταρρυθμίσεων που άρχισε η Κίνα εδώ και 10 χρόνια. Ταυτόχρονα όμως παρατηρήθηκε και κά-

ποια καθυστέρηση στον τομέα των πολιτικών μεταρρυθμίσεων». Σύμφωνα με τον Σοβιετικό «ειδικό» Β. Καρίμοφ, «οι οικονομικές αιτίες είναι από τις βασικές που προκάλεσαν τις κινητοποιήσεις αυτές. Και νομίζω ότι από την άποψη αυτή είναι σωστές οι εκτιμήσεις των Αμερικάνων κινεζολόγων». Ο άλλος «ειδικός» Β. Βαροντσόφ επισημαίνει ότι «Οι διαδηλωτές κρατούσαν πάνω με συνθήματα που καλούσαν την ηγεσία της χώρας να προχωρήσει πιο αποφασιστικά στο δρόμο των πολιτικών μεταρρυθμίσεων, όπως αυτό γίνεται στην ΕΣΣΔ. Όπου, τις μέρες της παραμονής του στο Πεκίνο εμφανιζόταν ο Μ. Γκορμπατσόφ, οι φοιτητές του επεφύλασσαν θερμή υποδοχή».

Η μόνη διαφορετική τοποθέτηση της επίσημης Αριστεράς προέρχεται από την ΚΝΕ. Η δήλωση του γρ. του Κ.Σ., που δημοσιεύεται στον ΟΔΗΓΗΤΗ' δίπλα στη δήλωση της Κ.Ε. του ΚΚΕ, αναφέρει ότι: «Η ΚΝΕ καταδικάζει τα αιματηρά γεγονότα σε βάρος της νεολαίας και των φοιτητών... Ο σοσιαλισμός δεν έχει τίποτα να φοβηθεί από τη νεολαία και το λαό. Κινδυνεύει από αυτούς που επιχειρούν να τον συνδυάσουν με καπιταλισμό, με επιβολή νέων αυταρχικών μέτρων, με την καλλιέργεια σωδινισμού και το συμβιβασμό με τον ιμπεριαλισμό».

Ιδού όμως που ο Ντενγκ έχει και οπαδούς εκτός του χώρου της Αριστεράς: «Είδαλά μου στο διεθνή χώρο έχω δύο άτομα. Πρώτον έχω τον Ντενγκ Σιαοπίνγκ που έκανε την τεράστια επανάσταση να γυρίσει 100% το μύλο της Κίνας και να προωθήσει την ελεύθερη οικονομία. Ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ, αυτό το φοβερό γεροντάκι, για μένα πρέπει να θεωρηθεί η πιο ελπιδοφόρα περίπτωση γνήσιου επαναστάτη». Ο

«Με την ειλικρίνεια της θυσίας μας θέλουμε να βοηθήσουμε στην πρόοδο της δημοκρατίας. Δεν μας ενδιαφέρει η καταπίεση. Θα σκαρφαλώσουμε σε θούνια από αιχμηρές λάμες, θα βουτήξουμε μέσα σε ωκεανούς φωτιάς!»

(Νταϊζμπάο στο Μπεϊντά, Libération 22-23/4/89)

Φωτογραφία του κινέζου Νταϊ.

ΝΤΕΝΓΚ ΜΕΤΑΤΡΑΠΗΚΑΝ ΣΕ ΕΠΙΚΡΙΤΕΣ

Φωτογραφία του κινέζου Νταβί.

θαυμαστής του γνήσιου επαναστάτη δεν είναι άλλος από τον Αντωνάκη Σαμαρά, όπως διαβάσαμε στον ΟΔΗΓΗΤΗ², απ' όπου πήραμε και το παραπάνω απόσπασμα.

Όμως δεν είναι μόνο η ΚΝΕ που διαφοροποιείται από τις αντιδράσεις «θλίψης, ανησυχίας και προβληματισμού». Από την άλλη οπτική γωνία ο Μ. Παπαγιαννάκης από τις στήλες του ΒΗΜΑΤΟΣ³, αφού εξαιρεί τις μεταρρυθμίσεις της «θεαματικής ενίσχυσης του ιδιωτικού τομέα» και τα «εντυπωσιακά ανοίγματα στο ξένο κεφάλαιο και στη σύγχρονη τεχνολογία, τη δημιουργία ελεύθερων οικονομικών ζωνών», προχωρεί στην ερμηνεία των γεγονότων: «Και εκεί έγκειται η γι-

γάντια αντίφασή του [του καθεστώτος]. Εκσυγχρονίζεται οικονομικά και τεχνολογικά με πρότυπο τη Δύση, αλλά θέλει να αγνοεί την πολιτική δημοκρατία, τον πολυκομματισμό και το δικαίωμα στην αντιπολίτευση, τον εκσυγχρονισμό των θεσμών... Ο ιδεολογικός και πολιτικός ολοκληρωτισμός, που υποχωρούσε μέσα στις μεταρρυθμίσεις, αναδύθηκε και πάλι στην επιφάνεια, αλλά μάλλον ως τραγική φάρσα, γιατί κανείς δεν πιστεύει ότι έχει πια κάποια ιστορική εμβέλεια ή κάποιο αναπτυξιακό σχέδιο».

Αντίστοιχα ο Α. Fontaine⁴ διερωτάται: «σε ένα δευτερόλεπτο ο Ντενγκ έχασε την αξιοπιστία που του είχε προσδώσει η πολιτική της οικονομικής φιλελευθεροποίησης. Πώς δεν κατάλαβε ότι το άνοιγμα προς το εξωτερικό, χωρίς το οποίο ο εκσυγχρονισμός θα ήταν αδύνατος, προϋπέθετε ένα ελάχιστο όριο πολιτικής φιλελευθεροποίησης». Το ερμηνευτικό σχήμα είναι πρόδηλο: Η διεύρυνση της οικονομίας της αγο-

ράς δεν συνοδεύεται από τις αντίστοιχες πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Πρόκειται φυσικά για τη δημοκρατία δυτικού τύπου που άλλωστε αποτελεί «οικουμενική αξία». Τα πολιτικά καθεστώτα μπορούν να είναι δύο ειδών: ολοκληρωτικά ή δημοκρατικά, όπου οι μάζες είτε ποδηγετούνται είτε εκπροσωπούνται. Πριν τα φωτισμένα μυαλά της Δύσης αποκαλέσουν ερυθρό δικτάτορα ή αυταρχικό γέρο τον χθεσινό «τολμηρό μεταρρυθμιστή», θα 'πρεπε να μας εξηγήσουν τι είδους συμφέροντα και σχέσεις εξουσίας προκαθύνουν οι μεταρρυθμίσεις αυτές. Πόσο λοιπόν ερυθρός ήταν αυτός που κατάργησε την πάλη των τάξεων στην Κίνα και μέχρι προ μηνός απολάμβανε του θαυμασμού και της εμπιστοσύνης όλου του καπιταλιστικού κόσμου;

Ν.Ε.-Δ.Κ.

1. ΟΔΗΓΗΤΗΣ, τ. 742, 8.6.89.
2. ό.π.
3. ΤΟ ΒΗΜΑ, 11.6.89.
4. Le Monde - ΤΟ ΒΗΜΑ 11.6.89.

ΣΑΡΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

- 1949: Ανακήρυξη της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.
- 1950-1952: Αγροτική μεταρρύθμιση. Διανομή της γης στους ακτήμονες. Συμμετοχή της Κίνας στον Πόλεμο της Κορέας (1950-53) κατά των στρατευμάτων της Δύσης που μάχονται κάτω απ' τη σημαία του ΟΗΕ.
- 1952-1956: Σταδιακή, μη-βίαιη κολλεκτιβοποίηση μέσα απ' τη δημιουργία «Ομάδων Αλληλοβοήθειας».
- 1956-1957: Η ομιλία του Μάο «Αφήστε 100 λουλούδια ν' ανθίσουν» εγκαινιάζει μια περίοδο σχετικής πολιτικής φιλελευθεροποίησης.
- 1957: «Εκστρατεία κατά των δεξιών». Εκκαθαρίσεις στο χώρο των διανοούμενων.
- 1958-1960: «Μεγάλο Άλμα προς τα εμπρός». Η Λαϊκή Κομμούνια, εμβρυακή μορφή πολιτικής και οικονομικής (αγροτοδιομηχανικής) μονάδας, γίνεται το βασικό κύτταρο για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού.
- 1960: Σοβιετική ρήξη. Οι σοβιετικοί τεχνικοί φεύγουν απ' την Κίνα. Ακολουθούν προβλήματα στην παραγωγή.
- 1961-1965: Αλλαγή οικονομικής πολιτικής. Έμφαση στην αύξηση της παραγωγής.
- 1966-1969: Πολιτιστική Επανάσταση. Συμμαχία της αριστεράς του ΚΚ Κίνας μ' ένα πολύμορφο κίνημα από τα κάτω, στο μεγαλύτερο του μέρος νεολαιίστικο, ενάντια στην «αστική τάξη μέσα στο κόμμα». Προτεραιότητα του κοινωνικού μετασχηματισμού απέναντι στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων. Διάλυση του κομματικού μηχανισμού, εκτεταμένες συγκρούσεις, επέμβαση του στρατού, που στο τέλος καλύπτει το πολιτικό κενό.
- 1969: 9ο Συνέδριο του ΚΚΚίνας. Ουσιαστική εγκατάλειψη της Πολιτιστικής Επανάστασης. Αναβάθμιση του ρόλου του στρατού (40% της ΚΕ). Μεθοριακές συγκρούσεις μεταξύ Κίνας κι ΕΣΣΔ.
- 1971: Νέα εσωκομματική κρίση, ανάμεσα στην «πολιτική» και τη «στρατιωτική» πτέρυγα του νέου ηγετικού μπλοκ. Ήττα των στρατιωτικών και θάνατος του υπουργού Άμυνας, Λιν Πιάο, κάτω από σκοτεινές συνθήκες.
- 1972: Επίσκεψη του αμερικανού προέδρου Ρ. Νίξον στο Πεκίνο - εξομάλυνση των σχέσεων Κίνας-ΗΠΑ.
- 1974: Επιστροφή του Ντενγκ Σιαόπινγκ στην ηγετική ομάδα.
- 1976: Θάνατος του προέδρου Τσου Ενλάι, εκπροσώπου της κεντρικής τάξης του ΚΚΚίνας. Το μνημόσυνο του Τσου Ενλάι στην πλατεία Τιέν Ανμέν καταλήγει σε βίαιες διαδηλώσεις, που καταστέλλονται αιματηρά. Απομάκρυνση του Ντενγκ. Θάνατος του Μάο Τσετούνγκ.

- Ο πρωθυπουργός Χούα Κουοφένγκ, με την υποστήριξη των σωμάτων ασφαλείας και του στρατού, παίρνει την εξουσία με πραξικόπημα. Μαζικές εκτελέσεις μαοϊκών και σύλληψη της ηγεσίας τους («Συμμορία των Τεσσάρων»).
- 1977: Η πρώτη ολομέλεια της Κ.Ε. απ' τον Οκτώβριο του '76, εγκρίνει το πραξικόπημα του Χούα. Αποκατάσταση του Ντενγκ.
- 11ο Συνέδριο του ΚΚΚίνας. Επίσημη κήρυξη του τέλους της Πολιτιστικής Επανάστασης. Ο Χου Γιαομπάνγκ διορίζεται γραμματέας Οργανωτικού του ΚΚΚ.
- 1978: Εμφάνιση του κινήματος του «Τοίχου της Δημοκρατίας» στο Πεκίνο.
- 3η Ολομέλεια. Υιοθέτηση του προγράμματος των «Τεσσάρων εκσυγχρονισμών» κι εγκατάλειψη της αντίληψης για προτεραιότητα της ταξικής πάλης.
- 1979: Αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων Κίνας-ΗΠΑ. Πόλεμος Κίνας-Βιετνάμ.
- Θέσπιση των 4 πρώτων «ειδικών Οικονομικών Ζωνών».
- 1980: Ο Χου Γιαομπάνγκ αντικαθιστά το Χούα ως Γ.Γ. του ΚΚΚ. Ο Ζάο Ζιγιάνγκ αντικαθιστά το Χούα ως πρωθυπουργός.
- 1981: Καταδίκη των ηγετών της «Συμμορίας των Τεσσάρων». Το ΚΚΚίνας εκδίδει απόφαση-εκτίμηση της περιόδου 1949-1976, με την οποία καταδικάζει την Πολιτιστική Επανάσταση σαν «αριστεριστική απόκλιση».
- 1982: 12ο Συνέδριο του ΚΚΚ, ολοκληρώνει τον έλεγχο της φράξας του Ντενγκ πάνω στο κόμμα.
- 1983: Εξαπολύεται η εκστρατεία «ενάντια στη μόλυνση της σκέψης». Πληροφορίες για χιλιάδες εκτελέσεις «πολιτικών εγκληματιών».
- 1984: Επίσκεψη του Ρήγκαν στο Πεκίνο. Συμφωνία αμυντικής συνεργασίας ΗΠΑ-Κίνας.
- Άνοιγμα 14 παραλιακών πόλεων στο ξένο κεφάλαιο.
- Συμφωνία Κίνας-Βρετανίας για επιστροφή του Χονγκ-Κονγκ στα 1997, υπό το καθεστώς μιας καπιταλιστικής «ειδικής διοικητικής περιοχής».
- 1985: Δεύτερη φάση αγροτικής μεταρρύθμισης. Καθορισμός των τιμών απ' την αγορά.
- Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Μετάθεση της ευθύνης στις τοπικές κυβερνήσεις, ενίσχυση του διαχωρισμού τεχνικής και γενικής εκπαίδευσης.
- Μείωση της δύναμης του Στρατού κατά 1.000.000 άντρες.
- 1986: Θέσπιση νόμου για τις αποκλειστικά ξένες επιχειρήσεις. Φοιτητικές κινητοποιήσεις υπέρ της δημοκρατίας, ξεκινούν απ' την επαρχία κι απλώνονται στο Πεκίνο και τη Σανγκάη.
- 1987: Απομάκρυνση του Χου Γιαομπάνγκ κι αντικατάστασή του απ' τον πρωθυπουργό Ζάο Ζιγιάνγκ.
- 13ο Συνέδριο του ΚΚΚ. Εκλογή του Ζάο ως Γ.Γ.
- Ο Λι Πένγκ ορίζεται πρωθυπουργός, στη θέση του Ζάο.